

การศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน
ของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์

ของ

ธิดา สุวรรณสาครกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

มีนาคม 2554

การศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน
ของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์

ของ

ธิดา สุวรรณสาครกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

มีนาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน
ของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ธิดา สุวรรณสาครกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
มีนาคม 2554

ธิดา สุวรรณสาครกุล. (2554). การศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ประณต คำฉิม.

การวิจัยครั้งนี้จุดมุ่งหมายเพื่อ (1) สสำรวจพฤติกรรมการอ่านและระดับนิสัยรักการอ่าน (2) สสำรวจตัวแบบในการอ่าน (3) เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านจำแนกตามประเภทของตัวแบบ (4) เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านจำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ (5) เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของจำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของเด็กวัยรุ่น ได้แก่ เพศ และชั้นเรียน ของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนโยธินบูรณะ โรงเรียนราชวินิตมัธยม โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ และโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ที่ได้ตัวอย่างจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามพฤติกรรมการอ่าน แบบสอบถามตัวแบบในการอ่าน และแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .91 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า Independent Sample t-test และ F- test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ด้านเวลาในการอ่านต่อวัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านต่อวัน 2 ชั่วโมงขึ้นไป รองลงมาคือ 1 ชั่วโมงขึ้นไป – 2 ชั่วโมง, 31 นาที – 1 ชั่วโมง และ 0 - 30 นาที ตามลำดับ ด้านสิ่งที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมอ่าน บล็อก/ ชุมชนออนไลน์ มากที่สุด รองลงมาคือ การ์ตูนและเว็บไซต์ ตามลำดับ ด้านประเภทหนังสือที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมส่วนใหญ่อ่านการ์ตูนให้ความบันเทิง รองลงมาคือ นิตยสารบันเทิง และหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ ด้านจำนวนหนังสือที่อ่านต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่อ่านหนังสือต่อเดือนเพียง 1 – 3 เล่ม เท่านั้น และมีผู้อ่านหนังสือจำนวน 16 – 18 เล่ม น้อยที่สุด ด้านความสุขจากการอ่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่มีความสุขจากการอ่าน โดยทั้งสองระดับชั้นมีคะแนนค่าฐานนิยม 8 คะแนน

2. ตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตัวแบบในการอ่าน ร้อยละ 52 ขณะที่ตัวแบบที่กลุ่มตัวอย่างเลือกมากที่สุดคือ บุคคลใกล้ชิด ได้แก่ พ่อแม่ บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง คุณครู และเพื่อนๆ รองลงมาคือ บุคคลที่มีชื่อเสียง ได้แก่ บุคคลในสาขาอาชีพต่างๆ เช่น ดารา นักแสดง นักร้อง นักเขียน พระสงฆ์ นักการเมือง นักวิชาการ และตามมาด้วยตัวแบบสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวละครในหนังสือการ์ตูน

คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแบบในการอ่านส่วนใหญ่เลือกตัวแบบในการอ่านจากคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คุณลักษณะประสบความสำเร็จในอาชีพ เท่ากับคุณลักษณะขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก และตามมาด้วยคุณลักษณะมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ สำหรับเหตุผลที่ตัวแบบสร้างแรงบันดาลใจในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้น ส่วนใหญ่เลือกเหตุผลที่ตัวแบบนำการอ่านไปใช้ประโยชน์ที่ดีกับตัวเองมากที่สุด รองลงมาคือ เป็นผู้นำทางความคิดและเป็นผู้ที่ฉลาดมีไหวพริบ ส่วนกิจกรรมที่อยากให้ตัวแบบในการอ่านทำ กลุ่มตัวอย่างโดยรวมส่วนใหญ่เลือกการแนะนำหนังสือหรือสื่อที่ให้อ่าน รองลงมาคือ การอธิบายให้เห็นความสำคัญของการอ่าน และลำดับสุดท้ายคือ เขียนผลงานลงในหนังสือหรือสื่อต่างๆ

3. ระดับนิสัยรักการอ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวม และกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและระดับชั้นมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง

4. นักเรียนที่มีตัวแบบในการอ่านต่างกันมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลใกล้ชิดมีค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านแตกต่างจากนักเรียนที่เลือกตัวแบบสัญลักษณ์ และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลใกล้ชิดกับไม่มีตัวแบบ และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลที่มีชื่อเสียงกับไม่มีตัวแบบ และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทตัวแบบสัญลักษณ์กับไม่มีตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักเรียนที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน

6. นักเรียนหญิงและนักเรียนชาย มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน และพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE STUDY OF ROLE MODEL CHARACTERISTICS IN READING WHICH INFLUENCE
READING HABIT OF ADOLESCENTS IN SECONDARY SCHOOLS
IN BANGKOK

AN ABSTRACT
OF
THIDA SUWANSAKORKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Development Psychology
at Srinakharinwirot University

March 2011

Thida Suwansakornkul. (2011). *The Study of Role Model Characteristics in Reading which Influence Reading Habit of Adolescents in Secondary Schools in Bangkok* .

Master's Project, M.Ed. (Development Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Pranot Kaochim.

The purposes of this research were (1) To study reading behavior and level of reading habit (2) To study role model in reading (3) To compare reading habit that are different in type of role model (4) To compare reading habit that are different in characteristics of role model (5) To compare reading habit that are different in gender and class of adolescent students

The sample for the study was selected by multistage random sampling, consisted of 348 students of Mathayom Suksa II and Mathayom Suksa V in secondary schools in Bangkok . The measure used in this research was questionnaire, divided in 3 parts; reading behavior questionnaire, role model questionnaire and reading habit questionnaire. The data were analyzed using percentage, means, Standard Deviation (S.D.). t-test, F-test, Pearson Product Moment Correlation.

The important conclusion were as follows :

1. The reading behavior of the students: in regards to reading time per day, most of students answered more than 2 hours. Regarding to material read outside of school, the majority of students in general read blog/social network online, followed by comics and website respectively. Regarding to type of books, the most of students in general read entertain comics followed by entertain magazine and newspaper respectively. Regarding to number of books read per month, the most of students answered 1-3 books. Regarding to happiness of reading, the majority of students enjoy reading very much.

2. The role model in reading of the students: the majority of students did not have the role model in reading (52%) While the students who had the role model in reading chose direct role model the most, followed by famous role model and symbolic role model respectively.

The characteristics of role model, the majority of students thought that role model in reading should like reading, followed by successful in their career equal as work hard and followed by artistic/creative attribute. The students had reading habit in moderate level.

3. There was a significant difference at the level of .05 in reading habit among the students with different of role model's type

4. There was no significant difference in reading habit among the students with different of role model's characteristic

5. There was no significant difference in reading habit among the students of different gender. However, the students in Mathayom Suksa II had more reading habit than the students Mathayom Suksa V in significant at the level of .05

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการ
อ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ของ ธิดา สุวรรณสาครกุล ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา
พัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(รองศาสตราจารย์ ประณต คำจิม)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉัฐวิทย์ สิทธิศิริอรุณ)

คณะกรรมการสอบ

.....

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. นवलละออ สุภาพล)

.....

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ประณต คำจิม)

.....

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ วิรัชญา วัฒนโธ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....

รักษาราชการแทน

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ สุภา ปานเจริญ)

วันที่.....เดือน...มีนาคม...พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ประณต คำฉิม อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และประธานสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาผล และอาจารย์วิรัชญา วัฒนโธ กรรมการกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง เป็นอย่างมาก และขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. วรนาท รักสกุลไทย อาจารย์ปรีดา ปัญญาจันทร์ และ อาจารย์ พรอนงค์ นิยมคำ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แก่ผู้วิจัย และจะนำความรู้ที่ได้รับนี้ไปทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นต่อไปให้ตรงกับเจตนารมณ์ของคณาจารย์

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้การสนับสนุนทั้งกำลังกาย และกำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

ธิดา สุวรรณสาครกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
นิยามปฏิบัติการ.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน.....	10
ความหมายและความสำคัญของการอ่าน.....	10
ความหมายของพฤติกรรมการอ่าน.....	12
ความหมายของนิสัยรักการอ่าน.....	13
การวัดนิสัยรักการอ่าน.....	15
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน.....	16
สาเหตุที่คนไทยไม่รักการอ่าน.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน.....	20
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบ.....	22
ความหมายและความสำคัญของตัวแบบ.....	22
ประเภทของตัวแบบ.....	24
บุคคลที่เด็กยึดเป็นตัวแบบ.....	25
คุณลักษณะและภูมิหลังของตัวแบบ.....	27
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบและการเรียนรู้จากตัวแบบ.....	29
การนำเสนอตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
อิทธิพลของตัวแบบ.....	34
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตัวแบบในการส่งเสริม พฤติกรรมกรรมการอ่าน.....	36
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	60
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	60
สมมุติฐานการวิจัย.....	60
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	60
สรุปผลการวิจัย.....	62
อภิปรายผล.....	65
ข้อเสนอแนะ.....	69
บรรณานุกรม.....	71
ภาคผนวก.....	79
ภาคผนวก ก.....	80
ภาคผนวก ข.....	85
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	93

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และระดับชั้น.....	46
2 พฤติกรรมการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้น และโดยรวม.....	46
3 ประเภทของตัวแบบในการอ่านที่กลุ่มตัวอย่างเลือก จำแนกตามระดับชั้น และโดยรวม.....	50
4 คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่กลุ่มตัวอย่างเลือก จำแนกตาม ระดับชั้น และโดยรวม.....	50
5 ประเภทของตัวแบบในการอ่าน ที่กลุ่มตัวอย่างที่เลือกไม่มีตัวแบบในการอ่าน อยากได้ จำแนกตามระดับชั้น และโดยรวม.....	51
6 คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน ที่กลุ่มตัวอย่างที่เลือกไม่มีตัวแบบในการอ่าน อยากได้ จำแนกตามระดับชั้น และโดยรวม.....	52
7 นิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และระดับชั้น.....	53
8 นิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของตัวแบบ.....	54
9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของตัวแบบ.....	54
10 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านเป็นรายคู่.....	55
11 การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน ระหว่างนักเรียนที่มีตัวแบบในการอ่าน กับนักเรียนที่ไม่มีตัวแบบในการอ่าน.....	56
12 นิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ.....	56
13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ.....	57
14 นิสัยรักการอ่าน จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ เมื่อจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม.....	58
15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ เมื่อจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม.....	58
16 การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามเพศ และระดับชั้น.....	59

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 สาเหตุที่เด็กไทย ไม่ชอบอ่านหนังสือ..... 19

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าคนในยุคนี้ควรมีความรอบรู้ในศาสตร์ทุกแขนง เพื่อให้รู้เท่าทันปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถยอมรับ ปรับตัว และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การอ่าน เป็นหนทางหนึ่งที่สำคัญในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม (ถาวร บุบผาวงษ์. 2546: 1) และยังเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างเสริมสติปัญญาของมนุษย์ การอ่านเป็นหนึ่งในสี่ทักษะที่สำคัญ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน เมื่ออ่านแล้ว สิ่งที่จะตามมาจากการอ่านก็คือ การคิด เนื่องจากจะต้องทำความเข้าใจเรื่องราว ความหมายของสิ่งที่อ่าน การอ่านจึงผูกพันกับการคิดอย่างแยกไม่ออก การอ่านหนังสือจะช่วยพัฒนาความคิดให้กว้างไกล รอบด้าน และเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น ยิ่งหากบุคคลได้รับการบ่มเพาะให้รักหนังสือ รักการอ่านที่เหมาะสม ตั้งแต่เยาว์วัย บุคคลนั้นก็จะมีนิสัยรักการอ่าน นำไปสู่การพัฒนาความคิด และพฤติกรรม“การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ซึ่งจะช่วยสร้างความสำเร็จในชีวิตของบุคคลนั้นด้วย ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทานในพิธีเปิดปีหนังสือระหว่างชาติ และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทยครั้งที่ 3 พ.ศ. 2521 ว่า

“หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่างซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่าน และพากเพียรพยายามบันทึกรักษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปทั่วโลก ความรู้ ความคิดก็แพร่ไปที่นั่น หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่า และมีประโยชน์ที่จะประมาณมิได้ในแง่การเรียนรู้ของมนุษย์...หนังสือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา ทั้งกาย ทั้งอาชีพ ทั้งการค้นคว้า และในที่สุด ความพอใจ...” (สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย. 2551: 2)

เมื่อบุคคลหนึ่งพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพจากการอ่านแล้ว บุคคลนั้นก็จะมีสติปัญญาความรู้ ความคิดที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศ อันจะนำไปสู่คุณภาพความเป็นอยู่ที่ดี และความสุขที่ยั่งยืนได้ การอ่านจึงจำเป็นยิ่งในการพัฒนาประเทศ และการเตรียมความพร้อมให้ประชากรเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างดี

อย่างไรก็ดี สำหรับสภาพของการอ่านหนังสือในสังคมไทยปัจจุบัน แม้ผู้คนจะอ่านออกเขียนได้มากขึ้นกว่าสมัยก่อน แต่วัฒนธรรมการอ่านก็ยังไม่ได้ฝังรากลึกในจิตใจของคนไทย เหมือนเช่นในประเทศพัฒนาแล้ว อาทิ สหรัฐอเมริกา หรือ ญี่ปุ่น จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2548 พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นอ่านหนังสือโดยเฉลี่ย 50 เล่มต่อคนต่อปี แม้แต่มาเลเซียก็อ่านหนังสือโดยเฉลี่ย 40 เล่มต่อคนต่อปี ส่วนของประเทศไทยจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบอยู่ในระดับที่ต่ำมากคือ 5 เล่มต่อคนต่อปี (สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย. 2551: 5-6)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ระดับการอ่านหนังสือของคนไทยยังนับว่าต่ำมาก ถ้าเทียบกับประเทศเจริญแล้วอื่นๆ แม้รัฐบาลหลายยุคหลายสมัยจะเล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการอ่านเพื่อเพิ่มตัวเลขทางสถิติในการใช้เวลาอ่านหนังสือ อันจะนำไปสู่นิสัยรักการอ่านของคนในชาติ โดยล่าสุดมติคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของ นายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ประกาศให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2552 โดยกำหนดให้ พ.ศ. 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่านของประเทศ เพื่อให้คนไทยได้พัฒนาความสามารถในการอ่านและการรู้หนังสือ ภายใน พ.ศ. 2555 โดยมีเป้าหมายในการดำเนินการ อาทิ ประชากรวัยแรงงานที่เป็นผู้รู้หนังสือในระดับใช้งานได้ในชีวิตประจำวัน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 97.21 เป็นร้อยละ 99 และค่าเฉลี่ยในการอ่านหนังสือของคนไทย เพิ่มขึ้นจากปีละ 5 เล่ม เป็นปีละ 10 เล่ม ต่อคน

ทว่า การสร้างสังคมแห่งการอ่านนั้นก็ไม่ใช่เรื่องง่าย จากสถิติที่สถาบันเอแบคโพลล์ ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเยาวชนอายุ 12-23 ปี ในเมืองใหญ่ ได้แก่ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ชลบุรี และสงขลา จำนวน 4,920 คน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคม พ.ศ. 2549 พบว่า เยาวชนใช้เวลาอ่านหนังสือที่ไม่ใช่ตำราเรียนเฉลี่ยวันละ 52 นาที และกิจกรรมที่เยาวชนชื่นชอบที่สุดคือ การคุยโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต ดูโทรทัศน์-วีซีดี เล่นกีฬา และฟังวิทยุเป็นลำดับสุดท้าย และยังพบอีกว่า เด็กไทยดูโทรทัศน์ เล่นเกม และเล่นอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 8 ชั่วโมงต่อวัน แต่ใช้เวลาอ่านหนังสือเพียง 1.3 ชั่วโมงต่อวัน ยิ่งอายุมากขึ้น สัดส่วนการอ่านยิ่งลดต่ำลง ส่วนปัจจัยที่ไม่สนับสนุนการอ่านของเยาวชนคือ ไม่มีเวลาว่าง ร้อยละ 44.1, มีกิจกรรมอื่นที่น่าสนใจกว่า ร้อยละ 29, หนังสือมีราคาแพง ร้อยละ 25.2, ไม่รักการอ่าน ร้อยละ 24.12, หนังสือที่สนใจหาซื้อ หายี่มยาก ร้อยละ 16.4 และหนังสือไม่ดึงดูดใจ ร้อยละ 15.8

ส่วนสาเหตุการไม่มีวัฒนธรรมการอ่านของคนไทยนั้น นายแพทย์อุดม เพชรสังหาร (2551) ผู้เชี่ยวชาญด้านสมองและการรณรงค์ด้านการอ่าน ให้ความเห็นว่า คนไทยขาดแบบอย่างที่ดี ในการส่งเสริมปลูกฝังให้เกิดพฤติกรรมการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อผู้ใหญ่ไม่อ่านให้เด็กเห็น แล้วเด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมการอ่านได้อย่างไร ผู้ใหญ่ในปัจจุบันไม่เห็นความจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ก็จะไม่มีการเรียนรู้ต่อเนื่อง พฤติกรรมที่ปรากฏชัดแก่สายตาของเด็กๆ นั่นก็คือการไม่อ่าน ซึ่งเด็กก็ซึมซับ

และลอกเลียนพฤติกรรมเหล่านี้ไป แม้ผู้ใหญ่จะพร่ำบ่นถึงความสำคัญของการอ่านมากเพียงใด ก็ไม่สามารถที่จะทำให้เด็กหันมาให้ความสำคัญกับการอ่าน และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ ซึ่งสอดคล้องกับทางจิตวิทยาที่พบว่า วิธีเรียนรู้ที่สำคัญมากของมนุษย์คือการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบพฤติกรรมทางสังคมด้านต่าง ๆ การศึกษาของแบนดูรา (Bandura. 1977) พบว่า พฤติกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้การสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ

ฉะนั้นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลในการสร้างนิสัยรักการอ่านแก่เด็กและเยาวชนก็คือ การมีตัวแบบในการอ่าน ปัจจุบันมีการรณรงค์ให้พ่อแม่อ่านหนังสือให้ลูกปฐมวัยฟัง แต่เมื่อลูกเข้าสู่เด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่กำลังค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน อยากรู้ อยากลอง ทั้งครอบครัวและสังคมกลับไม่ได้มีบทบาทส่งเสริมการอ่านมากเท่าที่ควร ข้อสังเกตนี้จึงเป็นที่มาของการสนใจศึกษาตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่น ปัจจุบัน ว่าจากมุมมองของเด็กวัยรุ่นเองนั้น พวกเขามีตัวแบบในการอ่านหรือไม่ และต้องการตัวแบบในการอ่านที่มีคุณลักษณะอย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งกับตัวแบบและการอ่านนั้นยังมีไม่มากนัก สุพจน์ พันธนียะ (2535: 273) ได้ทดลองการส่งเสริมการอ่านโดยใช้ตัวแบบเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรักการอ่านในนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ประเภทของตัวแบบที่แตกต่างกันส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมรักการอ่านไม่แตกต่างกัน โดยประเภทของตัวแบบในงานวิจัยนี้ได้แก่ ตัวแบบการ์ตูนชีวประวัติ บทความชีวประวัติ และชีวประวัติบรรยาย ส่วนในต่างประเทศนั้น องค์การการรู้หนังสือแห่งชาติอังกฤษ ได้ทำการสำรวจลักษณะของตัวแบบ และตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่นอังกฤษ พบว่า เด็กส่วนใหญ่ยังมีพ่อแม่เป็นตัวแบบในการอ่าน ขณะที่เด็กที่อยู่ในโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งมีฐานะยากจนนั้น จะเลือกนักกีฬาเป็นตัวแบบในการอ่าน (National Literacy Trust. 2552: 8)

อย่างไรก็ตาม องค์การการรู้หนังสือแห่งชาติอังกฤษ ให้ข้อสังเกตว่า ในการรณรงค์เรื่องการอ่านก็ไม่ควรมองข้ามอิทธิพลของตัวแบบซึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาตัวแบบหลากหลายประเภท ว่าจะส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านหรือไม่ นอกจากนี้ยังสนใจที่จะศึกษาว่าเด็กวัยรุ่นมีตัวแบบในการอ่านหรือไม่ และคุณลักษณะอย่างไรที่เด็กวัยรุ่นยึดถือเป็นตัวแบบ ซึ่งผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาตัวแบบและคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่มีต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานครอันจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการอ่านให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กวัยรุ่นปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่วิธีการสร้างนิสัยรักการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมกรรมการอ่านของเด็กวัยรุ่นปัจจุบันด้วยว่า เด็กวัยรุ่นใช้เวลาอ่านมากเพียงใด อ่านอะไรบ้างโดยไม่ได้จำกัดการอ่านอยู่แค่การอ่านในหนังสือเท่านั้น อ่านเมื่อใด อ่านหนังสือจำนวนกี่เล่มต่อเดือน อ่านหนังสือประเภทใด และมีความสุขจากการอ่านหรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจพฤติกรรมการอ่านและระดับนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสำรวจตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ว่าเป็นใคร มีคุณลักษณะอย่างไร
3. เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประเภทของตัวแบบ
4. เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ
5. เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของเด็กวัยรุ่น ได้แก่ เพศ และชั้นเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงประเภทและคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน และปัจจัยทางชีวสังคมที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะเป็นแนวทางให้สถาบัน และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดการส่งเสริมการอ่านโดยใช้ตัวแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นวิธีหนึ่งในการสร้างสังคมแห่งการอ่าน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 119 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ที่ได้ตัวอย่างจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ผู้วิจัยเริ่มจากการสุ่มเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Custer Sampling) ได้เขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 และสุมโรงเรียนโดยวิธีการสุมอย่างง่ายมาใช้เป็นตัวอย่างจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนโยธินบูรณะ โรงเรียนราชวินิต มัธยม โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ และโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย และสุมห้องเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ของแต่ละโรงเรียน โดยสุมมาโรงเรียนละ 1 ห้อง ห้องละประมาณ 50 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวนประมาณ 400 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1. ประเภทของตัวแบบในการอ่าน แบ่งเป็น

- 1.1.1. บุคคลใกล้ชิด
- 1.1.2. บุคคลที่มีชื่อเสียง
- 1.1.3. ตัวแบบสัญลักษณ์
- 1.1.4. ไม่มีตัวแบบ

1.2. คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน

- 1.2.1. ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก
- 1.2.2. มีความกล้าหาญ
- 1.2.3. เป็นที่ยอมรับในสังคม
- 1.2.4. มีลักษณะของความเป็นผู้นำ
- 1.2.5. มีรายได้สูง
- 1.2.6. ประสบความสำเร็จในอาชีพ
- 1.2.7. มีการศึกษาดี
- 1.2.8. ชอบอ่านหนังสือ
- 1.2.9. ใจดี/เอาใจใส่ผู้อื่น
- 1.2.10. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
- 1.2.11. ช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น
- 1.2.12. ซื่อสัตย์
- 1.2.13. ไว้วางใจได้
- 1.2.14. มีความยุติธรรม
- 1.2.15. สุขภาพแข็งแรง
- 1.2.16. หน้าตาและบุคลิกดี
- 1.2.17. มีความสามารถด้านกีฬา
- 1.2.18. มีอารมณ์ขัน

- 1.2.19. มีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์
- 1.2.20. อื่นๆ
- 1.3. ลักษณะทางชีวสังคม
 - 1.3.1. เพศ
 - 1.3.2. ระดับชั้นเรียน
- 2. ตัวแปรตาม คือ นิัยรักการอ่าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมในการอ่าน หมายถึง การกระทำที่เด็กวัยรุ่นแสดงออกถึงการอ่านโดยสมัครใจ จึงไม่นับรวมการอ่านหนังสือเรียน ซึ่งเด็กวัยรุ่นอาจจะอ่านเพราะถูกบังคับ โดยพฤติกรรมการอ่านประกอบด้วย ปริมาณการใช้เวลาในการอ่านของเด็กวัยรุ่น สิ่งที่อ่าน โดยไม่ได้จำกัดการอ่านอยู่แค่การอ่านในหนังสือหรือสิ่งพิมพ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการอ่านในสื่อออนไลน์ต่างๆ แต่ทั้งนี้ไม่รวมหนังสือเรียน ส่วนในกรณีที่เป็นหนังสือ ประกอบด้วย ช่วงเวลาที่อ่านหนังสือ จำนวนหนังสือที่อ่านต่อเดือน ประเภทหนังสือที่อ่าน และความสุขที่เด็กวัยรุ่นได้จากการอ่าน

2. ตัวแบบในการอ่าน หมายถึง บุคคลที่เด็กวัยรุ่นยึดถือเป็นแบบอย่างและเป็นแรงบันดาลใจในการอ่านหนังสือ โดยแบ่งเป็น 3 ประเภทดังนี้

- 2.1. บุคคลใกล้ชิด หมายถึง บุคคลที่เด็กวัยรุ่นคุ้นเคยและสนิทสนม ซึ่งทำให้สามารถสังเกตและมีปฏิสัมพันธ์ได้อย่างสม่ำเสมอ ประกอบด้วย บุคคลในครอบครัว (พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ) ครู และเพื่อน
- 2.2. บุคคลที่มีชื่อเสียง หมายถึง บุคคลที่เป็นที่รู้จักในสังคม ในสาขาอาชีพต่างๆ ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับเด็กวัยรุ่น เช่น นักแสดง นักกีฬา นักการเมือง เป็นต้น
- 2.3. ตัวแบบสัญลักษณ์ หมายถึง ตัวแบบที่ไม่มีตัวตนจริงแต่เด็กวัยรุ่นสามารถรับรู้ได้ผ่านสื่อ เช่น ตัวละครในหนังสือ ตัวละครในภาพยนตร์ ตัวการ์ตูน เป็นต้น
- 2.4. ไม่มีตัวแบบ หมายถึง การที่เด็กวัยรุ่นไม่ยึดถือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นตัวแบบ

3. คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน หมายถึง ลักษณะนิสัยของบุคคล ไม่ว่าจะมีความเป็นตัวตนหรือไม่ ที่เด็กวัยรุ่นยึดถือเป็นตัวแบบในการอ่านมากที่สุด 1 ลักษณะ จากคุณลักษณะต่อไปนี้

- 1. ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก
- 2. มีความกล้าหาญ
- 3. เป็นที่ยอมรับในสังคม

4. มีลักษณะของความเป็นผู้นำ
5. มีรายได้สูง
6. ประสบความสำเร็จในอาชีพ
7. มีการศึกษาดี
8. ชอบอ่านหนังสือ
9. ใจดี/เอาใจใส่ผู้อื่น
10. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
11. ช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น
12. ซื่อสัตย์
13. ไว้วางใจได้
14. มีความยุติธรรม
15. สุขภาพแข็งแรง
16. หน้าตาและบุคลิกดี
17. มีความสามารถด้านกีฬา
18. มีอารมณ์ขัน
19. มีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์
20. อื่นๆ

4. เด็กวัยรุ่น หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร

นิยามปฏิบัติการ

นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การแสดงออกถึงการชอบอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ซึ่งมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ซึ่งทำให้ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน ช่วยกล่อมเกลาจิตใจ พัฒนาอารมณ์และส่งเสริมประสบการณ์ มีการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาหลากหลายประเภท โดยแสดงพฤติกรรมการอ่านทุกครั้งที่มีโอกาส หาโอกาสเพื่ออ่าน โดยการซื้อหนังสือหรือยืมหนังสือมาอ่าน มีความต้องการจะอ่านเอง โดยไม่ต้องให้ความจำเป็นมาบังคับ อ่านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน รู้ถึงประโยชน์ของการอ่านที่มีต่อการใช้ชีวิตประจำวัน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาใช้ให้เกิดประโยชน์และรู้จักดูแลรักษาหนังสือเพื่อให้ใช้ได้นาน (ดวงพร พวงเพ็ชร. 2541: 15) พฤติกรรมที่บ่งบอกให้ทราบว่าบุคคลมีนิสัยรักการอ่าน ประกอบไปด้วยพฤติกรรมต่างๆ 4 ประการดังนี้

1. การอ่านอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมการอ่านเป็นประจำ ทุกครั้งที่มีโอกาส อ่านโดยไม่เลือกเวลาและสถานที่ มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่ต้องให้ความจำเป็นมาบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อ่านโดยไม่ต้องรอความอนุเคราะห์หรือพึ่งพา คนอื่น โดยเป็นการอ่านที่กระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีอุปสรรคในการอ่านบ้างก็ไม่ย่อท้อ และอ่านโดยสมัครใจ การซื้อหนังสือหรือยืมหนังสือมาอ่าน และการใช้บริการห้องสมุด

2. การอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ หมายถึง การเลือกอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาให้ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินที่ช่วยกล่อมเกลาคิดใจ พัฒนาอารมณ์ และส่งเสริมประสบการณ์ เช่น ข่าว สารคดี ไม่เลือกอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาไม่มีประโยชน์ เช่น เรื่องลามก เรื่องยั่วยุทางเพศ

3. การอ่านหนังสือที่หลากหลาย หมายถึง การอ่านหนังสือเพื่อให้เข้าใจในเรื่องเดียวจากหลายเล่ม หรือหลายแหล่ง เพื่อจะได้ทราบความคิด ในเรื่องเดียวกันจากผู้แต่งหลายคน และเลือกอ่านหนังสือหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น ข่าวบ้านเมือง บันเทิงคดี สารคดี อ่านสิ่งพิมพ์หลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หนังสือ หนังสืออ้างอิง เป็นต้น

4. การเห็นคุณค่าของการอ่าน หมายถึง มีทัศนคติที่ดีในการอ่าน มีความพอใจ สนใจ รู้สึกยินดีที่ได้อ่านหนังสือ ได้รับหนังสือเป็นของขวัญ หรือซื้อหนังสือมาอ่านเอง รู้ถึงประโยชน์ของการอ่านที่มีต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และเชื่อว่าการอ่านหนังสือช่วยแก้ไขปัญหาในชีวิต ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่านได้อย่างมีเหตุผล และนำสิ่งที่อ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้ รู้จักดูแลรักษาทะนุถนอมรักษาหนังสือให้ใช้ได้ยาวนาน

นิสัรรักการอ่าน วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่าน ประกอบด้วย มาตรฐานส่วนประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ “จริง” ถึง “ไม่จริง” ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

สมมุติฐานในการวิจัย

1. เด็กวัยรุ่นที่เลือกประเภทของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกันมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน
2. เด็กวัยรุ่นที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกันมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน
3. เด็กวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีนิสัยรักการอ่านมากกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. เด็กวัยรุ่นเพศหญิงมีนิสัยรักการอ่านมากกว่าเพศชาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาในเชิงสำรวจและเชิงเปรียบเทียบ จึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ 3 ภาพ ได้แก่

ก. การศึกษาตามจุดมุ่งหมายข้อ 1

พฤติกรรมการอ่านของเด็กวัยรุ่น

1. ใช้เวลาในการอ่านเท่าใดต่อวัน
2. อ่านอะไรบ้าง
3. อ่านเมื่อใด
4. อ่านหนังสือจำนวนกี่เล่มต่อเดือน
5. อ่านหนังสือประเภทใด
6. มีความสุขจากการอ่านหรือไม่

ข. การศึกษาตามจุดมุ่งหมายข้อ 2

ตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่น

เด็กวัยรุ่นมีตัวแบบในการอ่านหรือไม่

-มีตัวแบบ

1. ตัวแบบในการอ่านเป็นใคร
2. คุณลักษณะใดของตัวแบบที่ทำให้เด็กวัยรุ่นเลือกเป็นตัวแบบ

-ไม่มีตัวแบบ

1. อยากให้ใครเป็นตัวแบบในการอ่าน
2. อยากให้ตัวแบบในการอ่านมีคุณลักษณะใด

-
1. เหตุใดตัวแบบในการอ่านจึงสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านให้เด็กวัยรุ่นได้
 2. อยากให้ตัวแบบในการอ่านทำกิจกรรมใดเพื่อส่งเสริมการอ่าน

ค. การศึกษาตามจุดมุ่งหมายข้อ 3-5

ประเภทของตัวแบบ

1. บุคคลใกล้ชิด
2. บุคคลที่มีชื่อเสียง
3. ตัวแบบสัญลักษณ์
4. ไม่มีตัวแบบ

คุณลักษณะของตัวแบบ

1. ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก
2. มีความกล้าหาญ
3. เป็นที่ยอมรับในสังคม
4. มีลักษณะของความเป็นผู้นำ
5. มีรายได้สูง
6. ประสบความสำเร็จในอาชีพ
7. มีการศึกษาดี
8. ชอบอ่านหนังสือ
9. ใจดี/เอาใจใส่ผู้อื่น
10. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

นิสัยรักการอ่าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารในส่วนของทฤษฎี บทความ และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่าน และตัวแบบที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 1.1. ความหมายและความสำคัญของการอ่าน
 - 1.2. ความหมายของพฤติกรรมการอ่าน
 - 1.3. ความหมายของนิสัยรักการอ่าน
 - 1.4. การวัดนิสัยรักการอ่าน
 - 1.5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน
 - 1.6. สาเหตุที่คนไทยไม่รักการอ่าน
 - 1.7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบ
 - 2.1. ความหมายและความสำคัญของตัวแบบ
 - 2.2. ประเภทของตัวแบบ
 - 2.3. บุคคลที่เด็กยึดเป็นตัวแบบ
 - 2.4. คุณลักษณะและภูมิหลังของตัวแบบ
 - 2.5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบและการเรียนรู้จากตัวแบบ
 - 2.6. การนำเสนอตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ
 - 2.7. อิทธิพลของตัวแบบ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตัวแบบในการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่าน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

1.1. ความหมายและความสำคัญของการอ่าน

การอ่าน เป็นการสื่อสารประเภทหนึ่งในสี่ทักษะที่สำคัญ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน การอ่าน หมายถึง การแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นความหมาย เพื่อใช้สื่อความหมาย ความคิดระหว่างผู้อ่านกับ ผู้เขียนให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านได้ประโยชน์จากการอ่าน (อรุณณี สายเสมา. 2536: 11) การอ่านมี ลักษณะที่สำคัญอยู่ 2 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การอ่านเป็นลักษณะทางอารมณ์และสังคม ซึ่ง ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติ บุคลิกภาพ และทำให้เข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมทั้งยังกระตุ้นให้

เกิดความเจริญทางสติปัญญา ประการที่สอง การอ่านมีลักษณะทางภาษา คือ ทำให้ผู้อ่านได้รู้จักคำศัพท์มากขึ้น รู้ความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์และความคิด และมีวิจารณ์ญาณในความคิดต่างๆ (Wilson. 1970: 255; อ้างอิงจาก ทวีศักดิ์ เดชาเลิศ. 2528: 11)

การอ่าน ยังมีความหมายทางด้านจิตวิทยา ตามที่ สุนทร แก้วลาย (2512: 12) สรุปไว้ดังนี้

1. การอ่าน ต้องใช้ประสาทสัมผัส การมองเห็น ได้ยิน การสัมผัสทางกาย
2. การอ่าน เป็นกระบวนการรับรู้
3. การอ่าน หมายถึง การตอบสนองที่ได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจ
4. การอ่าน เป็นกระบวนการอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับการจำ การลืม
5. การอ่าน หมายถึง พัฒนาการ
6. การอ่าน เป็นความมกงามอย่างหนึ่ง เพราะทำให้บุคคลเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และทัศนคติ
7. การอ่าน เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความสนใจ ทั้งจากสิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความต้องการที่จะได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ และสิ่งเร้าภายนอก ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน เป็นต้น
8. การอ่านเป็นวิถีทางของการเรียนรู้ คือ ต้องใช้ทักษะทั้งในด้านการอ่าน และการเรียนรู้ในเรื่องหนึ่งๆ

การอ่าน จึงมิใช่เพียงการแปลสัญลักษณ์ หรือตัวอักษร ออกมาเป็นคำพูดโดยการผสมเสียง เพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูดเท่านั้น แต่ยังมีความหมายไปถึงการสื่อสารประเภทหนึ่งที่ต้องใช้ทักษะ อันเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เริ่มจากการเข้าใจสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายทางภาษาพูด การเข้าใจโครงสร้างของภาษา และสามารถจับประเด็นจากเรื่องที่อ่านได้โดยไม่จำเป็นต้องออกเสียงก็เข้าใจความหมาย ซึ่งการอ่านก็ถือเป็นการพัฒนาความคิด เนื่องจากผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลายด้านร่วมกัน เช่น ใช้การสังเกตจำรูปคำ ใช้สติปัญญาและประสบการณ์เดิมในการแปลความ ให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี ถึงจะสามารถนำสิ่งที่ได้อ่านมาเป็นแนวคิดหรือแนวปฏิบัติได้ (บันลือ พฤษะวัน. 2534: 2)

นอกจากนี้ ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2538: 2) ได้กล่าวถึงการอ่านว่า เกิดจากองค์ประกอบระหว่างตัวอักษร หรือสัญลักษณ์และการรับรู้ร่วมกันว่า ถ้าพบเครื่องหมายนี้ให้ออกเสียงว่าอะไร และหมายความถึงอะไร ดังนั้นการอ่านจึงเป็นการแปลความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด หัวใจของการอ่านจึงอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำ ซึ่งสรุปเป็นกระบวนการของการอ่านได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรู้จักคำ หมายถึง การตระหนักหรือรับรู้ประสบการณ์จากการถูกกระตุ้นด้วยสัญลักษณ์ นั่นคือผู้อ่านจะต้องรู้จักคำนั้นๆ ดีพอที่จะเข้าใจความหมาย

2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยคที่ประกอบเป็นข้อความแล้ว โดยใช้ประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่อ่าน รู้จักพิจารณาถึงจุดประสงค์ของผู้เขียนที่ต้องการสื่อ รวมทั้งอคติของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในเรื่องที่อ่าน

3. ชั้นปฏิบัติการ คือ ประเมินได้ว่าข้อความที่ได้อ่านนั้นจะยอมรับหรือปฏิเสธ เพราะเหตุใด ซึ่งชั้นนี้จะต้องใช้ความละเอียดลึกซึ้งมากขึ้นอีก เพราะต้องมีลำดับการเรียบเรียงเรื่องราวให้เป็นของตัวเอง เพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น มีการเปรียบเทียบกับเรื่องอื่นๆ

4. บุรณาการ คือ การนำความหมายจากเรื่องที่ได้อ่านไปใช้ประโยชน์ สร้างความคิดใหม่ของตัวเอง

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของสัญลักษณ์ หรือตัวอักษร จนสามารถเข้าใจต้องอาศัยการเข้าใจสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายทางภาษาพูด การเข้าใจโครงสร้างของภาษา ตั้งแต่ตัวอักษร จนเป็นคำ เป็นประโยค เป็นย่อหน้า เรื่อยไปจนจบ จึงจะสามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ และที่สำคัญคือต้องรู้จักการตีความ คือ สามารถใช้ความคิดรวบยอดเชื่อมโยง เปรียบเทียบ เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์สารที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์การอ่าน ที่เกิดขึ้นได้จากการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ โดยเริ่มต้นจากการอ่านสิ่งที่ยาก เพื่อเป็นการปูพื้นฐานการอ่าน เมื่ออ่านเรื่องที่ลึกซึ้งขึ้นก็จะเข้าใจได้ไม่ยาก จนมีความสามารถถึงขั้นบุรณาการ คือ สามารถนำความรู้หรือความคิดต่างๆ ที่ได้รับการอ่านไปใช้ประโยชน์ได้

1.2. ความหมายของพฤติกรรมการอ่าน

การอ่าน เป็นพฤติกรรมสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจ มีความคิดและสติปัญญา เกิดจินตนาการและผ่อนคลายความเครียดได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเมื่อได้อ่าน ผู้อ่านจะรับรู้เรื่องราวผ่านตัวอักษรแล้วยังสามารถจินตนาการตามเรื่องที่อ่านได้เป็นอย่างดี ไม่มีขอบเขต เนื่องจากการอ่านเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้อันมีค่า ความสำคัญของการอ่านจึงมีผลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพราะการอ่านเป็นวิธีการสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้อย่างอิสระด้วยตนเอง และเพิ่มพูนประสบการณ์บางอย่างที่ผู้อ่านไม่อาจพบได้ในชีวิตจริง การอ่านทำให้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ สามารถปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์บางอย่างนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การอ่านยังช่วยทำให้ผู้อ่านเป็นที่ยอมรับในสังคม วางตัวอย่างรู้กาลเทศะ ช่วยให้อ่านรู้จักตัวเองดีขึ้น ผู้ที่อ่านหนังสือยังเป็นบุคคลที่น่าสนใจ เนื่องจากการอ่านทำให้มีความคิดกว้างขวางลึกซึ้ง สามารถแสดงความรู้และความคิดเห็นดีๆ ได้ทุกกาลเทศะไม่ว่าจะอยู่ที่บ้าน โรงเรียน หรือที่ทำงาน (สังวร หล้าพระบาง 2530: 5) นอกจากนี้ การอ่านยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย

ในการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน มีการระบุพฤติกรรมออกเป็นด้านๆ เช่น ในงานวิจัยของศุภรางค์ อินทฤทธิ์ (2553) ที่ศึกษาพฤติกรรมในการอ่านของนักเรียนวัยรุ่น แบ่งพฤติกรรม

การอ่านเป็น 2 ด้าน คือ ปริมาณเวลาในการอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ และความสนใจในการอ่าน ในงานวิจัยของ สุชาติา เชิดชูธรรม (2546: 5-6) ได้ศึกษาความสนใจในการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี โดยในการวัดตัวแปรด้านความสนใจในการอ่านนั้น แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) วัตถุประสงค์ของการอ่าน 2) สาเหตุของการอ่าน 3) แหล่งการอ่าน 4) เวลาที่ใช้ในการอ่าน 5) จำนวนหนังสือที่อ่าน ส่วนสุจิตรา ศรีสุวีวงศ์ (2544: 11) ศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือประเภทวรรณกรรมเยาวชน ให้ความหมายของพฤติกรรมการอ่านโดยระบุพฤติกรรม 3 ด้าน คือ 1) กระบวนการเลือกสรรในการอ่าน 2) ความถี่ในการอ่าน 3) ปริมาณในการอ่าน ส่วนในอดีตมีงานวิจัยของ สหทัยา ชินสมบุญ (2528: 9) ศึกษาอิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีต่อการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของนักเรียนโรงเรียนสายน้ำทิพย์ โดยแบ่งการวัดการอ่านออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) จำนวนหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือแบบเรียนที่นักเรียนมีอยู่ที่บ้าน 2) จำนวนหนังสือที่อ่าน 3) เวลาที่ใช้ในการอ่าน 4) แหล่งที่ได้หนังสือ 5) วัตถุประสงค์ในการอ่าน

ทว่าในปัจจุบันการอ่านไม่ใช่เพียงแต่จำกัดอยู่ในหนังสือเท่านั้น ยังขยายไปสู่การอ่านในสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ดังเช่นองค์การรู้หนังสือแห่งชาติอังกฤษ หรือ National Literacy Trust (NLT) (National Literacy Trust (NLT). 2009) ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการอ่านของเด็กวัยรุ่นอังกฤษ ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมและมัธยม จำนวน 2,176 คน โดยการตอบแบบสอบถามออนไลน์ พบว่า เมื่อถามว่าชอบอ่านหนังสือหรือไม่ ร้อยละ 72 ตอบว่าค่อนข้างชอบอ่านหนังสือ และชอบอ่านมาก โดยพวกเขาอ่านจากสื่อเทคโนโลยีบ่อยที่สุด เกือบสองในสามของผู้ตอบแบบสอบถามอ่านจากเว็บ- ไซต์ทุกสัปดาห์ จำนวนครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามอ่านบล็อก-ชุมชนออนไลน์ (เช่น Bebo หรือ MySpace) หรืออีเมลทุกสัปดาห์ โดยเด็กมัธยมอ่านจากสื่อเทคโนโลยีเหล่านี้มากกว่าเด็กประถม

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอ่านทั้งหมด สามารถสรุปความหมายของพฤติกรรมการอ่านในการวิจัยครั้งนี้ได้ว่า พฤติกรรมการอ่าน หมายถึง การกระทำที่เด็กวัยรุ่นแสดงออกถึงการอ่านโดยสมัครใจ จึงไม่นับรวมการอ่านหนังสือเรียน ซึ่งเด็กวัยรุ่นอาจจะอ่านเพราะถูกบังคับ โดยพฤติกรรมการอ่าน ประกอบด้วย ปริมาณการใช้เวลาในการอ่านของเด็กวัยรุ่น สิ่งที่อ่าน โดยไม่ได้จำกัดการอ่านอยู่แค่การอ่านในหนังสือหรือสิ่งพิมพ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการอ่านในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ ไม่รวมหนังสือเรียน ส่วนในกรณีที่เป็นหนังสือ ประกอบด้วย ช่วงเวลาที่อ่านหนังสือ จำนวนหนังสือที่อ่านต่อเดือน ประเภทหนังสือที่อ่าน และความสุขที่เด็กวัยรุ่นได้จากการอ่าน

1.3. ความหมายของนิสัยรักการอ่าน

คำว่า “นิสัย” หมายถึง ความประพฤติที่เคยชิน กระทำเป็นกิจวัตร โดยสมัครใจ เกิดขึ้นโดยไม่ต้องมีใครบังคับ ซึ่งเมื่อทราบนิสัยของบุคคลได้แล้ว จะทำให้สามารถคาดเดาความถี่ หรือชนิดของพฤติกรรมที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง หรือใกล้เคียง ส่วน “การอ่าน” เป็นการเข้าใจความหมายของ

ตัวอักษร รวมทั้งสัญลักษณ์อื่นๆ แล้วนำความรู้ หรือความคิดที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น “นิสัยรักการอ่าน” โดยทั่วไปแล้วจึงหมายถึง การชอบอ่าน การอ่านอย่างบ่อยครั้ง หรืออ่านจนเป็นนิสัยนั่นเอง (ดวงพร พวงเพ็ชร์. 2541: 12)

ในงานวิจัยของ สมใจ ทองเรือง (2537: 18-24) ได้ให้ความหมายของ นิสัยรักการอ่านว่า เป็นพฤติกรรมที่ชอบอ่านหนังสือ กระทำเป็นประจำ โดยแสดงออกให้เห็นทางพฤติกรรม ได้แก่ การใช้เวลาว่างอ่านหนังสือ มีรสนิยมในการอ่าน การให้หนังสือเป็นของขวัญ การสนทนาเรื่องหนังสือ และการจัดสภาพแวดล้อมที่บ้าน โดยจัดชั้นหนังสือ เป็นต้น ส่วนในงานวิจัยของ ผุสดี กุฎอินทร์ (2529: 458) กล่าวว่า ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน คือผู้ที่ชอบอ่านหนังสือทุกประเภท เมื่อมีเวลาว่างจะหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน มีสมาธิในการอ่าน ชอบซื้อ หรือยืมหนังสือมาอ่าน รู้จักเก็บและถนอมหนังสือเป็นอย่างดี ขณะที่ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2538: 2) กล่าวว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การใฝ่ฝันมันแต่การอ่านจนเคยชิน แม้ว่า จะมีปัญหาหรืออุปสรรคต่อการอ่านก็ยังคงมีความตั้งใจจะอ่านต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ โดยผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านย่อมอ่านทุกอย่างที่เป็นวัสดุสำหรับการอ่าน อ่านได้ทุกสถานที่ ทุกโอกาส และใช้เวลาว่างไปเพื่อการอ่านมากกว่ากิจกรรมประเภทอื่นๆ ส่วน ดวงเดือน พันธุมนาวิณ; อรพินทร์ ชูชม; และสุภาพร ลอยด์ (2529: 53) ได้ศึกษาการส่งเสริมการอ่านในครอบครัวกับนิสัยรักการอ่าน โดยแบ่งนิสัยรักการอ่านออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ปริมาณเวลาในการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่า สัปดาห์หนึ่งๆ ตนอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และหนังสืออ่านเล่น (ที่ไม่ใช่หนังสือเรียน) รวมแล้วเป็นจำนวนกี่ชั่วโมง กี่นาที และ 2) ความชอบอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ หมายถึง ปริมาณความชอบและการเลือกอ่านเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และหนังสืออ่านเล่น ซึ่งนักวิชาการจัดว่ามีประโยชน์ เช่น ข่าวสารคดี

นอกจากนี้ นัดดา นำศรีเจริญสุข (2536: 76-82) ได้ศึกษาองค์ประกอบการเป็นนักอ่านที่ดีของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 924 พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง มีองค์ประกอบการเป็นนักอ่านที่ดี 5 องค์ประกอบใหญ่ๆ ได้แก่

1. การเก็บรวบรวมสาระสำคัญจากการอ่าน บันทึก จดจำสาระสำคัญของการอ่าน ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน
2. มีทัศนคติที่ดีในการอ่าน มีความพอใจ สนใจ รู้สึกยินดีที่ได้อ่านหนังสือ ได้รับหนังสือเป็นของขวัญ หรือซื้อหนังสือมาอ่านเอง
3. กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้จากการอ่าน หาโอกาสเพื่ออ่าน ใช้เวลาว่างอ่านหนังสือ รู้จักแหล่งสำหรับค้นคว้าหาหนังสือมาอ่าน ไปงานแสดงหนังสือ
4. มีลักษณะท่าทางที่ถูกต้องในการอ่าน เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการอ่านมากที่สุด

จากความหมายของนิสัยรักการอ่านทั้งหมด ทำให้ทราบว่าคุณลักษณะที่มีนิสัยรักการอ่าน เป็นบุคคลที่ชอบอ่านหนังสือ อ่านทุกเวลา ทุกสถานที่ เมื่อมีโอกาส และอ่านได้นานโดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย มีความ

พึงพอใจในการอ่าน หรือตั้งใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ตระหนักว่าการอ่านเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิต พฤติกรรมการอ่าน อาจแสดงออกมาในลักษณะการกำหนดหัวข้อในการอ่าน ยืมหนังสือจากห้องสมุด ซื้อหนังสือเป็นสมบัติส่วนตัว จัดบรรยากาศในบ้านให้น่าอ่านหนังสือ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน จะมีความเชื่อว่า คนเราสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาการอ่านได้ การอ่านทำให้บุคคลมีการพัฒนาตนเอง และบุคคลสามารถฝึกฝนและพัฒนาทักษะการอ่านให้ดีขึ้นได้ หากได้อ่านหนังสือที่มีประโยชน์

จากการรวบรวมเอกสารข้างต้น สามารถสรุปความหมายของนิสัยรักการอ่านในการวิจัยครั้งนี้ ได้ว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การแสดงออกถึงการชอบอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ซึ่งมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ซึ่งทำให้ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน ช่วยกล่อมเกลาคจิตใจ พัฒนาอารมณ์และส่งเสริมประสบการณ์ มีการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาหลากหลายประเภท โดยแสดงพฤติกรรมการอ่านทุกครั้งที่มีโอกาส หาโอกาสเพื่ออ่าน โดยการซื้อหนังสือหรือยืมหนังสือมาอ่าน มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่ต้องให้ความจำเป็นมาบังคับ อ่านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน รู้ถึงประโยชน์ของการอ่านที่มีต่อการใช้ชีวิตประจำวัน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และรู้จักดูแลรักษาหนังสือเพื่อให้ใช้ได้ยาวนาน (ดวงพร พวงเพชร, 2541: 15)

พฤติกรรมที่บ่งบอกให้ทราบว่าบุคคลมีนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ 4 ประการดังนี้

1. การอ่านอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมการอ่านเป็นประจำ ทุกครั้งที่มีโอกาสอ่านโดยไม่เลือกเวลาและสถานที่ มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่ต้องให้ความจำเป็นมาบังคับมีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อ่านโดยไม่ต้องรอความอนุเคราะห์หรือพึ่งพาคนอื่น โดยเป็นการอ่านที่กระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีอุปสรรคในการอ่านบ้างก็ไม่ย่อท้อ และอ่านโดยสมัครใจ การซื้อหนังสือหรือยืมหนังสือมาอ่าน และการใช้บริการห้องสมุด

2. การอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ หมายถึง การเลือกอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาให้ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน ช่วยกล่อมเกลาคจิตใจ พัฒนาอารมณ์ และส่งเสริมประสบการณ์ เช่น ข่าว สารคดี ไม่เลือกอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาไม่มีประโยชน์ เช่น เรื่องลามก เรื่องยั่วยุทางเพศ

3. การอ่านหนังสือหลากหลายประเภท หมายถึง การอ่านหนังสือเพื่อให้เข้าใจในเรื่องเดียวจากหลายเล่ม หรือหลายแหล่ง เพื่อจะได้ทราบความคิด ในเรื่องเดียวกันจากผู้แต่งหลายคน และเลือกอ่านหนังสือหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น ข่าวบ้านเมือง บันเทิงคดี สารคดี อ่านสิ่งพิมพ์หลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หนังสือ หนังสืออ้างอิง เป็นต้น

4. การเห็นคุณค่าของการอ่าน หมายถึง มีทัศนคติที่ดีในการอ่าน มีความพอใจ สนใจ รู้สึกยินดีที่ได้อ่านหนังสือ ได้รับหนังสือเป็นของขวัญ หรือซื้อหนังสือมาอ่านเอง รู้ถึงประโยชน์ของการอ่านที่มีต่อ

การใช้ชีวิตประจำวัน และเชื่อว่าการอ่านหนังสือช่วยแก้ไขปัญหาในชีวิต ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่านได้อย่างมีเหตุผล และนำสิ่งที่อ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้ รู้จักดูแลรักษาทะนุถนอมรักษาหนังสือให้ใช้ได้นาน

1.4. การวัดนิสัยรักการอ่าน

แม้มีการทำวิจัยเรื่องการอ่านค่อนข้างมาก ทว่าการสร้างเครื่องมือวัดนิสัยรักการอ่านนั้น มีจำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่เครื่องมือวัดนิสัยรักการอ่านจะมีลักษณะคล้ายกัน คือ เป็นลักษณะข้อความที่บรรยายความสนใจและการชอบอ่านหนังสือ หรือสำหรับเด็กเล็กจะรวมไปถึงการดูรูปภาพจากหนังสือ นอกจากนี้ยังชอบฟังเรื่องราวจากหนังสือ รู้จักการใช้เวลาว่างเพื่ออ่าน รู้จักประโยชน์ของการอ่าน และชอบพูดคุยเรื่องราวในหนังสือที่อ่าน เช่น แบบวัดพฤติกรรมรักการอ่านของ ถาวร บุบ-ผาวงษ์ (2546) ได้สร้างเครื่องมือวัดนิสัยรักการอ่าน ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการชอบอ่านหนังสือ ใช้เวลาว่างเพื่ออ่าน แบบสอบถามมีจำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรวัดประเมินค่า 5 อันดับ ตั้งแต่ “เป็นประจำ” ถึง “ไม่เคยเลย” แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่น .87 ส่วนแบบวัดนิสัยรักการอ่านของ ดวงพร พวงเพชร (2541) ได้สร้างเครื่องมือวัดนิสัยรักการอ่าน ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการชอบอ่านหนังสือ การใช้เวลาว่างเพื่ออ่าน อ่านหนังสือหลากหลายประเภท อ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ และเห็นคุณค่าของการอ่าน แบบสอบถามมีจำนวน 48 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรวัดประเมินค่า 5 อันดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงที่สุด” แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่น .89 และแบบวัดพฤติกรรมรักการอ่านของ สุพจน์ พันธนิยะ (2535) ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ และปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านหนังสือ ปรับปรุงมาจากแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิ (2529) แบบสอบถามมีจำนวน 38 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรวัดประเมินค่า 4 อันดับ คือ “เป็นประจำ” “บางครั้ง” “นานๆ ครั้ง” “ไม่เคยเลย” แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่น .80

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประมวลเอกสารเพื่อกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุในการอธิบายนิสัยรักการอ่าน โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ซึ่งก็ได้สาเหตุคือ ตัวแบบในการอ่าน ผู้วิจัยสนใจที่จะวิเคราะห์ปัจจัยของตัวแบบในการอ่านส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน ได้แก่ ประเภท และคุณลักษณะของตัวแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบวัดนิสัยรักการอ่านของ ของ ดวงพร พวงเพชร (2541) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 อันดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงที่สุด” จำนวน 48 ข้อ

1.5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การอ่านนั้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ ฉะนั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่านย่อมต้องมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สมิทท์และจอห์นสัน (สุพจน์ พันธนิยะ. 2535: 8;

อ้างอิงจาก Smith; & Johnson. 1976: 20-27) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการอ่าน ประกอบด้วย สติปัญญา วุฒิภาวะและความพร้อมของเด็ก แรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก ที่ได้มาจากพ่อแม่ ครู และเพื่อน ๆ สภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง สภาพอารมณ์ที่พร้อมต่อการอ่าน สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่สร้างให้เด็กเกิดความสนใจการอ่าน รวมถึงการจัดโปรแกรมการอ่านโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขณะที่ สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531: 127-128) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลผลต่อการอ่านของเด็กค่อนข้างหลากหลาย ดังนี้

1. อิทธิพลจากครอบครัว รูปแบบการอ่านหนังสือภายในครอบครัว การมีหนังสือที่สามารถอ่านได้ง่ายภายในครอบครัว และทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้สิ่งที่อยู่ในโลกรอบตัวของครอบครัว มีส่วนช่วยในการวางรากฐานของการสร้างนิสัยรักการอ่าน การสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กนั้นควรเริ่มที่ผู้ใหญ่ก่อน เพราะธรรมชาติของเด็กชอบเลียนแบบผู้ใหญ่

2. อิทธิพลของสื่อมวลชน ปัจจุบันนี้สื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ให้ทั้งข่าวสาร สารความรู้ ความบันเทิง และประโยชน์ทางด้านการศึกษ่อีกด้วย

3. อิทธิพลจากธุรกิจหนังสือ ได้แก่ การเลือกเรื่องให้ตรงกับความต้องการของเด็ก รูปลักษณะของหนังสือ ราคา เป็นต้น

4. อิทธิพลจากโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยหนึ่งที่มีบทบาทในการให้บริการแก่สมาชิกของสังคม โดยการให้การศึกษาอบรมแก่เด็ก เยาวชน และบุคคลทั่วไป เพื่อให้สมาชิกของสังคมพัฒนาขึ้นทุกด้าน โรงเรียนมีครูและบรรณารักษ์เป็นผู้มีบทบาทในด้านการเรียนการสอนและการสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กนักเรียน

ส่วนกรมวิชาการ (2539: 11) ได้กล่าวถึงองค์การที่มีบทบาทในการสร้างนิสัยรักการอ่าน โดยเฉพาะเจาะจงที่ 2 องค์การ ได้แก่

1. บ้านหรือครอบครัว เป็นสถาบันที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการสร้างนิสัยรักการอ่าน ได้แก่ ให้ความรักความอบอุ่น ทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านต่างๆกับลูก เช่น เล่านิทาน เล่าเรื่องหนังสือ อ่านหนังสือให้ลูกฟัง การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งที่ควรกระทำและทำอย่างมีขั้นตอน โดยเริ่มจากพ่อแม่ผู้ปกครองต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก โดยจัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กไว้ที่บ้าน สนทนาเรื่องหนังสือกับเด็ก สอนและกระตุ้นให้สมาชิกในบ้านรู้จักหาคำตอบจากหนังสือ และให้หนังสือเป็นของขวัญแก่สมาชิกในครอบครัว

2. โรงเรียนจำเป็นต้องมีห้องสมุดที่น่าสนใจ นำเข้าไปอ่านหนังสือ ครูและบรรณารักษ์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านต่างๆ ทำให้เด็กอยากเข้าไปอ่านหนังสือและร่วมกิจกรรมการอ่าน เช่น การเล่า

นิทาน การจัดนิทรรศการ แข่งขันตอบปัญหา โต้เวที แสดงละคร สนทนาเรื่องหนังสือ ซึ่งทั้งบ้าน โรงเรียน และชุมชน ความร่วมมือกันส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านแก่เด็ก

อย่างไรก็ดีปฏิเสธไม่ได้ว่า ปัจจุบันสื่อมวลชนเข้ามาส่งผลต่อพฤติกรรมการไม่อ่านหนังสือของเยาวชนเป็นอย่างมาก โดยผลสำรวจของเอแบคโพลล์ ปี 2549 เกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเยาวชน พบว่าเหตุที่เด็กไทยไม่อ่านหนังสือ คือ อันดับแรก คือไม่มีเวลาว่าง ร้อยละ 44.1 และมีกิจกรรมอื่นที่สนใจกว่า ร้อยละ 29 ขณะที่กิจกรรมที่เยาวชนชื่นชอบที่สุดคือ การคุยโทรศัพท์ การเล่นเกม อินเทอร์เน็ต รวมทั้งการดูโทรทัศน์ หรือวีซีดี (เอแบคโพลล์. 2549: ออนไลน์) เพราะสื่อสมัยใหม่เหล่านี้ดึงดูดความสนใจเยาวชนมากกว่า

แม้ปัจจุบันจะมีสื่อมวลชน อาทิ สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย สถานีวิทยุเพื่อเด็กและเยาวชน และสถานีวิทยุศึกษาที่นำเสนอรายการที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและหนังสือแต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก ถ้าเทียบกับรายการทั้งหมดจากทุกสื่อที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ใน พ.ศ. 2553 มีรายการเกี่ยวข้องกับการอ่านและหนังสือ อาทิ รายการอ่านได้อ่านดี รายการห้องสมุดหลังไมค์ รายการนอนหนังสือ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีสำนักพิมพ์บางแห่งจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยให้บุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นตัวแทนหรือต้นแบบในการอ่าน โดยบริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) จัดโครงการ “Reader Icon...คนดังนักอ่าน” มอบรางวัลให้แก่คนดังที่เป็นต้นแบบให้กับนักอ่านและบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นแรงบันดาลใจ เสริมสร้างให้เกิดนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง และเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก เยาวชน และคนรุ่นใหม่ ซึ่งเปิดโอกาสคนทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการค้นหาตัวแทน “Reader Icon...คนดังนักอ่าน” จาก 4 สาขา ได้แก่ สาขาสื่อมวลชน สาขารัฐกิจ สาขานันทนาการ และสาขาเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม โครงการนี้เป็นเพียงการส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร มิได้มีการส่งเสริมการอ่านอย่างจริงจังหรือต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอ่านมีหลากหลายปัจจัย ได้แก่ ระดับสติปัญญา แรงจูงใจ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ครอบครัวและสื่อมวลชน แม้ทุกปัจจัยล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการอ่านของเด็ก หากแต่งงานวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาเฉพาะปัจจัยที่ใกล้ตัวเด็ก อาทิ ครอบครัว โรงเรียน หรือเพื่อน ทว่าแทบไม่มีผู้ที่สนใจศึกษาในภาพรวม ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่นในเชิงสำรวจโดยไม่ได้เจาะจงว่าจะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กวัยรุ่นเท่านั้น และเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นที่มีตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน ซึ่งยังไม่มีผู้ศึกษามาก่อนในเมืองไทย เพื่อจะได้ทราบความต้องการและสภาพที่เป็นจริงของเด็กว่า เด็กที่มีนิสัยรักการอ่านนั้นยึดบุคคลใดเป็นต้นแบบในการอ่าน ต้องการตัวแบบในการอ่านลักษณะใด

1.6. สาเหตุที่คนไทยไม่รักการอ่าน

สาเหตุที่คนไทยไม่รักการอ่าน นายแพทย์อุดม เพชรสังหาร (2552) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. คนไทยไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน การอ่านสำหรับผู้ใหญ่มีความหมายเพียงแค่เครื่องมือชนิดหนึ่ง ในการเรียนหนังสือให้ได้ดี เพื่อเป็นใบเบิกทางสู่การมีงานทำ คนไทยส่วนใหญ่มองว่าการอ่านหนังสือไม่มีความจำเป็นต่อชีวิต

2. ขาดแบบอย่างที่ดี ในการส่งเสริมปลูกฝังให้เกิดพฤติกรรมการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อผู้ใหญ่ไม่อ่านให้เด็กเห็น แล้วเด็กจึงไม่ได้เรียนรู้พฤติกรรมการอ่าน โดยในทางจิตวิทยา พบว่า หากสิ่งที่ผู้ใหญ่สอนและสิ่งที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติมีความขัดแย้งกัน เด็กจะทำตามในสิ่งที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบใหม่ในทางประสาทวิทยาศาสตร์ นั่นคือเซลล์กระจกเงาในสมองของมนุษย์ ซึ่งชี้ว่า วิธีเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดของมนุษย์คือการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบพฤติกรรมทางสังคม ทักษะทางสังคม ทักษะทางภาษา ทักษะทางอาชีพ หรือแม้แต่ทักษะในการดำรงชีวิตประจำวัน เราต่างเรียนรู้ผ่านการเลียนแบบทั้งสิ้น

3. แรงดึงดูดของสิ่งเร้ามากมายในโลกยุคดิจิทัล โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เกมคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีต่างๆ ในประเทศไทย อิทธิพลของเกมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีมาก เพราะเราความเข้าใจผิดว่า เกมคอมพิวเตอร์คือเครื่องมือพัฒนามนุษย์ที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียใดๆ จึงส่งเสริมให้เด็ก ๆ เล่นเกมเหล่านี้โดยปราศจากการควบคุม สุดท้ายปัญหาเด็กติดเกมเลยกกลายเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อ การปลูกฝังวัฒนธรรมการอ่านให้แก่เด็ก ๆ

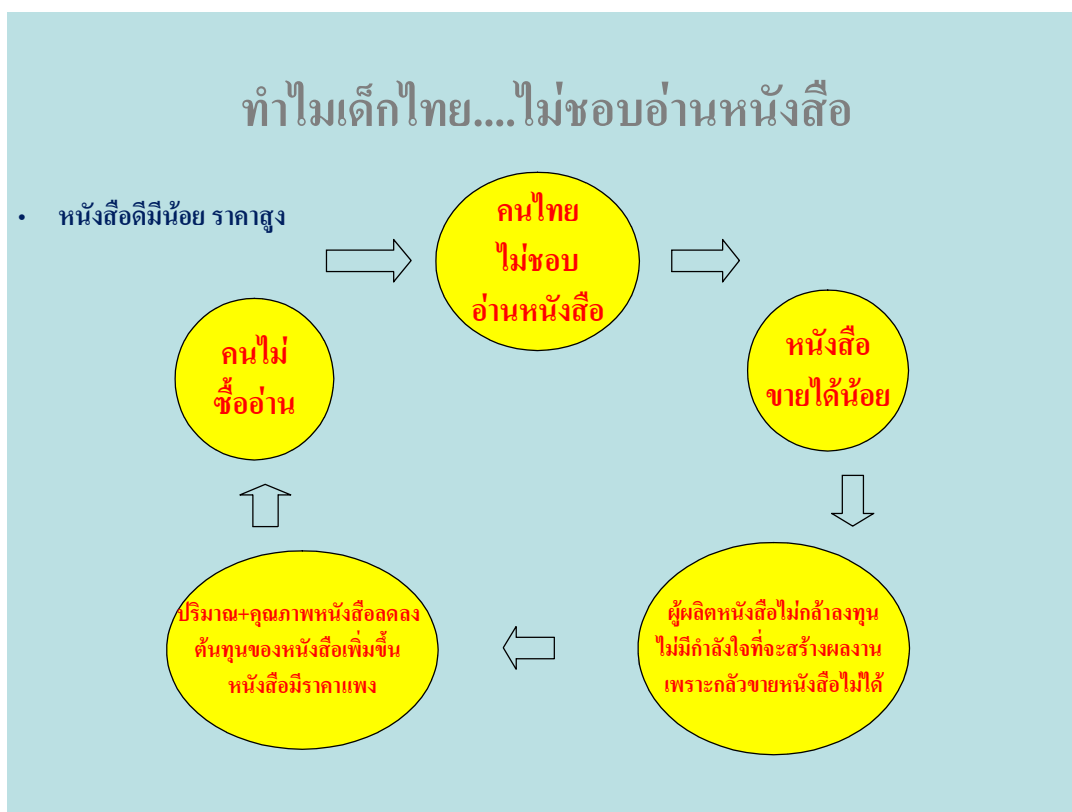
4. การกระจายหนังสือสู่ผู้อ่าน ร้านขายหนังสือในประเทศไทย มีเพียงในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดเท่านั้น ซึ่งหากนับรวมทั้งประเทศแล้ว มีไม่เกิน 1,500 แห่ง เมื่อเทียบกับคนจำนวน 65 ล้านคน ถือว่าน้อยมาก โดยเฉพาะห้องสมุดแล้ว ยิ่งไม่แทบไม่มี

5. ขาดการส่งเสริม/สนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรท้องถิ่นควรให้ความสำคัญและส่งเสริม

6. ประเทศไทยเคยมีสภาพบ้านเมืองที่อุดมสมบูรณ์ ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้น ไม่เคยต้องเผชิญกับความยากลำบาก กดดัน ประกอบกับสภาพอากาศในเขตร้อน เอื้อให้คนออกมาคบหาสมาคมกันเป็นกลุ่ม ๆ วัฒนธรรมของไทยจึงมีลักษณะมุขปาฐะ เล่าเรื่องพูดคุยกัน มากกว่าที่จะจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและอ่านกันอย่างจริงจัง

7. หนังสือคุณภาพดียังมีไม่เพียงพอ

อาจกล่าวได้ว่า คนไม่ชอบอ่านหนังสือ เพราะคิดว่าไม่จำเป็นสำหรับชีวิต ทำให้หนังสือขายได้น้อย ทำให้คนเขียนหนังสือ คนพิมพ์หนังสือ คนขายหนังสือไม่กล้าลงทุนทำหนังสือ ไม่มีกำลังใจที่จะสร้างผลงาน เพราะกลัวขายหนังสือไม่ได้ ทำให้ปริมาณและคุณภาพของหนังสือลดลง ต้นทุนของหนังสือเพิ่มขึ้น หนังสือมีราคาแพง คนไม่กล้าซื้ออ่าน เป็นวัฏจักรที่หมุนเวียนอยู่ไม่รู้จบในสังคมไทย

นอกจากนี้ ผลสำรวจของเอแบคโพลล์ พ.ศ. 2549 เกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเยาวชน พบว่าเหตุที่เด็กไทยไม่อ่านหนังสือ อันดับหนึ่ง คือ ไม่มีเวลาว่าง ร้อยละ 44.1 รองลงมาคือมีกิจกรรมอื่นที่สนใจกว่า ร้อยละ 29, หนังสือมีราคาแพง ร้อยละ 25.2, ไม่ชอบอ่าน ร้อยละ 16.4 และหนังสือไม่ดึงดูดใจ ร้อยละ 15.8 ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่เยาวชนชื่นชอบที่สุดคือ การคุยโทรศัพท์ การเล่นเกมอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการดูโทรทัศน์ หรือวีซีดี (เอแบคโพลล์. 2549)

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาประเด็นเรื่อง การขาดแบบอย่างที่ดีในการปลูกฝังพฤติกรรมการอ่านของเด็ก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้เด็กไทยไม่อ่านหนังสือ โดยมุ่งสำรวจว่า เด็กวัยรุ่นมีตัวแบบในการอ่านหรือไม่ และตัวแบบเป็นใครมีลักษณะอย่างไร และตัวแบบในการส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กหรือไม่

1.7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่าน

ธอมสัน (Thomson. 1981: 1079-A-1080-A) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการอ่านของเด็กตามการรับรู้และความต้องการของผู้ปกครอง โดยศึกษาจากผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาลนักเรียนเกรด 1 เกรด 2 และเกรด 3 จำนวน 192 คน จากการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองต่างรับรู้ว่าคุณเองมีส่วนที่จะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาการอ่านยิ่งขึ้น ผู้ปกครองส่วนมากจะปฏิบัติตนโดยการฟังเด็กอ่านมากกว่าที่จะอ่านออกเสียงให้เด็กฟัง ทั้งๆ ที่การอ่านออกเสียงให้เด็กฟังเป็นวิธีการที่สำคัญในการ

พัฒนาการอ่านของเด็ก ผู้ปกครองเชื่อว่าตนเองส่งผลต่อการอ่านของเด็ก แต่ก็ยังเชื่อว่าส่งผลน้อยกว่าทางโรงเรียนโดยเฉพาะครูผู้สอน นอกจากนี้ผู้ปกครองมีความต้องการข่าวสารข้อมูลที่จะช่วยในการพัฒนาการอ่านของเด็ก เพื่อที่จะได้พัฒนาการอ่านของเด็กได้ดียิ่งขึ้น

มิลเลอร์ (Miller. 1984: 3338-A-3339-A) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้หนังสือร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็กก่อนวัยเรียน โดยศึกษาจากเวลาที่ผู้ปกครองให้กับการอ่านของเด็ก ทักษะคิดของผู้ปกครองและเด็กที่มีต่อการอ่าน รูปแบบกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านที่ผู้ปกครองได้ปฏิบัติต่อเด็ก และจำนวนหนังสือสำหรับเด็กในบ้าน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองและเด็กจำนวน 28 คู่ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการอ่านของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการรับรู้ศัพท์ และทักษะคิดของผู้ปกครองที่มีต่อการอ่าน สามารถเป็นตัวบ่งชี้ถึงการเรียนรู้เบื้องต้นของการอ่านและการรับรู้คำศัพท์ของเด็ก ส่วนผู้ปกครองที่มีทัศนคติในทางบวกมีผลต่อความถี่ในการปฏิบัติบทบาทและพฤติกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับเด็ก พร้อมกันนั้นยังมีส่วนสนับสนุนในการกระตุ้นให้เด็กปฏิบัติเกี่ยวกับการอ่านได้ดี

นอยแมน (Neuman. 1986: 338 – 339) ได้ศึกษาสิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่มีผลโดยตรงกับการใช้เวลาว่างในการอ่านของเด็กนักเรียนเกรด 5 พบว่า เด็กนักเรียนเกรด 5 มีการอ่านหนังสือในเวลาว่างโดยเฉลี่ย 2.33 เล่มต่อเดือน เด็กผู้หญิงจะอ่านมากกว่าเด็กผู้ชาย เด็กที่ใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือมากกว่า ส่วนมากจะมาจากครอบครัวที่มีรายได้และระดับการศึกษาสูงกว่า นอกจากนี้พบว่า บทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนการอ่านมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมในการใช้เวลาว่าง

ดวงพร พวงเพชร (2541: 125) ได้ศึกษาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โดยแบ่งการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้ ด้านการเป็นตัวอย่าง ด้านการเสริมแรง และด้านการจัดสภาพแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่าน การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวทั้ง 4 ด้านสามารถทำนายนิสัยรักการอ่านได้ดีกว่าการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวเพียงด้านใดด้านหนึ่ง โดยด้านการจัดสภาพแวดล้อมทำนายนิสัยรักการอ่านได้สูงสุด

ดวงเดือน พันธมนาวิน; อรพินทร์ ชูชม; และสุภาพร ลอยด์ (2529: 39-66) ได้ศึกษาการส่งเสริมในครอบครัวกับนิสัยรักการอ่านของวัยรุ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัว กับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย” โดยศึกษาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดในรัศมี 80 กิโลเมตร จากกรุงเทพฯ จำนวน 1,600 คน และผู้ปกครองของนักเรียนทุกคนอีก 1,600 คน เพื่อ

ศึกษาว่า การส่งเสริมและควบคุมการรับสื่อของผู้ปกครองทั้งในอดีตและปัจจุบันจะเกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่านสิ่งตีพิมพ์ของนักเรียนวัยรุนมากน้อยเพียงใด ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนไทยอ่านสิ่งตีพิมพ์มากขึ้นกว่าก่อน ส่วนการส่งเสริมและการควบคุมของผู้ปกครองกับการอ่านของเด็ก และพบว่า การส่งเสริมในอดีตและการควบคุมเด็กเกี่ยวกับสื่อมวลชนในปัจจุบันของผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่านของเด็ก โดยเฉพาะความชอบอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ของเด็ก ถ้าผู้ปกครองส่งเสริมให้เด็กใช้สิ่งตีพิมพ์เมื่ออายุยังน้อยในปริมาณมากเท่าใด เมื่อเติบโตขึ้นเด็กจะอ่านสิ่งตีพิมพ์มากขึ้นและชอบอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์มาก ผลเช่นนี้พบอย่างเด่นชัดในกลุ่มนักเรียนชายและกลุ่มนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะสูง นิสัยการใช้สื่อของบุคคลมีความต่อเนื่องตั้งแต่เด็กจนเป็นวัยรุ่น ครอบครัวสามารถส่งเสริมการอ่านของเด็กได้ทั้งทางอ้อม และให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านที่ดีได้

ถาวร บุบผางษ์ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดสระบุรี พบว่า ความเชื่อในความสามารถตนเอง การส่งเสริมการอ่านที่บ้านของผู้ปกครอง การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการเลี้ยงดูแบบแบบเข้มงวดกวดขันของผู้ปกครอง รวมถึงการส่งเสริมการอ่านจากห้องสมุดของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทวีศักดิ์ เตชาเลิศ (2528: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การส่งเสริมการอ่านจากทางบ้านมีความสัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านสูงกว่าองค์ประกอบอื่นๆ รองลงมาคือการส่งเสริมการอ่านจากโรงเรียนและประเภทของรายการโทรทัศน์ที่ชอบดู

วิทยา วิมลถนอม (2530: 94 -103) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทและทัศนคติของผู้ปกครองในการส่งเสริมการอ่านกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นอนุบาล ผลการศึกษาพบว่า บทบาทและทัศนคติของผู้ปกครองในการส่งเสริมการอ่านของผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลมีความสัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นอนุบาล

อภิภูชลิต พุทรมาศย์ (2531: 56 – 59) ได้เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านและการยืมหนังสือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีนิสัยรักการอ่านและมีการยืมหนังสือสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อังคณา กล่อมฤทธิ์ (2532: 81 – 85) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความอยากรู้อยากเห็นและนิสัยรักการอ่าน และคุณสมบัติส่วนตัวบางประการของนักเรียนที่เข้าใช้ห้องสมุดมาก และนักเรียนที่เข้าใช้ห้องสมุดน้อย รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความอยากรู้อยากเห็นและนิสัยรักการอ่าน กับความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุดของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่เข้าใช้ห้องสมุดมากจะมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน

กับนักเรียนที่ใช้ห้องสมุดน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และคุณสมบัติส่วนตัวที่แตกต่างกันคือ กลุ่มผู้ใช้ห้องสมุดมากจะเข้าห้องสมุดเมื่อว่างจากกิจกรรมอื่น ส่วนผู้ใช้ห้องสมุดน้อยจะเข้าห้องสมุดเมื่อครูสั่งให้เข้าคั่นคว้าทำรายงาน งานอดิเรกที่กลุ่มผู้ใช้เข้าห้องสมุดชอบเป็นอันดับ 1 , 2 และ 3 คือ อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ และวาดรูป ส่วนกลุ่มผู้ใช้ห้องสมุดน้อย ชอบดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ และไปเที่ยว เป็นอันดับ 1 , 2 และ 3

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่านข้างต้น พบว่า มีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาพบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง คนในครอบครัว เพื่อน หรือครู จะมีส่วนต่อนิสัยรักการอ่านของเด็ก ทว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก เช่น บุคคลที่มีชื่อเสียงทำงานในสาขาอาชีพต่างๆ ว่าจะส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กหรือไม่ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาทั้งตัวแบบที่ใกล้ชิด และตัวแบบที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเด็กว่าจะส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านหรือไม่ โดยยึดแนวความคิดการเป็นตัวแบบ ภายใต้ทฤษฎีพื้นฐานหลายทฤษฎีอันจะได้กล่าวต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบ

2.1. ความหมายและความสำคัญของตัวแบบ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530: 61) กล่าวว่า ตัวแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นแบบอย่างที่ดีบรรทัดฐานได้ เป็นแบบหรือให้เห็นเพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบและเป็นแบบอย่างในการเลียนแบบ ตัวแบบมีหลายลักษณะ เช่น ตัวแบบที่เป็นชีวิตจริง กับตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์

ไบรอันและซิมเมอร์แมน (Bryant; & Zimmerman.1999: 204) กล่าวว่า วัยรุ่นเชื่อว่าตัวแบบมีคุณค่าที่จะเลียนแบบในบางแง่มุม ซึ่งทัศนคติหรือคุณค่าเหล่านั้นเป็นสิ่งที่พวกเขาต้องการซึมซับ จึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวแบบนั้นถือได้ว่าเป็น “กระจกสะท้อน” ภาพที่วัยรุ่นปรารถนาที่จะเป็น สำหรับในมุมมองด้านการศึกษาของ เคมเพอร์ (Kemper. 1968: 33) มองว่า คุณสมบัติสำคัญของตัวแบบคือ มีความสามารถหรือเชี่ยวชาญด้านในด้านหนึ่ง ซึ่งความสามารถหรือทักษะนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลหนึ่งมองว่าตนเองขาด (หรือคิดว่าตนเองขาด) ซึ่งเขาเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นจากตัวแบบโดยการสังเกตและเปรียบเทียบกับความสามารถของตน

ธอมป์สัน และเชอร์ (Thompson; & Sher. 1977: 22) ให้แนวคิดเรื่องตัวแบบในแง่บุคคลสำคัญ ผู้เป็นแรงบันดาลใจ โดยกล่าวว่า ตัวแบบ คือบุคคลที่จุดประกายให้คนอื่น ๆ เชื่อว่าตนเองมีความสามารถจะประสบความสำเร็จยอดเยี่ยมได้ สอดคล้องกับ แครริงตันและสเกลตัน (Carrington; & Skelton. 2003: 360) ที่เสนอว่า ตัวแบบในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่แล้วเทียบได้กับ “สัญลักษณ์ของการประสบความสำเร็จ” และในบางครั้งก็เชื่อมโยงได้กับความเป็น “ดารา” หรือ “ผู้มีชื่อเสียง”

สำหรับมิติด้านการเป็นแรงบันดาลใจของตัวแบบนี้ เอเลน (Allen. 2000) เสนอว่า มีนิยามของตัวแบบ 3 ประการด้วยกันคือ 1) บุคคลซึ่งเป็นตัวแบบด้านศีลธรรมอันดี เพื่อให้เด็กๆ เตรียมตัวสำหรับ

บทบาทความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ 2) บุคคลซึ่งเป็นผู้อบรมเลี้ยงดู หรือการศึกษา ซึ่งใกล้ชิดกับเด็ก พิเศษ และ 3) บุคคลซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการประสบความสำเร็จ ส่วนโซโลมอน (Solomon. 1997: 399) ให้นิยามของตัวแบบไว้ว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จ มีวิถีชีวิต แนวคิด หลักการ และคุณค่า ที่ส่งอิทธิพลทางบวกต่อการนับถือตนเองและแรงบันดาลใจในชีวิตของอีกบุคคลหนึ่ง

แอนเดอร์สันและคาวาลลาโร (Anderson; & Cavallaro. 2002: 161) ได้ศึกษาทำความเข้าใจนิยามของตัวแบบ โดยพิจารณาจากพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของเด็ก พวกเขากล่าวว่า

“ขณะที่เด็กๆ ก่อรูปพฤติกรรมและการให้คุณค่าของตน พวกเขาอาจจะมองไปยังวีรบุรุษที่ชื่นชอบ และตัวแบบเพื่อเป็นเครื่องนำทาง พวกเขาอาจจะพบตัวแบบที่ต้องการจะเลียนแบบทักษะหรือคุณสมบัติบางอย่าง ทว่าเด็กๆ ก็ไม่ต้องการเป็นเหมือนบุคคลนั้นทุกประการ เขาหรือเธออาจเห็นความเป็นไปได้บางอย่างที่จะเป็นเช่นบุคคลนั้น”

ตัวแบบมีความสำคัญมากต่อชีวิตของบุคคลหนึ่งในหลายด้าน โดย บุษเชอร์ ยืนยันว่า ตัวแบบเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด ในหน่วยของการอบรมสั่งสอน ในประวัติศาสตร์ของการศึกษา (Bucher. 1997: 660) งานวิจัยในด้านอื่นนอกเหนือจากการอ่านออกเขียนได้เสนอว่า การมีตัวแบบหรือการขาดตัวแบบ มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดี หรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหารวมไปถึงความมีส่วนร่วมในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองและบทบาทหน้าที่ทางการศึกษา นอกจากนี้ตัวแบบยังมีอิทธิพลต่อเรื่องอื่นๆ ได้แก่ เป้าหมายและแรงบันดาลใจในการเลือกอาชีพในอนาคต (King; & Multon. 1996) และความเชื่อทางศีลธรรม (Lumpkin. 2008)

ครูอาจเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการเลือกการศึกษาในอนาคตของเด็กนักเรียน (Basow; & Howe.1980) ขณะเดียวกันดารานักแสดงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นในแง่การมองเห็นตนเอง (self-views) (Lockwood; & Kunda. 1997) ส่วนวีรบุรุษในด้านการต่อสู้ (action hero) ก็อาจส่งผลให้เด็กมีแนวโน้มก้าวร้าวได้ (Greenwood. 2007)

จากการประมวลเอกสารข้างต้น ตัวแบบ คือ บุคคลที่มีชีวิตอยู่ หรือไม่มีชีวิตอยู่จริง ผู้ซึ่งจุดประกายให้วัยรุ่นเลียนแบบ หรือเป็นแรงบันดาลใจ ซึ่งก็คือบุคคลที่วัยรุ่นปรารถนาจะเป็นเหมือนในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Zirkel. 2002) โดยในงานวิจัยนี้ ตัวแบบในการอ่าน หมายถึง บุคคลที่เด็กวัยรุ่นยึดถือเป็นแบบอย่างและแรงบันดาลใจในการอ่านหนังสือ

2.2 ประเภทของตัวแบบ

แบนดูรา (ประทีป จินฉี. 2540: 96-97; อ้างอิงจาก Bandura. 1986: 70-72) ได้แบ่งประเภทของตัวแบบไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ตัวแบบทางพฤติกรรม (Behavior Modeling) หมายถึง การมีตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมให้บุคคลเห็น เช่น พ่อแม่ทิ้งขยะลงถังขยะให้ลูกเห็น เป็นต้น แบนดูราให้ความสำคัญกับการเป็นตัวแบบทางพฤติกรรม เพราะตัวแบบประเภทนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่

2. ตัวแบบทางวาจา (Verbal Modeling) หมายถึง การมีตัวแบบที่พูด หรือเขียนบอกว่าจะควรทำอะไร อย่างไร มนุษย์สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้มากมายจากการฟังคำพูดของผู้อื่น หรือจากการอ่านสิ่งที่ผู้อื่นเขียนขึ้น เช่น การทำอาหารจากการอ่านตำราอาหาร เป็นต้น

3. ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) หมายถึง การมีตัวแบบที่เป็นภาพหรือเสียงผ่านสื่อต่างๆ คือ วิทยุ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น มนุษย์ในปัจจุบันเรียนรู้สิ่งต่างๆ ผ่านสื่อเหล่านี้ ทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น การแต่งกาย การใช้สินค้า การแสดงออกปฏิกิริยาต่างๆ และที่เป็นนามธรรม เช่น ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ เป็นต้น โดยแบนดูราเห็นว่าตัวแบบสัญลักษณ์เป็นตัวแบบที่จะมีอิทธิพลต่อมนุษย์มากขึ้น เพราะมีการเผยแพร่ตัวแบบอย่างกว้างขวางทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์จำนวนมากผ่านตัวแบบสัญลักษณ์ทางสื่อมวลชน ตลอดจนเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้มนุษย์สามารถเก็บภาพการทำพฤติกรรมหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มาศึกษาแบบภาพต่อภาพได้อย่างละเอียด เช่น ตัวแบบที่เกี่ยวกับการสาธิตการเล่นกีฬา เป็นต้น

4. ตัวแบบสัมผัส (Kinesthetic Modeling) หมายถึง การมีตัวแบบโดยใช้การสัมผัส เช่น เด็กที่หูหนวกและตาบอด เวลาจะเรียนการออกเสียงอาจต้องใช้การสัมผัสริมฝีปากของครูผู้สอน เป็นต้น

ส่วน สมโกษณ์ เอี่ยมสุภามิตร (2543: 51) ได้แบ่งประเภทของตัวแบบไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ตัวแบบที่มีชีวิตจริง (Live Model) คือ ตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิบัติสัมพันธ์โดยตรง

2. ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) คือ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับสุขุมาลัย คำหว่าน ที่กล่าวว่า แบนดูรา (สุขุมาลัย คำหว่าน. 2543: 14 -16; อ้างอิงจาก Bandura. 1963) ได้แบ่งตัวแบบไว้ 2 ชนิด คือ ตัวแบบที่เป็นชีวิตจริง และตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ โดยเสนอตัวแบบไว้ 2 รูปแบบ คือ

1. ตัวแบบจากชีวิตจริง (Live Model) การเสนอตัวแบบด้วยวิธีนี้ เป็นการให้ผู้ที่สังเกตเห็นตัวแบบในสภาพการณ์จริง มีข้อดีคือ ตัวแบบสามารถเพิ่มเติม ปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้การแสดงผลพฤติกรรมชัดเจนหรือเหมาะสมกับสภาพการณ์มากยิ่งขึ้น การเสนอตัวแบบวิธีนี้ช่วยให้ผู้สังเกตเกิดความสนใจในตัวแบบ และลอกเลียนพฤติกรรมของตัวแบบได้ดีกว่าการเสนอตัวแบบวิธีอื่น แต่การเสนอตัวแบบวิธีนี้ต้องระมัดระวังเรื่องการควบคุมผลกรรม เพราะอาจมีเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้าเกิดขึ้นได้ ทำให้ตัวแบบไม่ได้รับผลกรรมที่พึงพอใจตามที่ควรจะได้รับ

2. ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น ภาพการ์ตูน หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น จากการเสนอตัวแบบด้วยวิธีนี้เพียงอย่างเดียว สามารถก่อให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมแก่บุคคลจำนวนมากอย่างพร้อมเพรียงกันในหลายๆ สถานการณ์ได้อย่างกว้างขวาง (Bandura. 1977: 40) สามารถจัดกระบวนการเสนอตัวแบบให้เหมาะสมตามความต้องการก่อนนำไปใช้ได้ สามารถเก็บตัวแบบสัญลักษณ์ไว้ใช้ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลเลียนแบบในทำนองเดียวกัน (Thelen; et al. 1979 : 701- 720) และตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีประสิทธิภาพจะดึงดูดความสนใจสูง และกำหนดสภาพการณ์ให้อยู่ในสภาพแวดล้อมของบุคคลได้ตลอดเวลา (สุวรรณา วิริยะประยูร. 2529)

2.3 บุคคลที่เด็กยึดเป็นตัวแบบ

สวานา พรพัทธน์กุล (2525: 2-7) กล่าวว่า บุคคลที่เด็กจะเลียนแบบนั้นเริ่มต้นจากคนใกล้ชิดที่สุดแล้วค่อยๆ ห่างออกไปจากตัวเด็กตามพัฒนาการทางสังคมของเขา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. เลียนแบบจากพ่อแม่และครู ในช่วงที่เด็กเริ่มเลียนแบบได้ เด็กจะเลียนแบบบุคคลใกล้ชิดที่สุดคือพ่อแม่ ซึ่งรวมถึงผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องดูแลเด็กแทนพ่อแม่ เมื่อเด็กเติบโตขึ้นได้ไปโรงเรียนเวลาครึ่งหนึ่งของชีวิตอยู่กับครู ดังนั้นความสำคัญของครูในการเป็นตัวแบบจึงพอๆ กับพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจึงเป็นตัวแบบที่ดี แต่ต้องไม่แสดงบทบาทของตัวแบบให้แก่เด็ก

2. เลียนแบบจากตัวแบบที่เด็กชอบ จะต้องเป็นตัวแบบที่ก่อให้เกิดความพอใจแก่เด็ก อาจเป็นเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ ที่แวดล้อมเขาอยู่

3. เลียนแบบจากตัวแบบที่ตรงกับความสนใจ การเลียนแบบจะเกิดขึ้นเมื่อตัวแบบนั้นตรงตามความสนใจ เด็กหญิงจะเลียนแบบต่างไปจากเด็กชาย เนื่องจากความสนใจแตกต่างกัน แม้ในกลุ่มเด็กหญิงหรือเด็กชายด้วยกันความสนใจก็จะแตกต่างกันไปอีก เช่น เด็กหญิงบางคนสนใจเลียนแบบการทำงานในบ้านของพ่อแม่ แต่บางคนอาจจะสนใจศิลปะการแสดงต่าง ๆ ที่ตนเห็นในรายการโทรทัศน์และพยายามที่จะเลียนแบบสิ่งนั้นก็ได้

4. เลียนแบบจากผู้กล้าหาญ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายย่อมจะมีผู้กล้าหาญที่ตนยกย่องและพอใจจะเลียนแบบตาม ตัวแบบอาจมาจากเรื่องจริงหรือไม่ก็ได้ ตัวแบบของเด็กมักเป็นบุคคลที่อายุมากกว่า

5. เลียนแบบจากตัวละคร ซึ่งเป็นตัวละครในนิยาย ภาพยนตร์และโทรทัศน์ เป็นต้น

ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราจะเห็นได้ชัดเจนว่า ตัวแบบที่จะทำให้เด็กวัยรุ่นเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมนั้นจะต้องเป็นตัวแบบที่เด่นชัด น่าสนใจ อาจเป็นบุคคลใกล้ชิด หรือบุคคลสำคัญในสาขาอาชีพต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต ที่อาจพบเห็นได้จากสื่อต่างๆ ซึ่งตัวแบบนั้นมีความสำคัญในทรศนะของเด็กวัยรุ่น

สำหรับในต่างประเทศนั้น มีรายงานของเดอะนอร์วิช ยูเนียน อินไซด์ (The Norwich Union Insight Report. 203) ระบุว่า วัยรุ่นเคารพพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวเป็นตัวแทนที่น่านับถือ เมื่อถามว่าเคารพนับถือใครมากที่สุด ส่วนใหญ่ร้อยละ 64 ตอบว่า พ่อแม่ และนำเสนอใจว่าเกือบครึ่งหนึ่งของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวยากจน ตอบว่า แม่คือ คนที่ตนนับถือมากที่สุด มีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้นที่ตอบว่า พ่อ และเมื่อถามคำถามกลับกันว่า ใครที่วัยรุ่นนับถือน้อยที่สุด ร้อยละ 44 ตอบว่า รัฐบาล ขณะที่จำนวนหนึ่งในสามของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวยากจน ตอบว่า ตำรวจ และมีถึงร้อยละ 49 ที่ไม่ได้ยึดใครเป็นตัวแทนเลย

อย่างไรก็ตาม บุคคลที่มีชื่อเสียง สามารถเป็นตัวแทนแก่เด็ก ๆ และวัยรุ่นได้ โดยมีหลายงานวิจัยชี้ว่า บุคคลที่มีชื่อเสียง อาจส่งผลมากกว่าตัวแบบอื่นๆ เช่น บิสคอปและฟิสเตอร์ (Biskup; & Pfister.1999) ได้สัมภาษณ์เด็กนักเรียนประมาณ 100 คน จากโรงเรียนประถมต่างๆ ในเมืองเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี โดยถามว่าพวกเขา มีตัวแบบหรือไม่ และถ้ามีใครเป็นตัวแบบของพวกเขา การวิจัยนี้พบว่า ตัวแบบที่เด็กเลือกน้อยกว่าร้อยละ 10 มาจากสังคมแวดล้อมที่ใกล้ตัวเด็ก เช่น เพื่อน หรือญาติ โดยเด็กผู้ชายมักจะเลือกนักกีฬาชาย ตัวเอกในภาพยนตร์และนักแสดงเป็นตัวแบบ ขณะที่เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่มักจะเลือกตัวแบบที่มีอาชีพในสายงานดนตรี

งานวิจัยขององค์การยูเนสโก (UNESCO) (Steier. 1998) ชี้ว่า เด็กผู้ชายร้อยละ 30 และเด็กผู้หญิงร้อยละ 21 บอกว่าตัวละครในภาพยนตร์ต่อสู้ (action heroes) เป็นตัวแทนของพวกเขา ขณะที่เด็กอีกร้อยละ 19 เลือกดารานักแสดง ส่วนผลสำรวจวันเด็กแห่งชาติของอังกฤษ เมื่อปี 2549 (National Kid's Day 2007) ที่ถามว่าใครคือ คนที่มีชื่อเสียงที่สุดในโลก เด็กอายุ 10 ขวบ ตอบพระราชินีเป็นอันดับแรก ตามมาด้วย แฮร์รี่ พอตเตอร์ และพระเจ้า

งานวิจัยล่าสุดของสมาคมครูและอาจารย์ ในอังกฤษ (The Association of Teachers and Lecturers. March 2008) ก็ได้สำรวจอิทธิพลของบุคคลที่มีชื่อเสียงต่อนักเรียน ในการสำรวจครู 300 คน พบว่า ครูร้อยละ 70 เชื่อว่า บุคคลที่มีชื่อเสียงนั้นจะเป็นตัวแบบและแรงบันดาลใจของวัยรุ่นในอนาคต โดยบรรดาครูเชื่อว่านักกีฬาและดารานักแสดงนั้นส่งผลต่อเด็กมากที่สุด รองลงมาคือ นางแบบ/นายแบบ และดาราทหารผ่านศึก โดยที่ครูร้อยละ 44 เชื่อว่าเด็กนักเรียนพยายามทำให้ตนเองดูเหมือน หรือเลียนแบบบุคคลที่มีชื่อเสียงที่พวกเขาชื่นชม ด้วยการเลียนแบบทรงผม คำพูด (ท่าทางการพูด) รวมไปถึงการแต่งกายด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าตัวแบบของเด็กและวัยรุ่นนั้นมีหลากหลายมาก ทั้งที่เป็นตัวแบบจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และตัวแบบที่ไกลตัวเด็ก เช่น บุคคลที่มีชื่อเสียง

ตัวแบบก็เช่นเดียวกับหลายๆ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและวัฒนธรรม หากใครโตงัดในชวงเวลานั้น เด็ก ๆ ก็จะยึดถือเป็นตัวแบบเช่น สมาคมครูและอาจารย์ในอังกฤษ (The Association of Teachers and Lecturers. March 2008) ศึกษาพบว่า เดวิด เบ็คแฮม (David Beckham) และ

วิตอเรีย เบ็คแฮม (Vitoria Beckham) นั้นเป็นตัวอย่างที่สำคัญที่เด็กวัยรุ่นในโรงเรียนประถมและมัธยม ในอังกฤษยึดเป็นตัวอย่างมากที่สุด ตามมาด้วย แฟรงค์ แลมพาร์ด (Frank Lampard) ไครา ไนท์ลี (Keira Knightly) และเดวิด เทนแนนท์ (David Tennant)

รายงานของ เดอะนอร์วิช ยูเนียน อินไซด์ (The Norwich Union Insight Report) ระบุว่าตัวอย่างของเด็กส่วนใหญ่คือ สมาชิกในครอบครัว รองลงมา ได้แก่ บุคคลอื่น เช่น บุคคลที่มีชื่อเสียง และ นักกีฬา ตัวอย่างอื่นๆ นั้นหลากหลายแตกต่างกันไป ตั้งแต่ เดวิด เบ็คแฮม (David Beckham), บริทนี สเปียร์ส (Britney Spears), เอ็มเอส ไดนาไมต์ (Ms Dynamite), เจมี โอลิเวอร์ (Jamie Oliver), สตีเฟน ฮอว์กิง (Stephen Hawking) และมาร์ติน ลูเธอร์ คิง (Martin Luther King)

จากการประมวลเอกสารเกี่ยวกับตัวอย่างข้างต้น ในงานวิจัยนี้สามารถแบ่งตัวอย่างในการอ่านได้เป็น 3 ประเภทดังนี้ 1) บุคคลใกล้ชิด หมายถึง บุคคลที่วัยรุ่นคุ้นเคยและสนิทสนม ซึ่งทำให้สามารถสังเกตและมีปฏิสัมพันธ์ได้อย่างสม่ำเสมอ ประกอบด้วย บุคคลในครอบครัว (พ่อ แม่ พี่น้อง ญาติ) ครู และเพื่อน 2) บุคคลที่มีชื่อเสียง หมายถึง บุคคลที่เป็นที่รู้จักในสังคม ในสาขาอาชีพต่างๆ ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับวัยรุ่น เช่น นักแสดง นักกีฬา นักการเมือง เป็นต้น 3) ตัวอย่างสัญลักษณ์ หมายถึง ตัวอย่างที่ไม่มีตัวตนจริงแต่วัยรุ่นสามารถรับรู้ได้โดยผ่านสื่อ เช่น ตัวละครในหนังสือ ตัวละครในภาพยนตร์ ตัวการ์ตูน เป็นต้น 4) ไม่มีตัวอย่าง หมายถึง การที่วัยรุ่นไม่ยึดถือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นตัวอย่างเลย

2.4 คุณลักษณะและภูมิหลังของตัวอย่าง

คุณลักษณะของตัวอย่าง

เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของตัวอย่างที่เด็กและวัยรุ่นเลือก แอนเดอร์สันและคาวอลลาโร (Anderson; & Cavallaro. 2002) ศึกษาพบว่า คุณลักษณะของตัวอย่างที่เด็กและวัยรุ่นเลือกมากที่สุดคือ นิสัยดี ชอบช่วยเหลือ และเข้าใจผู้อื่น ตามมาด้วยความสามารถและทักษะของตัวอย่าง ขณะที่เด็กชายชอบตัวอย่างที่เก่งด้านกีฬา ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจของ บริชเชโนและธอร์นตัน (Bricheno; & Thornton. 2007) พบว่าคุณลักษณะด้านบวกของตัวอย่าง เช่น ชื่อสัตย์ ชอบช่วยเหลือ ขยันขันแข็ง เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่พบมากที่สุดในตัวอย่าง ตามมาด้วยอารมณ์ขัน และการประสบความสำเร็จในอาชีพ

วัยรุ่นชายและหญิงเลือกคุณลักษณะของตัวอย่างที่แตกต่างกัน โดยวัยรุ่นชายมีแนวโน้มจะมีตัวอย่างในใจน้อยกว่าวัยรุ่นหญิง แต่หากพวกเขาที่มีตัวอย่าง ก็จะเลือกคุณสมบัติด้านกายภาพ เช่น มีความเป็นนักกีฬา และความกล้าหาญ ในทางตรงกันข้าม วัยรุ่นหญิงก็มีแนวโน้มจะเลือกตัวอย่างที่มีคุณสมบัติ ชื่อสัตย์ ชอบช่วยเหลือ ขยันขันแข็ง ไว้ใจได้ และใจดี

จากข้อมูลดังกล่าว ฟรีดแมน โดน และเอ็คเคิลส์ (Freedman-Doan; & Eccles.1994) พบว่าวัยรุ่นหญิงก็มีแนวโน้มจะเลือกตัวอย่างที่มีคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับสังคมหรือมีมนุษยสัมพันธ์ ขณะที่วัยรุ่น

ชายก็มีแนวโน้มจะเลือกตัวแบบที่มีคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับควมมีอำนาจ หรือการเป็นเจ้าของ (possession) ในกิจกรรมต่างๆ เช่นเดียวกับคุณลักษณะทางกายภาพ

ภูมิหลังของตัวแบบ

ในการเลือกตัวแบบโดยทั่วไปแล้ว เพศและสถานภาพทางสังคมส่งผลอย่างมาก (Lucey. 2001) ข้อสังเกตที่ผู้คนอาจมองข้าม คือความจริงที่ว่าสมาชิกในครอบครัวและบรรดาเพื่อนสนิทที่วัยรุ่นยึดเป็นตัวแบบนั้น มีภูมิหลังที่สำคัญบางอย่างคล้ายคลึงกับเด็ก ๆ ที่เลือกพวกเขาเป็นตัวแบบ ภูมิหลังเหล่านี้ ได้แก่ เพศ เชื้อชาติ และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Bricheno; & Thornton. 2007) เด็ก ๆ และวัยรุ่นจึงพยายามเลียนแบบผู้คนที่พวกเขาเรียนรู้ว่าคล้ายคลึงกับตนเอง

เพศกับตัวแบบ

มีงานวิจัยไม่มากที่ระบุว่าเด็กมีแนวโน้มชื่นชมบุคคลเพศเดียวกับตน (Anderson; & Cavallaro. 2002; citing Freedman-Doan; & Eccles. 1994) ตัวอย่างเช่น บริชชีโนและธอร์นตัน (Bricheno; & Thornton. 2007) พบข้อแตกต่างระหว่างวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง โดยวัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มจะเลือกญาติเพศหญิงเป็นตัวแบบ ขณะที่วัยรุ่นชายมีแนวโน้มจะเลือกญาติเพศชายเป็นตัวแบบ แต่วัยรุ่นหญิงบางส่วนก็ยังเลือกญาติเพศชายของตนเป็นตัวแบบ นอกจากนี้ก็ยังมีตัวแบบอื่นๆ ที่เป็นเพศชายด้วย อาทิ นักฟุตบอลชาย ดารานักแสดงชาย หรือตัวเอกชายในภาพยนตร์

วัยรุ่นชายนั้นมีตัวแบบน้อยกว่าวัยรุ่นหญิง (Anderson; & Cavallaro. 2002; Bricheno; & Thornton. 2007) ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะทั้งวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงยอมรับตัวแบบเพศชาย ขณะที่ตัวแบบเพศหญิงมีเพียงวัยรุ่นหญิงเท่านั้นที่ยึดถือ จึงสังเกตได้ว่า วัยรุ่นชายอาจจะพยายามเลียนแบบบุคคลที่มีอำนาจ (Gibson; & Cordova. 1999) ซึ่งตัวแบบเพศชายเป็นตัวแทนของผู้ที่มีอำนาจ (Anderson; & Cavallaro. 2002)

งานวิจัยยังบ่งชี้อีกว่า วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีเหตุผลในการเลือกตัวแบบแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น บิสคอปและพิสเตอร์ (Biskup; & Pfister. 1999) พบว่าวัยรุ่นชายอธิบายสาเหตุของการเลือกตัวแบบโดยพิจารณาจากลักษณะ กล้าหาญ แข็งแรง ขณะที่วัยรุ่นหญิงวัยรุ่นหญิงจะเน้นที่รูปลักษณ์ภายนอก บุคลิก และพฤติกรรมด้านสังคม

อายุกับตัวแบบ

งานวิจัยเสนอว่าขณะที่เด็ก ๆ กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยรุ่น พวกเขาพึ่งพิง (rely) พ่อแม่บ่อยลงเรื่อยๆ และหันไปหาเพื่อนๆ ครู และบุคคลอื่นๆ (Freedman-Doan; & Eccles, 1994) ฟรีดแมน โดน และเอ็คเคิลส์ กล่าวว่า วัยรุ่นตอนต้นจะชื่นชมบุคคลที่มีตัวแบบที่สัมพันธ์กับพวกเขาโดยตรง (เช่น เข้าใจเขา ทำสิ่งต่างๆ ให้เขา) ขณะที่วัยรุ่นตอนปลายมีแนวโน้มจะชื่นชมตัวแบบเนื่องมาจากคุณค่าหรือคุณสมบัติบางประการของตัวแบบ

2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบและการเรียนรู้จากตัวแบบ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบ

เด็ก ๆ มีแนวโน้มจะเลือกตัวแบบที่พวกเขาเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับตน และพวกเขาสามารถเทียบตนเองกับตัวแบบได้ (Lockwood; & Kunda. 2000) พ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ จึงเป็นตัวแบบที่สำคัญของเด็ก โดยเฉพาะในวัยเด็กตอนต้น อย่างไรก็ตามก็ดี ตัวแบบอาจมาจากภูมิหลังที่หลากหลาย เช่น ตัวแบบในโรงเรียน หรือในชุมชน

ความหมายของตัวแบบเกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักสองประการ คือ 1) แนวคิดของบทบาทและแนวโน้มที่บุคคลจะค้นหาความเหมือนระหว่างตนกับบุคคลที่มีสถานภาพสำคัญทางสังคม และ 2) แนวคิดเกี่ยวกับตัวแบบ (modeling) ซึ่งในทางจิตวิทยา ก็คือการสอดคล้องกันของทักษะการรู้คิด (Cognitive skills) และรูปแบบของพฤติกรรมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลผู้สังเกต (Clark; et al. 2008: 5)

แม้มุมมองทั้งสองของตัวแบบเกี่ยวข้องกับทฤษฎีหลักดั้งเดิมสองทฤษฎี ได้แก่ 1) การเทียบตนเข้ากับแบบ (Identification) ซึ่งก็คือ กระบวนการที่สังคมส่งผลต่อบุคคลที่รับเอาคุณค่า ทักษะคติ และพฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่ง หัวใจของกระบวนการนี้คือแนวคิดที่ว่า บุคคลหนึ่งจะดึงดูดบุคคลอื่น ๆ ด้วยความเหมือนกัน พวกเขาอาจจะรับรู้ความเหมือนที่เป็นความสนใจ ทักษะคติ พฤติกรรม เป้าหมาย หรือสถานภาพทางสังคมที่ปรารถนา และพวกเขาก็ได้แรงบันดาลใจที่จะทำสิ่งที่คล้ายคลึงกันนั้นผ่านการสังเกตและเลียนแบบ (Clark; et al. 2009) 2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theories) ที่เสนอว่า บุคคลแต่ละคนมีตัวแบบ เพราะตัวแบบมีประโยชน์ช่วยในการเรียนรู้ภารกิจใหม่ๆ ทักษะต่างๆ และบรรทัดฐาน (norm) โดยแบบดูราและเพื่อนร่วมงานจากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ได้ศึกษากระบวนการของการรับพฤติกรรมของตัวแบบ (Bandura. 1986) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเน้นบทบาทเด่นของกระบวนการที่ได้รับประสบการณ์จากการสังเกตผู้อื่น (vicarious) โดยนัยสัญลักษณ์ (symbolic) และการควบคุมตนเอง (self-regulatory) ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ประสบการณ์ในสังคม

กระบวนการของอิทธิพลทางสังคม (social influence) ที่บุคคลหนึ่งรับเอาคุณค่า ทักษะคติ และพฤติกรรมของผู้อื่นอธิบายได้ดีที่สุดด้วย โครงสร้างทางทฤษฎีของการเทียบตนเข้ากับแบบ (Identification) เคลแมน (Kelman. 1958) เสนอว่า มีกระบวนการ 3 ประการ ของอิทธิพลทางสังคมที่ทำให้บุคคลหนึ่งรับเอาคุณค่า ทักษะคติ และพฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่ง เนื่องมาจากความสัมพันธ์ที่เป็นจริงหรือที่คนคนนั้นรับรู้ ได้แก่ การเชื่อฟัง (compliance) การเทียบตนเข้ากับแบบ (identification) การรับเอาสิ่งนั้น (เช่น ทักษะคติหรือการให้คุณค่า) เข้าสู่ภายในตัว (internalisation) ซึ่งการเทียบตนเข้ากับแบบ(Identification) สามารถแบ่งย่อยได้ 2 ประเภท คือ 1) การเลียนแบบแบบคลาสสิก (classical identification) คือ ความพยายามที่จะเหมือน หรือเป็นบุคคลอื่น 2) การเลียนแบบซึ่งกันและกัน (reciprocal role identification) ทั้งสองฝ่ายก็มีบทบาททำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบซึ่งกันและกัน

งานวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบทางสังคม ระบุว่า การรับรู้ความเหมือนระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง จะเพิ่มแนวโน้มของการเปรียบเทียบทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น หากพวกเขาพบความคล้ายคลึงกันในบางเรื่อง (Wood. 1989)

ฟราเซอร์ และบราวน์ (Fraser; & Brown. 2002: 190) เสนอว่า เหตุผลหนึ่งที่ผู้คนแสวงหาการเลียนแบบกระทำการทำตัวให้เหมือนบุคคลที่มีชื่อเสียง เนื่องมาจากพื้นฐาน คือต้องการจะเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) โดยการเทียบคุณค่าบางอย่างของตนกับผู้อื่น เช่น บุคคลธรรมดาหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง และบุคคลในสื่อ ซึ่งช่วยยืนยันว่า คุณค่า ทักษะ และพฤติกรรมนั้นจะได้รับการยอมรับในสังคม

กล่าวโดยสรุป แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบ ได้แก่ การเทียบตนเข้ากับแบบ (Identification) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้จากตัวแบบที่มีชื่อเสียงมาก ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอในรายละเอียดต่อไป นอกจากนี้แล้ว ทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสันก็ได้กล่าวถึงพัฒนาการเกี่ยวกับการสร้างเอกลักษณ์ในวัยรุ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเลียนแบบ ดังนั้นผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสันด้วย

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของแบนดูรา (สุพจน์ พันธ์นิยะ 2535. 11-12; อ้างอิงจาก Bandura. 1977: 10– 29) อธิบายแนวคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนจะเลียนแบบตัวแบบ

การเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ รวมถึงการตอบสนองและปฏิกิริยาต่างๆของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ความน่าเชื่อถือของตัวแบบ ความมีชื่อเสียงของตัวแบบ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวแบบ คำบอกเล่าของตัวแบบ ฯลฯ ผลจากการสังเกตจะทำให้ผู้สังเกตสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบหรือแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ได้ โดยไม่ต้องลองผิดลองถูก พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับผลที่เกิดขึ้น ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้นี้จะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อประสบเหตุการณ์หนึ่ง มนุษย์ก็เกิดความคาดหวังกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาได้ ทำให้เกิดความดีใจ ความวิตกกังวล ความกลัวขึ้นล่วงหน้า ความคาดหวังนี้ทำให้มนุษย์ตัดสินใจทำพฤติกรรมหนึ่งเพื่อให้เกิดผลที่ตนปรารถนาตามมา

การเรียนรู้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง (Direct Experience) และการเรียนรู้จากการสังเกต (Observation Learning) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้แก่ การประสบ

เหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่วิธีนี้มีข้อจำกัดอยู่มาก เพราะสิ่งที่จะเรียนรู้มีมากเกินไปเกินกว่าเวลาและโอกาสของผู้เรียนรู้แต่ละคนจะอำนวย และผลกระทบบางอย่างก็เป็นอันตรายถ้าจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนการเรียนรู้จากการสังเกตเป็นการเรียนรู้ของเด็กเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเกิดจากการเลียนแบบ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยประสบการณ์จากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ อันเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมใหม่ๆ ทำให้ไม่ต้องลองผิดลองถูก และมีบทบาทมากในการเรียนรู้ของมนุษย์

กระบวนการเรียนรู้จากตัวแบบ

การเรียนรู้ที่แบบดูราเน้นคือ การเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Through Modeling)

(เกสสุรงค์ สักกะบุชา. 2540: 9-11; อ้างอิงจาก Bandura. 1977: 10-29) เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกต (Observation Learning) คือ การสังเกตพฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของผู้อื่น เช่น การไต่ยีนได้ฟังคำบอกเล่า การได้อ่านข่าวสาร ซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางอ้อม และจะเป็นข้อมูลที่บุคคลนำมาพิจารณาสำหรับการทำพฤติกรรมใหม่ในอนาคตต่อไป ผู้ที่ช่างสังเกตและช่างคิดก็จะมีโอกาสเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้มากกว่าและลึกซึ้งกว่า ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนรู้ที่ประสบตัวอย่างหรือแบบอย่างที่แตกต่างกัน ก็เกิดการเรียนรู้ที่ต่างกันด้วย เมื่อบุคคลได้เห็นตัวแบบก็จะสามารถรับรู้สัญลักษณ์ของการกระทำนั้น และสัญลักษณ์เหล่านี้จะชี้ให้เห็นแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ

1. กระบวนการใส่ใจ (Attentional Process) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเลียนแบบ บุคคลจะไม่เกิดการเรียนรู้หากขาดความใส่ใจ และขาดการรับรู้พฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออก สิ่งที่ส่งผลต่อกระบวนการนี้คือ ลักษณะของตัวแบบ ตัวแบบที่มีความเด่นชัดจดจำง่าย มีความดึงดูดใจสูง มีความซ้ำซ้อนของพฤติกรรมน้อย จะมีโอกาสทำให้ผู้สังเกตใส่ใจได้มาก นอกจากนี้ถ้าพฤติกรรม กิจกรรมและลักษณะของตัวแบบ มีความสำคัญใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับผู้สังเกต รวมทั้งพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกมีประโยชน์ต่อผู้สังเกต และโน้มน้าวจิตใจของผู้สังเกตให้ใส่ใจได้มาก ลักษณะของผู้สังเกต กระบวนการนี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการสังเกต การรับรู้ รวบรวม และตีความจากพฤติกรรมของตัวแบบ รวมทั้งการตื่นตัวและสนใจพฤติกรรมของตัวแบบ

2. กระบวนการเก็บจำ (Retention Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตรวบรวมข้อมูลรูปแบบพฤติกรรมของตัวแบบที่สังเกตแต่ละครั้ง แล้วนำมาวางรูปแบบของพฤติกรรมที่เด่นชัดในรูปสัญลักษณ์ (Symbolic Coding) แทนกิจกรรมที่เลียนแบบ การเก็บจำในรูปสัญลักษณ์กระทำใน 2 ลักษณะ คือ การประมวลไว้ในลักษณะของมโนภาพ (Imaginal Coding) และในลักษณะของภาษา (Verbal Coding) การเก็บจำในรูปมโนภาพจะง่ายเมื่อมีสิ่งเร้า (ตัวแบบ) มาแสดงให้เห็นบ่อยๆ ส่วนการเก็บจำในรูปภาษา พัฒนาหลังจากมีมโนภาพและช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น ดังนั้นการ

เลียนแบบจึงอาจจะเกิดขึ้นตามการกระทำของตัวแบบโดยตรงทันที หรืออาจจะเกิดขึ้นหลังจากการสังเกตตัวแบบมาแล้วระยะหนึ่ง

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproductional Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตเปลี่ยนสัญลักษณ์ของการเก็บจำการสังเกตจากตัวแบบในรูปของความจำ มาเป็นการกระทำหรือการแสดงออกที่เหมาะสม โดยการใช้กลไกของความคิด ผู้สังเกตจะแสดงพฤติกรรมได้ครบตามที่สังเกตจากตัวแบบหรือไม่นั้น จะขึ้นอยู่กับระดับความคิด และความซับซ้อนของพฤติกรรม การดัดแปลงสัญลักษณ์ให้มาเป็นการกระทำที่เหมาะสมนั้นทำได้ยากมากในระยะแรก แต่เมื่อทราบตัวข้อบกพร่องระหว่างสัญลักษณ์กับการดัดแปลงให้เป็นพฤติกรรม จะช่วยให้การกระทำตามตัวแบบในคราวต่อไปถูกต้องมากยิ่งขึ้น

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้มากับการกระทำ เพราะในชีวิตจริงของบุคคลไม่สามารถจะกระทำตามตัวแบบได้ทั้งหมด บุคคลจึงเลือกที่จะกระทำตามตัวแบบเมื่อการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย การประเมินคุณค่าของพฤติกรรมของตัวแบบโดยผู้สังเกต เป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจไว้และไม่ยอมรับสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย

พฤติกรรมเลียนแบบที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ด้วยการจัดวางรูปแบบของ องค์ประกอบในการเรียนรู้จากตัวแบบอย่างเหมาะสม โดยกระตุ้นให้ผู้สังเกตใส่ใจกับตัวแบบอย่างจริงจังจนสามารถจดจำและนำมาสร้างสัญลักษณ์แทนกิจกรรมที่เลียนแบบ และนำออกมาใช้ได้อย่างเหมาะสมในภายหลัง

ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน

อีริกสัน (Erik Erikson) (ประณต คำฉิม. 2549: 51) ได้จำแนกพัฒนาการทางบุคลิกภาพของมนุษย์ไว้ 8 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยข้อขัดแย้ง 8 คู่ ดังนี้

1. ช่วงอายุ 0-1 ปี เป็นระยะของการพัฒนาความไว้วางใจ ตรงข้ามกับ ความไม่ไว้วางใจ (Trust VS Mistrust)
2. ช่วงอายุ 1-3 ปี เป็นระยะของการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ตรงข้ามกับ ความสงสัย (Autonomy VS Shame and Doubt)
3. ช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นระยะของการพัฒนาความริเริ่ม ตรงข้ามกับ ความรู้สึกผิด (Initiative VS Guilt)
4. ช่วงอายุ 6-12 ปี เป็นระยะของการพัฒนาความขยันหมั่นเพียร ตรงข้ามกับ การมีปมด้อย (Industry VS Inferiority)
5. ช่วงอายุ 12-17 ปี เป็นระยะของการพัฒนาความมีเอกลักษณ์แห่งตน ตรงข้ามกับ ความสับสนในตนเอง (Identity VS Role Identity diffusion)

6. ช่วงอายุ 18-34 ปี เป็นระยะของการพัฒนาความสัมพันธ์เสนาหา ตรงข้ามกับ การแยกตัว (Intimacy VS Isolation)
7. ช่วงอายุ 35-60 ปี เป็นระยะของการพัฒนาความรู้สึกเป็นผู้ให้กำเนิดและสร้างสรรค์สังคม ตรงข้ามกับ เจือยชา (Generativity VS Stagnation)
8. ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นระยะของการพัฒนาความมั่นคงสมบูรณ์ทางจิตใจ ตรงข้ามกับ ความท้อแท้สิ้นหวัง (Integrity VS Despair)

ในการประมวลเอกสารครั้งนี้จะมุ่งอธิบายแต่เฉพาะช่วงวัยรุ่น ซึ่งอยู่ในขั้นที่ 5 คือระยะของการพัฒนาความมีเอกลักษณ์แห่งตน ตรงข้ามกับ ความสับสนในตนเอง (Identity VS Role Identity diffusion)) ในช่วงอายุ 12-17 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น และเริ่มพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง ว่าตนคือใคร เขาจะเผชิญวิกฤตหรือข้อขัดแย้งระหว่างการมีเอกลักษณ์ในตนเองกับความสับสนในบทบาท เด็กวัยรุ่นจะแสวงหาตัวตน จึงมองหาตัวแบบ หรือบุคคลที่สามารถยึดเป็นแบบอย่างได้ ถ้าเขาค้นหาตนเองได้ เขาจะแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม และช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต เช่น การเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง (สุพจน์ พันธนียะ. 2535: 25) เป็นต้น แต่ถ้าตรงกันข้าม เขาค้นหาเอกลักษณ์ของตนไม่พบ ก็จะทำให้เกิดความสับสนและแสดงบทบาทที่ไม่เหมาะสม หรือไม่สอดคล้องกับตนเอง

สิ่งสำคัญในการแก้ไขภาวะวิกฤตในช่วงวัยรุ่นคือ การที่วัยรุ่นได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่มีความสำคัญ เพราะจะช่วยให้สามารถเลือกรับเอาส่วนสำคัญๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในเอกลักษณ์ของผู้ใหญ่ (ประณต คำจิม. 2549: 51) การสร้างเอกลักษณ์ในวัยรุ่นจึงต้องอาศัยกระบวนการทางสังคม อีริคสันให้ความสำคัญกับบทบาทของสังคม โดยเฉพาะบุคคลที่ส่งผลต่อวัยรุ่น ในการกำหนดรูปแบบความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง เอกลักษณ์ของวัยรุ่นจึงเป็นผลจากการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างวัยรุ่นกับสังคม

กล่าวโดยสรุป ในทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน ตัวแบบมีความสำคัญกับช่วงวัยรุ่นในแง่ที่จะช่วยให้เด็กวัยรุ่นบรรลุภารกิจพัฒนาการในการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตน

2.6 การนำเสนอตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530: 61-69) ได้กล่าวถึงวิธีการนำเสนอตัวแบบอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่อไปนี้

1. ตัวแบบจะต้องมีชื่อเสียง มีความน่าเชื่อถือ และเป็นตัวแบบที่ได้รับการคัดเลือกกว่าเป็นตัวอย่งที่ดี และสอดคล้องกับเป้าประสงค์ซึ่งจะทำให้ผู้เลียนแบบมั่นใจที่จะเลียนแบบตัวแบบนั้นมากยิ่งขึ้น

2. ตัวแบบและผู้เรียนแบบหรือผู้สังเกต ควรจะมีความคล้ายคลึงกัน หรือมีลักษณะ/คุณสมบัติร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดความสนใจของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบ และจะช่วยให้ประสิทธิภาพของการเลียนแบบสูงขึ้น

3. ลักษณะของกิจกรรมที่เลียนแบบ ควรจะเป็นกิจกรรมที่ไม่สลับซับซ้อน เพราะการเลียนแบบจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดึงดูดความสนใจของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบ และจะทำให้เกิดการเลียนแบบได้ง่ายขึ้น

ผดุง อารยวิญญู (2542: 86) กล่าวว่า วิธีการเสนอตัวแบบที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญได้แก่

- การเลือกแบบอย่างที่ดี ในการเลือกผู้ที่จะมาเป็นแบบอย่างให้เด็ก มีข้อควรพิจารณา 2 ประการ คือ 1) ความคล้ายคลึง เป็นผู้ที่มีสิ่งที่น่าสนใจ มีอะไรบางอย่างที่เหมือนกับเด็กส่วนมาก เช่น อายุ ผลการเรียน ความสนใจ บุคลิกลักษณะ ประสบการณ์ เป็นต้น เมื่อเด็กเห็นว่าผู้ที่จะเป็นแบบ อย่างมีลักษณะบางอย่างเหมือนเขา เขาก็จะมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันกับบุคคลนั้น ทำให้การเลียนแบบได้ผลเร็วยิ่งขึ้น 2) การยอมรับ ผู้ที่จะเป็นที่ยอมรับของเด็กได้ควรมีความเป็นผู้นำ และได้รับการยอมรับจากเพื่อนๆ นอกจากนี้ยังควรคำนึงอายุด้วย ผู้ที่มีความอาวุโสที่สุดในกลุ่มมักจะได้รับการไว้วางใจและเกรงใจจากเพื่อนๆ ถ้าเลือกผู้ที่มีอายุมากที่สุดเป็นแบบอย่าง โอกาสที่จะประสบความสำเร็จก็มีมาก

- การเสริมแรงเสริมแก่ผู้ที่เป็นแบบอย่าง การให้แรงเสริมนั้นเราอาจจะให้แก่ผู้ที่เลียนแบบหรือผู้ที่เป็นตัวแบบ การให้แรงเสริมแก่ผู้เลียนแบบย่อมเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมนั้นๆ การให้แรงเสริมแก่ผู้ที่เป็นแบบอย่างก็สามารถส่งเสริมพฤติกรรมของผู้เลียนแบบได้เช่นกัน

- การให้ความสำเร็จของแบบอย่าง เน้นความสำเร็จ ความสามารถ ความเก่ง ความฉลาดของผู้ที่เป็นแบบอย่างให้กับเด็ก เด็กทุกคนต้องการความสำเร็จ ต้องการการยอมรับ ดังนั้นเมื่อเด็กเห็นผู้ที่ตนชอบประสบความสำเร็จทำให้ตนเองอยากประสบความสำเร็จ อยากเก่ง อยากฉลาดเหมือนคนอื่นบ้าง ทำให้เกิดแรงกระตุ้นจากภายใน ซึ่งแรงกระตุ้นนี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ง่ายขึ้น

ในงานวิจัยนี้ แม้ผู้วิจัยไม่ได้นำเสนอตัวแบบให้แก่เด็กในเชิงทดลอง แต่การทราบถึงวิธีการเสนอตัวแบบที่มีประสิทธิภาพก็จะเป็นประโยชน์ในความเข้าใจเรื่องลักษณะของตัวแบบที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นได้

2.7 อิทธิพลของตัวแบบ

การเลียนแบบเกิดขึ้นได้ทั่วไปในกับคนทุกเพศ ทุกวัย และทุกวัฒนธรรม ตัวแบบที่ก่อให้เกิดการเลียนแบบนั้นอาจเป็นตัวแบบที่มีชีวิต (Live Model) หรือตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) โดยผ่านพฤติกรรมรูปแบบต่างๆ ที่ของตัวแบบ เช่น ทางคำพูด ทางการเขียน ทางรูปภาพ หรือสัญลักษณ์ หรือ

หลายรูปแบบรวมกัน โดย ประเทือง ภูมิภัทราคม (2540: 238–239) กล่าวว่า ตัวแบบจะส่งผลต่อการเรียนรู้พฤติกรรมของผู้สังเกต 3 ประการ คือ

1. สร้างพฤติกรรม (Acquisition Effect) คือ ผู้ที่สังเกตจะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนจากตัวแบบ เช่น การพูด พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะบางอย่าง เป็นต้นว่า การแสดงการเล่นกีฬา ฯลฯ ดังนั้นการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ ผู้สังเกตสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ แม้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวผู้สังเกตไม่เคยกระทำมาก่อนเลยก็ตาม

2. ลดพฤติกรรม (Inhibitory Effect) คือ การที่ผู้สังเกตได้สังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ แล้ว มีผลทำให้พฤติกรรมของผู้สังเกตลดลง โดยเฉพาะเมื่อตัวแบบกระทำพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลกระทบทางลบ เช่น นักเรียนที่เคยมาสายเป็นครั้งคราวเมื่อถูกทำโทษ ก็เลิกพฤติกรรมมาโรงเรียนสาย

3. เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่ (Facilitation Effect) การสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบมีผลต่อพฤติกรรมผู้สังเกต จึงเลียนแบบการกระทำของตัวแบบ เช่น เคยอาบน้ำวันละ 1 ครั้ง เมื่อเห็นตัวแบบอาบน้ำวันละ 2 ครั้ง ผู้สังเกตจึงอาบน้ำ 2 ครั้ง ตามตัวแบบ

จากแนวคิดดังกล่าว ตัวแบบมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลโดยช่วยให้บุคคลเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ทำให้บุคคลระงับพฤติกรรม และช่วยให้พฤติกรรมที่เคยเรียนรู้มาแล้วมีโอกาสแสดงออกเพิ่มขึ้น จากอิทธิพลของตัวแบบที่กล่าวข้างต้น จึงมีผู้เห็นความสำคัญของตัวแบบหรือแม่แบบ และนำการใช้เทคนิคตัวแบบหรือแม่แบบลักษณะต่างๆ มาใช้ในงานวิจัยด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ แก่นักเรียนอย่างแพร่หลาย ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนี้

นันทวัฒน์ ชุนชี่ (2546: 39) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อการเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยให้กลุ่มทดลอง 12 คน เรียนหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีตัวแบบจิตสาธารณะ สำหรับกลุ่มควบคุมอีก 12 คน เรียนหนังสือปกติ ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธัญยาภรณ์ พาพลงาม (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบวีดิทัศน์เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 22 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์จากตัวแบบวีดิทัศน์ มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้น และมีความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการได้รับการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

มิดลาสกี ไบรอัน และบริคแมน (Midlarsky; Bryan; & Brickman. 1973: 321-328) ศึกษาผลของการใช้แม่แบบและรางวัลต่อการฝึกพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กหญิงเกรด 3 จำนวน 72 คน ให้เห็นตัวแบบ 3 ลักษณะ คือ ตัวแบบที่เอื้อเฟื้อ ตัวแบบที่เป็นกลาง และตัวแบบที่ละโมภ การวัดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อทำภายหลังการสังเกตแม่แบบ และเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมตามแบบที่

ต้องการ จะให้รางวัลเป็นคำพูดยกย่อง ผลการทดลองปรากฏว่า แม่แบบและรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่อง ส่งผลอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังพฤติกรรมเอื้อเพื่อให้กับเด็ก

พรพันธ์ วันศุกร์ (2534: 69-70) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบสไลด์การ์ดคู่กับโปรแกรมการพัฒนาสุขนิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบันไดม้า จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบสไลด์การ์ดคู่มีสุข-นิสัยด้านการรักษาความสะอาดของร่างกาย และด้านจรรยาวัตรประจำวันสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้โปรแกรมพัฒนาสุขนิสัย

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีผู้เห็นความสำคัญของตัวแบบหรือแม่แบบ และนำการใช้เทคนิคตัวแบบหรือแม่แบบมาใช้ในวงการการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย เช่น การพัฒนาความสามารถด้านการเรียน คุณธรรม และจริยธรรม เป็นต้น สำหรับในการวิจัยนี้จะศึกษาตัวแบบในแง่ที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตัวแบบส่งเสริมพฤติกรรมการอ่าน

การใช้ตัวแบบในการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านหรือนิสัยรักการอ่านนั้นเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสม เพราะเด็ก ๆ จะไม่อ่านหนังสือด้วยตนเอง และไม่มีแนวโน้มจะตระหนักถึงคุณค่าของการอ่าน ยกเว้นว่าพวกเขาจะเห็นคนอื่น ๆ อ่าน (Clark; et al. 2008: 13) อันที่จริงมีตัวอย่างของโครงการที่ใช้ตัวแบบในการส่งเสริมการอ่าน สร้างแรงบันดาลใจและภาพลักษณ์ของตน (self-image) ของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม ตัวอย่างเช่น โครงการ Reading Champion ที่ริเริ่มโดยองค์กรการรู้หนังสือแห่งชาติอังกฤษ (National Literacy Trust) ในนามของฝ่ายเยาวชน เด็ก โรงเรียน และครอบครัว (Department of Children, School and Family (DCSF)) ใช้ตัวแบบในการเชิญชวนนักเรียนอ่านหนังสือ องค์กรการรู้หนังสือแห่งชาติอังกฤษก็จัดทำโครงการร่วมกับพรีเมียร์ลีก (Premier League) และมูลนิธิเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอล เพื่อที่จะเปิดตัวโครงการ Premier League Reading Stars ที่ริเริ่มโดยใช้นักฟุตบอลเป็นตัวแบบในการอ่าน เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2551 DCSF ดำเนินโครงการนักอ่านวัยรุ่นมูลค่า 6 ล้านปอนด์ โดยมีวัตถุประสงค์คือ สร้างวัยรุ่นให้เป็นแชมป์เปียนระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในชุมชนของพวกเขา

สิ่งสำคัญที่พบในบทความวิชาการและบทความทั่วไปในต่างประเทศที่กล่าวถึงการรู้หนังสือคือการขาดแคลนตัวแบบ (Clark; et al. 2008: 13) โดยเฉพาะตัวแบบที่จะรณรงค์เรื่องการอ่าน ในฐานะเป็นสิ่ง que สร้างความรู้ ความเพลิดเพลิน และความสุข

สำหรับในประเทศไทยมีการศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านอย่างกว้างขวางในเชิงทดลอง โดยมีตัวอย่างงานวิจัย ดังต่อไปนี้

เกสสุรารค์ สักกะบูชา (2540: 61) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับเทคนิคแม่แบบมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับเทคนิคแม่แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุพจน์ พันธุ์ยะ (2535: 273) ได้วิจัยเชิงทดลองโดยใช้ตัวแบบเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการอ่านในนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura) พบว่า ประเภทของตัวแบบที่แตกต่างกันส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านไม่แตกต่างกัน โดยประเภทของตัวแบบในงานวิจัยนี้ได้แก่ ตัวแบบการดูหนังชีวิต บทความชีวิตประวัติ และชีวิตประวัติบรรยาย

ในขณะที่ในต่างประเทศ องค์การการรู้หนังสือแห่งชาติอังกฤษ (National Literacy Trust, 2552: 8) ได้ทำการสำรวจลักษณะของตัวแบบ และตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่นอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมและมัธยมจำนวน 2,176 คน โดยการตอบแบบสอบถามออนไลน์ พบว่า เด็กส่วนใหญ่ยังมีพ่อแม่เป็นตัวแบบในการอ่าน รองลงมาคือเพื่อนและคุณครู นักกีฬา (โดยเฉพาะนักฟุตบอล) และนักดนตรีที่มีชื่อเสียง ตามลำดับ ขณะที่เด็กที่อยู่ในโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งมีฐานะยากจนนั้น จะเลือกนักกีฬาเป็นตัวแบบในการอ่าน โดยพบว่าภูมิหลังทางวัฒนธรรม สังคม เพศ อายุ ไม่ได้มีส่วนสำคัญต่อการเลือกตัวแบบในการอ่าน แต่การเลือกของนักอ่านวัยรุ่นจะเลือกจากคุณสมบัติภายใน เช่น ความมานะอดุสาหะ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่คิดว่าตัวแบบจะต้องมีชื่อเสียง บุคลิกภาพและฐานะดี

ประเด็นที่น่าสังเกต คือ พ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญมาก โดยไม่ใช่เพียงเป็นตัวแบบในภาพรวมทั่วไปเท่านั้น แต่เป็นตัวแบบแรกที่จะส่งผลต่อแรงบันดาลใจในการอ่านของเด็กด้วย อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้มองข้ามความสำคัญของตัวแบบที่มีชื่อเสียงได้ พวกเขาที่มีส่วนสำคัญในการประชาสัมพันธ์การอ่าน เด็กผู้ชายส่วนใหญ่และเด็กที่อยู่ในโครงการอาหารกลางวัน (Free School Meals) ต่างก็เลือกนักกีฬาเป็นตัวแบบ ที่สำคัญคือ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้ตัวแบบจะไม่ได้มีชื่อเสียงเพราะความสามารถหรือทักษะในการอ่าน แต่นักอ่านวัยรุ่นก็ยังอยากอ่านหนังสือที่พวกเขาแนะนำ

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีหลายงานวิจัยที่เชื่อมโยงตัวแบบเข้ากับการอ่าน โดยในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการทดลองนำตัวแบบมาใช้ในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ขณะที่ในต่างประเทศมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่นในลักษณะการสำรวจถามความเห็นความต้องการของเด็กวัยรุ่นจริงๆ ในงานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ในลักษณะบรรยาย และเปรียบเทียบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีตัวแบบในการอ่านแตกต่างกันนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งยังไม่ปรากฏในงานวิจัยใดในประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการอ่านให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กวัยรุ่นปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่วิธีการสร้างนิสัยรักการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวิธีการดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 119 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ที่ได้ตัวอย่างจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ผู้วิจัยเริ่มจากการสุ่มเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Custer Sampling) ได้เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 และสุ่มโรงเรียนโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายมาใช้เป็นตัวอย่างจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนโยธินบูรณะ โรงเรียนราชวินิต มัธยม โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ และโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย และสุ่มห้องเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ของแต่ละโรงเรียน โดยสุ่มมาโรงเรียนละ 1 ห้อง ห้องละประมาณ 50 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวนประมาณ 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 4 ตอน ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน พฤติกรรมการอ่าน ตัวแบบในการอ่าน และนิสัยรักการอ่าน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน

ตัวอย่างแบบสอบถาม

1. เพศของฉัน

☐ หญิง	☐ ชาย
-------------------------------	------------------------------
2. ระดับชั้นของฉัน

☐ ม.2	☐ ม.5
------------------------------	------------------------------

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการอ่าน

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแบบสอบถามของ องค์การการรู้หนังสือแห่งชาติอังกฤษ (National Literacy Trust. 2009) และของ บุญตา นันทะวกุล (2546) มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามครั้งนี้ โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่าน เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปริมาณการใช้เวลาในการอ่านของเด็กวัยรุ่น และสิ่งที่อ่าน โดยไม่ได้จำกัดการอยู่แค่การอ่านในหนังสือหรือสิ่งพิมพ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการอ่านในสื่อออนไลน์ต่างๆ แต่ทั้งนี้ไม่รวมหนังสือเรียน ส่วนในกรณีที่เป็นหนังสือ ประกอบด้วย ช่วงเวลาที่อ่านหนังสือ จำนวนหนังสือที่อ่านต่อเดือน ประเภทหนังสือที่อ่าน และความสุขที่เด็กวัยรุ่นได้จากการอ่าน มีคำถามทั้งหมด 6 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และแบบเติมคำในช่องว่าง

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ให้นักเรียนเติมข้อความ หรือขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องว่าง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนที่สุด

1. ฉันใช้เวลาในการอ่าน _____ นาที หรือ _____ ชั่วโมงต่อวัน
2. ฉันอ่านอะไรบ้าง (กรุณาเรียงลำดับจากอ่านมากที่สุดไปหาอ่านน้อยที่สุด)

☐ หนังสือ	☐ การ์ตูน
☐ หนังสือพิมพ์	☐ นิตยสาร
☐ เว็บไซต์	☐ อีเมลล์
☐ บล็อก/ ชุมชนออนไลน์ เช่น bloggong, exteen, hi5, facebook, twitter, myspace	
☐ อื่นๆ	ระบุ _____

ในกรณีที่เป็นหนังสือ

3. ฉันอ่านหนังสือเมื่อใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ มีเวลาว่าง	☐ อ่านก่อนนอน
-------------------------------------	--------------------------------------

ระหว่างรอยคอย เช่น รอยรถ รอยพ่อแม่

ต้องการความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ถูกบังคับ

อื่นๆ ระบุ _____

4. ฉันอ่านหนังสือประเภทใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

การ์ตูนให้ความบันเทิง

การ์ตูนความรู้ เช่น การ์ตูนวิทยาศาสตร์

หนังสือพิมพ์

นิตยสารบันเทิง

นิตยสารให้ความรู้

นิทาน

บทกวี

วรรณกรรมแฟนตาซี

นิยาย/วรรณกรรมเยาวชน

สารานุกรม/พจนานุกรม

ประวัติศาสตร์/วรรณคดี/วัฒนธรรม

ชลระมะ

ท่องเที่ยว

พัฒนาตนเอง เช่น รูปลักษณ์ สุขภาพ หรือจิตใจ

คู่มือวิธีทำสิ่งต่างๆ เช่น คู่มือเตรียมสอบ คู่มือทำสวน

อื่นๆ ระบุ _____

5. ฉันอ่านหนังสือ จำนวน _____ เล่ม ต่อเดือน (ไม่รวมหนังสือเรียน)

6. ฉันมีความสุขจากการอ่านหรือไม่

มี

ไม่มี

หากคิดเป็นคะแนน 0-10 (0 คือ น้อยที่สุด 10 คือ มากที่สุด) ฉันคิดว่าความสุขที่ได้จากการอ่าน อยู่ที่ตำแหน่งใดในวงกลม

ตัวอย่างการตอบ

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

น้อยที่สุด

มากที่สุด

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

น้อยที่สุด

มากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบในการอ่าน

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแบบสอบถามของ องค์การการรู้หนังสือแห่งชาติอังกฤษ (National Literacy Trust. 2009) มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามครั้งนี้ โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแบบในการอ่าน เป็นข้อคำถามว่า เด็กวัยรุ่นมีตัวแบบในการอ่านหรือไม่ และคำถามเกี่ยวกับผู้ที่เด็กวัยรุ่นยึดถือตัวแบบในการอ่าน ประเภทและคุณลักษณะของผู้ที่ยึดถือตัวแบบในการอ่าน เหตุใดตัวแบบในการอ่านจึงสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านให้เด็กวัยรุ่นได้ อยากให้ตัวแบบในการอ่านทำกิจกรรมใดเพื่อส่งเสริมการอ่าน มีคำถามทั้งหมด 5 ข้อใหญ่ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และแบบเติมคำในช่องว่าง

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ให้นักเรียนเติมข้อความ หรือขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องว่าง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนที่สุด

1. ฉันมีตัวแบบในการอ่านหรือไม่

มี ไม่มี

2. ถ้าฉันมีตัวแบบในการอ่าน (ถ้าไม่มีข้ามไปข้อ 3)

2.1. ใครเป็นตัวแบบในการอ่านที่ฉันยึดถือเป็นแบบอย่างมากที่สุด

ได้แก่ ระบุชื่อ _____ ระบุอาชีพ _____ แหล่งที่มา _____

ตัวอย่างการตอบ

ระบุชื่อ คุณพ่อ อาชีพ นักธุรกิจ แหล่งที่มา -

ระบุชื่อ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อาชีพ นายกรัฐมนตรี แหล่งที่มา -

ระบุชื่อ ลอร่า อิงเกิ้ล อาชีพ นักเขียน แหล่งที่มา หนังสือชุด บ้านเล็กในป่าใหญ่

2.2. คุณลักษณะใดของตัวแบบที่ทำให้ฉันเลื่อมใส และเลียนแบบตัวแบบนั้นในการอ่าน (เลือกได้ข้อเดียว)

- ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก
- มีความกล้าหาญ
- เป็นที่ยอมรับในสังคม
- มีลักษณะของความเป็นผู้นำ

- มีรายได้สูง
- ประสบความสำเร็จในอาชีพ
- มีการศึกษาดี
- ชอบอ่านหนังสือ
- ใจดี/เอาใจใส่ผู้อื่น
- ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
- ช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น
- ซื่อสัตย์
- ไว้วางใจได้
- มีความยุติธรรม
- สุขภาพแข็งแรง
- หน้าตาและบุคลิกดี
- มีความสามารถด้านกีฬา
- มีอารมณ์ขัน
- มีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์
- อื่นๆ ระบุ _____

3. ถ้าฉันไม่มีตัวแบบในการอ่าน

3.1. ฉันอยากให้ใครเป็นตัวแบบ (ดูตัวอย่างคำตอบในข้อ 2.1.)

ระบุชื่อ _____ อาชีพ _____ แหล่งที่มา _____

3.2. ฉันอยากได้ตัวแบบที่มีลักษณะอย่างไร (ดูตัวเลือกในข้อ 2.2.)

ระบุ _____

4. เพราะเหตุใดตัวแบบจึงสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านให้ฉันได้ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เป็นผู้ให้เห็นคุณค่าของการอ่านแม้จะด้อยโอกาส
- เป็นผู้ที่นำการอ่านไปใช้ประโยชน์ที่ดีกับตัวเอง
- เป็นผู้ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือโลก
- เป็นผู้รอบรู้ (พหุสูต) ที่ผู้อื่นสามารถพึ่งพาได้
- เป็นผู้นำทางความคิด
- เป็นผู้ที่ฉลาดมีไหวพริบ
- อื่นๆ ระบุ _____

5. ถ้าเป็นไปได้ ฉันอยากให้ตัวแบบในการอ่านที่ฉันชื่นชอบทำกิจกรรมต่อไปนี้ให้แก่ฉัน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- แนะนำหนังสือหรือสื่อที่น่าอ่าน
- เขียนอะไรก็ตามลงในหนังสือ นิตยสาร หรือสื่อต่างๆ ที่ฉันสามารถอ่านได้
- อ่านหนังสือให้ฉันฟัง
- อธิบายให้ฉันเห็นความสำคัญของการอ่าน
- จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้ฉันเข้าร่วม
- อื่นๆ ระบุ _____

ตอนที่ 4 แบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน

แบบสอบถามนี้ใช้วัดนิสัยรักการอ่าน โดยปรับปรุงมาจากของดวงพร พวงเพชร (2541) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การอ่านอย่างสม่ำเสมอ การอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ การอ่านหนังสือที่หลากหลาย และการเห็นคุณค่าของการอ่าน ประกอบไปด้วยข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 44 ข้อ ลักษณะการตอบทั้งหมดเป็นมาตราส่วนแบบประเมินค่า 4 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ให้นักเรียนขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องว่าง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนที่สุด เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อความ

ความหมายของแต่ละช่อง คือ

จริง หมายถึง การกระทำที่เกิดขึ้นสม่ำเสมอและเป็นประจำ

ค่อนข้างจริง หมายถึง การกระทำที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง

ค่อนข้างไม่จริง หมายถึง การกระทำที่เกิดขึ้นนานๆ ครั้ง

ไม่จริง หมายถึง การกระทำที่แทบไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
(0)	ฉันชอบอ่านหนังสือมาก				
(00)	เมื่อมีเวลาว่างฉันมักจะอ่านหนังสือ				

เกณฑ์การให้คะแนน

	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
ข้อความทางบวก ให้คะแนน	4	3	2	1
ข้อความทางลบ ให้คะแนน	1	2	3	4

โดยมีการแปลความหมายคะแนนนิสัยรักการอ่านที่ได้จากแบบสอบถามตามเกณฑ์ที่คิดเป็นระดับคะแนนทั้งฉบับ (44 ข้อ) ดังนี้

ระดับคะแนนทั้งฉบับ	ความหมาย
44 - 69	มีนิสัยรักการอ่านต่ำ
70 - 96	มีนิสัยรักการอ่านค่อนข้างต่ำ
97 - 123	มีนิสัยรักการอ่านปานกลาง
124 - 150	มีนิสัยรักการอ่านสูง
151 - 176	มีนิสัยรักการอ่านค่อนข้างสูง

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

การหาคุณภาพของแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน จากที่ดวงพร พวงเพชร (2541) ได้หาคุณภาพของแบบสอบถามโดยใช้วิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1970) แบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .89 ซึ่งเมื่อผู้วิจัยจะนำไปหาค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่งได้เท่ากับ .91

สำหรับแบบสอบถามพฤติกรรมการอ่าน และแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบในการอ่าน ผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจเนื้อหา และเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมแล้ว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย และนำหนังสือแนะนำตัวพร้อมกับแบบสอบถามไปขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1. ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2. ค่าร้อยละ

1.3. ค่าความถี่

1.4. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation)

2. สถิติสำหรับการทดสอบสมมุติฐาน

2.1. เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่เลือกประเภทของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ F- test ซึ่งถ้าพบความแตกต่างจะทำการวิเคราะห์รายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

2.2. เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ F- test ซึ่งถ้าพบความแตกต่างจะทำการวิเคราะห์รายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

2.3. เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (Independent Sample t-test)

2.4. เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (Independent Sample t-test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ในการวิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียน
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบที
F	แทน	ค่าอัตราส่วนความแปรปรวน
SS	แทน	sum square
MS	แทน	mean square
df	แทน	degree of freedom

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. วิเคราะห์ปัจจัยชีวสังคม คุณลักษณะของตัวแบบ ประเภทของตัวแบบที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติทดสอบที (Independent Sample t-test) และโดยใช้สถิติ F- test

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่าน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแบบในการอ่าน
 - 3.1 ข้อมูลประเภทของตัวแบบในการอ่าน
 - 3.2 ข้อมูลคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน
 - 3.3 กรณีที่ไม่มีตัวแบบ ข้อมูลประเภทของตัวแบบในการอ่าน

3.4 กรณีที่ไม่มีตัวแบบ ข้อมูลคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน

4. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน
5. ข้อมูลพื้นฐานและการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามประเภทของตัวแบบ
6. ข้อมูลพื้นฐานและการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ
7. การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม (เพศ และระดับชั้น)
 ดังแสดงในตาราง 1-16

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และระดับชั้น

ข้อมูลส่วนบุคคล	ระดับชั้นเรียน					
	ม.2		ม.5		รวม	
เพศ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.ชาย	89	25.6	72	20.7	161	46.3
2.หญิง	98	28.2	89	25.6	187	53.7
รวม	187	53.7	161	46.3	348	100.0

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งหมด 348 คน เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.7) มากกว่า เพศชาย (ร้อยละ 46.3) และศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ร้อยละ 53.7) มากกว่า ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ร้อยละ 46.3)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่าน

ตาราง 2 พฤติกรรมการอ่านนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้น และโดยรวม (ชั้น ม.2 จำนวน 187 คน ชั้น ม.5 จำนวน 161 คน รวม 348 คน)

พฤติกรรมการอ่าน	ม.2	ม.5	รวม
-----------------	-----	-----	-----

1. เวลาในการอ่านต่อวัน*

0 - 30 นาที	27 (14.4%)	23 (14.3%)	50 (14.4%)
31 นาที – 1 ชั่วโมง	40 (21.4%)	39 (24.2%)	79 (22.7%)
1 ชั่วโมงขึ้นไป – 2 ชั่วโมง	47 (25.1%)	45 (28.0%)	92 (26.4%)
2 ชั่วโมงขึ้นไป	73 (39.0%)	54 (33.5%)	127 (36.5%)

ตาราง 2 (ต่อ)

พฤติกรรมกาอ่าน	ม.2	ม.5	รวม
2. สิ่งทีอ่าน (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)**			
การ์ตูน	81	67	148
บล็อก/ ชุมชนออนไลน์	54	71	125
เว็บไซต์	35	51	86
หนังสือ	31	43	74
นิตยสาร	20	37	57
หนังสือพิมพ์	16	33	49
อีเมลล์	16	24	40
3. ช่วงเวลาที่อ่าน (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)**			
มีเวลาว่าง	160	137	297
อ่านก่อนนอน	61	57	118
ระหว่างรอคอย	75	43	118
ต้องการความรู้	90	88	178
ถูกบังคับ	44	34	78
4. ประเภทหนังสือทีอ่าน ไม่รวมหนังสือเรียน (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)**			
การ์ตูนให้ความบันเทิง	153	114	267
นิตยสารบันเทิง	85	87	172
หนังสือพิมพ์	68	95	163
นิยาย/วรรณกรรมเยาวชน	83	78	161
การ์ตูนความรู้	102	47	149
วรรณกรรมแฟนตาซี	73	52	125
นิตยสารให้ความรู้	51	54	105
ท่องเที่ยว	59	42	101

นิทาน	50	43	93
คู่มือวิธีทำสิ่งต่างๆ	42	44	86
ประวัติศาสตร์/วรรณคดี/วัฒนธรรม	49	27	76
พัฒนาตนเอง	39	32	71
ธรรมะ	17	23	40
บทกวี	11	15	26
สารานุกรม/พจนานุกรม	13	10	23

ตาราง 2 (ต่อ)

พฤติกรรมกาอ่าน	ม.2	ม.5	รวม
5. จำนวนหนังสือที่อ่านต่อเดือน*			
0 เล่ม	14 (7.5%)	6 (3.7%)	20 (5.7%)
1 – 3 เล่ม	61 (32.6%)	63 (39.1%)	124 (35.6%)
4 – 6 เล่ม	40 (21.4%)	50 (31.1%)	90 (25.9%)
7 – 9 เล่ม	15 (8.0%)	6 (3.7%)	21 (6.0%)
10 –12 เล่ม	31 (16.6%)	16 (9.9%)	47 (13.5%)
13 – 15 เล่ม	13 (7.0%)	9 (5.6%)	22 (6.3%)
16 – 18 เล่ม	3 (1.6%)	1 (0.6%)	4 (1.1%)
18 เล่มขึ้นไป	10 (5.3%)	10 (6.2%)	20 (5.7%)
6. ความสุขจากการอ่าน*			
มี 5 – 6 คะแนน	28 (15.0%)	28 (17.4%)	56 (16.1%)
7 – 8 คะแนน	93 (49.7%)	73 (45.3%)	166 (47.7%)
9 – 10 คะแนน	57 (30.5%)	52 (32.3%)	109 (31.3%)
ไม่มี	9 (4.8%)	8 (5.0%)	17 (4.9%)
7. คะแนนความสุขจากการอ่าน*			
ค่าฐานนิยม	8	8	
พิสัยคะแนน	5 -10	5 -10	
8. เหตุผลที่ตัวแบบสร้างแรงบันดาลใจในการอ่าน (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)**			
นำกาอ่านไปใช้ประโยชน์ที่ดีกับตัวเอง	111	91	202
เป็นผู้ที่ฉลาดมีไหวพริบ	96	70	166
เป็นผู้นำทางความคิด	91	66	157
เป็นผู้รอบรู้ (พหุสูต) ที่ฟังพาได้	64	59	123

สร้างการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือโลก	36	48	84
เห็นคุณค่าของการอ่านแม้ด้อยโอกาส	43	39	82
9. กิจกรรมที่อยากให้ตัวแบบในการอ่านทำ (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)**			
แนะนำหนังสือหรือสื่อที่น่าอ่าน	110	91	201
เขียนผลงานลงในหนังสือหรือสื่อต่างๆ	68	49	117
อธิบายให้เห็นความสำคัญของการอ่าน	79	47	126
จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	54	49	103
อ่านหนังสือให้ฟัง	51	43	94

*ตัวเลขที่แสดง หมายถึง จำนวนคนที่ตอบ ** ตัวเลขที่แสดง หมายถึง ความถี่ของคำตอบ

จากตาราง 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่าน ด้านเวลาในการอ่านต่อวัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านต่อวัน 2 ชั่วโมงขึ้นไป รองลงมาคือ 1 ชั่วโมงขึ้นไป-2 ชั่วโมง, 31 นาที-1 ชั่วโมง และ 0-30 นาที ตามลำดับ ซึ่งเมื่อจำแนกตามระดับชั้นก็พบว่า ใช้เวลาในการอ่านต่อวันเช่นเดียวกัน ด้านสิ่งที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวม นักเรียนชั้น ม.2 และ นักเรียนชั้น ม.5 มีสิ่งที่อ่านในสามลำดับแรกเหมือนกัน แต่ความแตกต่างคือ กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและนักเรียนชั้น ม.2 อ่านการ์ตูนมากที่สุด รองลงมาคือ บล็อก/ ชุมชนออนไลน์ และเว็บไซต์ตามลำดับ ในขณะที่นักเรียนชั้น ม.5 อ่าน บล็อก/ ชุมชนออนไลน์มากที่สุด รองลงมาคือ การ์ตูน และเว็บไซต์ ตามลำดับ สำหรับช่วงเวลาที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่อ่านเมื่อมีเวลาว่าง รองลงมาคือ ต้องการความรู้

ส่วนประเภทหนังสือที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมอ่านการ์ตูนให้ความบันเทิงมากที่สุด รองลงมาคือ นิตยสารบันเทิงและหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ นักเรียนระดับชั้น ม.2 อ่านการ์ตูนให้ความบันเทิงมากที่สุด รองลงมาคือ การ์ตูนให้ความรู้ และนิตยสารบันเทิง ตามลำดับ ขณะที่นักเรียนชั้น ม.5 อ่านการ์ตูนให้ความบันเทิงมากที่สุดเช่นกัน รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารบันเทิง ส่วนหนังสือที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจอ่านน้อยที่สุดสองลำดับ ได้แก่ บทกวี และสารานุกรม/พจนานุกรม สำหรับจำนวนหนังสือที่อ่านต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่อ่านหนังสือต่อเดือนเพียง 1-3 เล่ม เท่านั้น และมีผู้อ่านหนังสือจำนวน 16-18 เล่ม น้อยที่สุด (ประมาณร้อยละ 6) ส่วนความสุขจากการอ่านนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่มีความสุขจากการอ่าน ร้อยละ 95.1 โดยทั้งสองระดับชั้นมีคะแนนค่าฐานนิยมความสุขจากการอ่าน 8 คะแนน

สำหรับเหตุผลที่ตัวแบบสร้างแรงบันดาลใจในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่เลือกเหตุผลที่ตัวแบบนำการอ่านไปใช้ประโยชน์ที่ดีกับตัวเองมากที่สุดรองลงมาคือ เป็นผู้นำทางความคิดและเป็นผู้ที่ฉลาดมีไหวพริบ ส่วนกิจกรรมที่อยากให้ตัวแบบในการอ่านทำ กลุ่ม

ตัวอย่างโดยรวมเลือกการแนะนำหนังสือหรือสื่อที่น่าอ่านมากที่สุด รองลงมาคือ การอธิบายให้เห็นความสำคัญของการอ่าน และลำดับสุดท้ายคือ เขียนผลงานลงในหนังสือหรือสื่อต่างๆ ขณะที่การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอยู่ในลำดับที่สี่

3. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแบบในการอ่าน แสดงในตาราง 3-6

3.1 ข้อมูลประเภทของตัวแบบในการอ่าน

ตาราง 3 ประเภทของตัวแบบในการอ่านที่กลุ่มตัวอย่างเลือก จำแนกตามระดับชั้น และโดยรวม

ประเภทของตัวแบบในการอ่าน	จำนวน (คน ; N= 348)		
	ม.2 (N= 187)	ม.5 (N= 161)	รวม (N= 348)
บุคคลใกล้ชิด	72 (38.5%)	50 (31.1%)	122 (35.1%)
บุคคลที่มีชื่อเสียง	15 (8.0%)	27 (16.8%)	42 (12.1%)
ตัวแบบสัญลักษณ์	3 (1.6%)	0 (0%)	3 (0.9%)
ไม่มีตัวแบบ	97 (51.9%)	84 (52.2%)	181 (52%)

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่มีตัวแบบในการอ่าน ขณะที่ตัวแบบที่กลุ่มตัวอย่างเลือกมากที่สุดคือ บุคคลใกล้ชิด รองลงมาคือ บุคคลที่มีชื่อเสียง และตัวแบบสัญลักษณ์ตามลำดับ

3.2 ข้อมูลคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน

ตาราง 4 คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่กลุ่มตัวอย่างเลือก จำแนกตามระดับชั้น และโดยรวม

คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน	จำนวน (คน ; N= 167)		
	ม.2 (N= 90)	ม.5 (N= 77)	รวม (N= 167)
ชอบอ่านหนังสือ	26 (28.9%)	15 (19.5%)	41 (24.6%)
ประสบความสำเร็จในอาชีพ	15 (16.7%)	15 (19.5%)	30 (18.0%)
มีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ 10 (11.1%)		6 (7.8%)	16 (9.6%)
ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก	7 (7.8%)	9 (11.7%)	16 (9.6%)
มีการศึกษาดี	9 (10.0%)	3 (3.9%)	12 (7.2%)
ใจดี/เอาใจใส่ผู้อื่น	7 (7.28%)	5 (6.5%)	12 (7.2%)
ชอบช่วยเหลือผู้อื่น	5 (5.6%)	6 (7.8%)	11 (6.6%)
เป็นที่ยอมรับในสังคม	1 (1.1%)	6 (7.8%)	7 (4.2%)
มีลักษณะของความเป็นผู้นำ	2 (2.2%)	3 (3.9%)	5 (3.0%)
ชื่อเสียง	0 (0%)	3 (3.9%)	3 (1.8%)
หน้าตาและบุคลิกดี	2 (2.2%)	1 (1.3%)	3 (1.8%)

ตาราง 4 (ต่อ)

คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน	จำนวน (คน ; N= 167)		
	ม.2 (N= 90)	ม.5 (N= 77)	รวม (N= 167)
มีความกล้าหาญ	2 (2.2%)	1 (1.3%)	3 (1.8%)
มีรายได้สูง	2 (2.2%)	0 (0%)	2 (1.2%)
ช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น	1 (1.1%)	1 (1.3%)	2 (1.2%)
มีความสามารถด้านกีฬา	0 (0%)	2 (2.6%)	2 (1.2%)
มีอารมณ์ขัน	1 (1.1%)	1 (1.3%)	2 (1.2%)
ไว้วางใจได้	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
มีความยุติธรรม	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
สุขภาพแข็งแรง	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)

จากตาราง 4 คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่กลุ่มตัวอย่างเลือก พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแบบในการอ่านส่วนใหญ่เลือกตัวแบบในการอ่านจากคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 คุณลักษณะประสบความสำเร็จในอาชีพ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และ

คุณลักษณะขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก กับคุณลักษณะมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ะ เท่ากัน คือ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 โดยระดับชั้น ม.2 เลือกคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือ เป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ประสบความสำเร็จในอาชีพ และมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ะ สำหรับระดับชั้น ม.5 เลือกคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือ และประสบความสำเร็จในอาชีพ เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก

3.3 กรณีที่ไม่มีตัวแบบ ข้อมูลประเภทของตัวแบบในการอ่าน

ตาราง 5 ในกรณีที่ไม่มีตัวแบบ ประเภทของตัวแบบในการอ่านที่อยากได้จำแนกตามระดับชั้น และ โดยรวม

ประเภทของตัวแบบในการอ่าน	จำนวน (คน ; N= 181)		
	ม.2 (N= 97)	ม.5 (N= 84)	รวม (N= 181)
บุคคลใกล้ขีด	66 (68.0%)	48 (57.1%)	114 (63.0%)
บุคคลที่มีชื่อเสียง	13 (13.4%)	18 (11.2%)	31 (17.7%)
ตัวแบบสัญลักษณ์	0 (0%)	2 (1.2%)	2 (0.6%)
ไม่ตอบ	18 (18.6%)	16 (9.9%)	34 (18.8%)

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีตัวแบบในการอ่านนั้น อยากได้ประเภทของตัวแบบที่เป็นบุคคลใกล้ขีดมากที่สุด รองลงมาคือ บุคคลที่มีชื่อเสียง และตัวแบบสัญลักษณ์ตามลำดับ

3.4 กรณีที่ไม่มีตัวแบบ ข้อมูลคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน

ตาราง 6 ในกรณีที่ไม่มีตัวแบบ คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่อยากได้จำแนกตามระดับชั้น และ โดยรวม

คุณลักษณะตัวแบบในการอ่าน	จำนวน (คน ; N= 181)		
	ม.2 (N= 97)	ม.5 (N= 84)	รวม (N= 181)
ชอบอ่านหนังสือ	15 (15.5%)	11 (13.1%)	26 (14.4%)
ประสบความสำเร็จในอาชีพ	12 (12.4%)	13 (15.5%)	25 (13.8%)
ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก	7 (7.92%)	9 (10.7%)	16 (8.8%)
มีการศึกษาดี	8 (8.2%)	7 (8.3%)	15 (8.3%)

มีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์	9 (9.3%)	4 (4.8%)	13 (7.2%)
มีอารมณ์ขัน	4 (4.1%)	8 (9.5%)	12 (6.6%)
เป็นที่ยอมรับในสังคม	5 (5.2%)	6 (7.31%)	11 (6.1%)
ใจดี/เอาใจใส่ผู้อื่น	7 (7.2%)	3 (3.6%)	10 (5.5%)
ชอบช่วยเหลือผู้อื่น	4 (4.1%)	4 (4.8%)	8 (4.4%)
มีความสามารถด้านกีฬา	5 (5.2%)	3 (3.6%)	8 (4.4%)
มีลักษณะของความเป็นผู้นำ	5 (5.2%)	3 (3.6%)	8 (4.4%)
มีรายได้สูง	4 (4.1%)	3 (3.6%)	7 (3.9%)
หน้าตาและบุคลิกดี	4 (4.1%)	3 (3.6%)	7 (3.9%)
ช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น	1 (1.0%)	5 (6.0%)	6 (3.3%)
ซื่อสัตย์	4 (4.1%)	0 (0%)	4 (2.2%)
มีความยุติธรรม	3 (3.1%)	1 (1.2%)	4 (2.2%)
ไว้วางใจได้	0 (0%)	1 (1.2%)	1 (0.6%)
ความกล้าหาญ	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
สุขภาพแข็งแรง	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)

จากตาราง 6 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีตัวแบบในการอ่านส่วนใหญ่เลือกตัวแบบในการอ่านจากคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 คุณลักษณะประสบความสำเร็จในอาชีพ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 และคุณลักษณะขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 โดยระดับชั้น ม.2 เลือกคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ประสบความสำเร็จในอาชีพ และมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ สำหรับระดับชั้น ม.5 เลือกคุณลักษณะประสบความสำเร็จในอาชีพเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ชอบอ่านหนังสือ และขยันขันแข็ง/ทำงานหนักตามลำดับ

4. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน

ตาราง 7 นิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ระดับชั้น และการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

N	\bar{X}	S.D	ระดับนิสัยรักการอ่าน
---	-----------	-----	----------------------

โดยรวม		121.35	17.80	ปานกลาง
1. เพศ				
ชาย	161	120.13	17.86	ปานกลาง
หญิง	187	122.40	17.70	ปานกลาง
2. ชั้น				
ม.2	187	123.64	17.86	ปานกลาง
ม.5	161	118.69	17.40	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีค่าเฉลี่ยนิสัยรักการอ่าน 121.35 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.80 เมื่อจำแนกตามเพศและระดับชั้นแล้ว พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่าน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวม และกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและระดับชั้น มีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง

5. ข้อมูลพื้นฐานและการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามประเภทของตัวแบบ ดังแสดงในตาราง 8-10

ตาราง 8 นิสัยรักการอ่าน จำแนกตามประเภทของตัวแบบ และการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ประเภทของตัวแบบ	N	\bar{X}	S.D	ระดับนิสัยรักการอ่าน
บุคคลใกล้ชิด	122	128.28	15.66	ปานกลาง
บุคคลที่มีชื่อเสียง	42	131.10	19.30	ค่อนข้างสูง
ตัวแบบสัญลักษณ์	3	155.67	11.60	สูง
ไม่มีตัวแบบ	181	113.85	15.12	ค่อนข้างสูง

จากตาราง 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เลือกตัวแบบสัญลักษณ์เป็นตัวแบบ มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่านมากที่สุด คือ 155.67 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.60 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่เลือกบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นตัวแบบในการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่าน 131.10 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 19.30 และตามมาด้วยกลุ่มตัวอย่างที่เลือกบุคคลใกล้ชิดเป็นตัวแบบ มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่าน 128.28 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15.66 และท้ายสุดคือกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไม่มีตัวแบบในการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่าน 113.85 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15.12

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เลือกตัวแบบสัญลักษณ์เป็นตัวแบบในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับสูง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เลือกบุคคลที่มีชื่อเสียง และบุคคลใกล้ชิดเป็นตัวแบบในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไม่มีตัวแบบในการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของตัวแบบ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	23557.447	3	7852.482	31.284*	.000
ภายในกลุ่ม	86345.783	344	251.005		
รวม	109903.2	347			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนที่มีตัวแบบในการอ่านต่างกัมนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเพื่อพิจารณาว่านักเรียนกลุ่มใดมีนิสัยรักการอ่านมากกว่า ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffé)

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านเป็นรายคู่

ประเภทของตัวแบบ	\bar{X}	ไม่มีตัวแบบ	บุคคลใกล้ชิด	บุคคลที่มีชื่อเสียง	ตัวแบบสัญลักษณ์
ไม่มีตัวแบบ	113.85	-	14.43*	17.25*	41.82*
บุคคลใกล้ชิด	128.28		-	2.82	27.39*

บุคคลที่มีชื่อเสียง 131.10	-	24.59
ตัวแบบสัญลักษณ์ 155.67		-

จากตาราง 10 พบว่า นักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลใกล้ชิดมีค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านแตกต่างจากนักเรียนที่เลือกตัวแบบสัญลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลใกล้ชิดกับไม่มีตัวแบบ และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลที่มีชื่อเสียงกับไม่มีตัวแบบ และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทตัวแบบสัญลักษณ์กับไม่มีตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบบุคคลใกล้ชิดกับตัวแบบบุคคลที่มีชื่อเสียง และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบบุคคลที่มีชื่อเสียงกับตัวแบบสัญลักษณ์

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยสนใจว่า ระหว่างกลุ่มที่มีตัวแบบในการอ่าน กับกลุ่มที่ไม่มีตัวแบบในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันหรือไม่ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์เพิ่มเติมโดยเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน ระหว่างกลุ่มที่มีตัวแบบในการอ่าน กับกลุ่มที่ไม่มีตัวแบบในการอ่าน โดยใช้สถิติทดสอบที (Independent Sample t-test) ปรากฏในตาราง 11

ตาราง 11 การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน ระหว่างนักเรียนที่มีตัวแบบในการอ่าน กับนักเรียนที่ไม่มีตัวแบบในการอ่าน

ประเภทของตัวแบบ	N	\bar{X}	S.D	t	p-value (1 – tailed)
มีตัวแบบ	167	129.48	16.92	9.097*	.000
ไม่มีตัวแบบ	181	113.85	15.11		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า นักเรียนที่มีตัวแบบในการมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่า นักเรียนที่ไม่มีตัวแบบในการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อมูลพื้นฐานและการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ

ตาราง 12 นิสัยรักการอ่าน จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ

คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน	N	\bar{X}	S.D
มีอารมณ์ขัน	2	142.00	9.90
มีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์	16	138.25	19.13
เป็นที่ยอมรับในสังคม	7	136.86	20.55
ชอบอ่านหนังสือ	41	132.56	16.20
ช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น	2	131.50	12.02
มีลักษณะของความเป็นผู้นำ	5	130.60	13.13
มีรายได้สูง	2	130.50	12.02
ชอบช่วยเหลือผู้อื่น	11	129.64	11.34
ประสบความสำเร็จในอาชีพ	30	129.63	13.13
มีการศึกษาดี	12	128.08	14.98
มีความกล้าหาญ	3	126.00	23.51
ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก	16	124.00	18.46
หน้าตาและบุคลิกดี	3	122.33	21.55
ใจดี/เอาใจใส่ผู้อื่น	12	117.92	19.82

ตาราง 12 (ต่อ)

คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน	N	\bar{X}	S.D
ชื่อสัตย์	3	114.33	0.58
มีความสามารถด้านกีฬา	2	109.00	39.60
ไว้วางใจได้	0	0	0
มีความยุติธรรม	0	0	0

สุขภาพแข็งแรง

0

0

0

จากตาราง 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีอารมณ์ขันเป็นคุณลักษณะตัวแบบ มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่านมากที่สุด คือ 142.00 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.90 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์เป็นคุณลักษณะตัวแบบ มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่าน 138.25 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 19.13 และตามมาด้วยกลุ่มตัวอย่างที่เลือกคุณลักษณะตัวแบบเป็นที่ยอมรับในสังคม มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่าน 136.86 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 20.55 ตามลำดับ

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	6156.843	15	410.456	1.497	.113
ภายในกลุ่ม	41390.833	151	274.111		
รวม	47547.677	166			

จากตาราง 13 พบว่า นักเรียนที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแตกต่างของนิสัยรักการอ่านเพิ่มเติม โดยการนำคุณลักษณะทั้ง 20 คุณลักษณะข้างต้น มาจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย คุณลักษณะขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก, มีรายได้สูง, ประสบความสำเร็จในอาชีพ, 2) กลุ่มด้านความเป็นผู้นำ ประกอบด้วย คุณลักษณะมีความกล้าหาญ, มีลักษณะของความเป็นผู้นำ, เป็นที่ยอมรับในสังคม 3) กลุ่มด้านวิชาการ ประกอบด้วย คุณลักษณะมีการศึกษาดี, ชอบอ่านหนังสือ 4) กลุ่มด้านสุขภาพกาย-ใจ ประกอบด้วย คุณลักษณะใจดี/เอาใจใส่ผู้อื่น, ชอบช่วยเหลือผู้อื่น, ช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น, เชื่อสัตย์, ไว้วางใจได้, มีความยุติธรรม, สุขภาพแข็งแรง, หน้าตาและบุคลิกดี, มีความสามารถด้านกีฬา, มีรายได้สูง, มีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์

ซึ่งความแตกต่างของนิสัยรักการอ่านของกลุ่ม 4 กลุ่ม วิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้สถิติ F-test ปรากฏผลตามตาราง 14-15

ตาราง 14 นิสัยรักการอ่าน จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ เมื่อจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม

กลุ่มคุณลักษณะของตัวแบบ	N	\bar{X}	S.D
กลุ่มมุ่งผลสัมฤทธิ์	48	127.79	15.02
กลุ่มด้านความเป็นผู้นำ	15	132.60	18.14
กลุ่มด้านวิชาการ	53	131.55	15.90
กลุ่มด้านสุขภาพกาย-ใจ	51	128.00	19.27
รวม	167	129.48	16.92

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคุณลักษณะของตัวแบบ เมื่อจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	621.028	3	207.009	.719	.542
ภายในกลุ่ม	46926.649	163	287.894		
รวม	47547.677	166			

จากตาราง 15 แสดงว่า กลุ่มมุ่งผลสัมฤทธิ์, กลุ่มด้านความเป็นผู้นำ, กลุ่มด้านวิชาการ, กลุ่มด้านสุขภาพกาย-ใจ มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน ผลที่ได้นี้แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่แตกต่างกัน ไม่ทำให้นิสัยรักการอ่านของนักเรียนแตกต่างกัน แม้ว่าจะจัดกลุ่มคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ใกล้เคียงกัน ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียง ผลจากตาราง 15 จึงสนับสนุน ผลจากตาราง 13

7. การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม (เพศและระดับชั้น)

ตาราง 16 การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามเพศ และระดับชั้น

นิสัยรักการอ่าน	N	\bar{X}	S.D	t	p-value (1 – tailed)
จำแนกตามเพศ					
ชาย	161	120.13	17.86	1.187	.118
หญิง	187	122.40	17.70		
จำแนกตามระดับชั้น					
ม.2	187	123.64	17.86	2.610*	.0045
ม.5	161	118.69	17.40		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า นักเรียนหญิงมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนชายอย่างไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่นักเรียนชั้น ม.2 มีนิสัยรักการอ่านมากกว่านักเรียนชั้น ม.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลที่ได้กลับกันกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร มีความมุ่งหมายของการวิจัย สมมุติฐาน และวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจพฤติกรรมการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสำรวจตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานครว่าเป็นใคร มีคุณลักษณะอย่างไร
3. เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประเภทของตัวแบบ
4. เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะของตัวแบบ
5. เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของเด็กวัยรุ่น

สมมุติฐานในการวิจัย

1. เด็กวัยรุ่นที่เลือกประเภทของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกันมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน
2. เด็กวัยรุ่นที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกันมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน
3. เด็กวัยรุ่นที่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีนิสัยรักการอ่านมากกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. เด็กวัยรุ่นเพศหญิงมีนิสัยรักการอ่านมากกว่าเพศชาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 119 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 4 แห่ง โรงเรียนโยธินบูรณะ โรงเรียนราชวินิต มัธยม โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ และโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย จำนวน 348 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 4 ตอน ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว พฤติกรรมการอ่าน ตัวแบบในการอ่าน และนิสัยรักการอ่าน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยเพศ และระดับชั้น
 ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการอ่าน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 6 ข้อ
 ตอนที่ 3 แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบในการอ่าน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน ซึ่งปรับปรุงมาจากของดวงพร พวงเพ็ชร (2541) ประกอบไปด้วยข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 44 ข้อ ลักษณะการตอบทั้งหมดเป็นมาตราส่วนแบบประเมินค่า 4 ระดับ

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยจัดเตรียมแบบวัดให้เพียงพอ กับกลุ่มตัวอย่าง และได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยได้ติดต่อฝ่ายธุรการของโรงเรียนเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลในสถาบันของกลุ่มตัวอย่าง โดยบางโรงเรียนอนุญาตให้เข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ขณะที่บางโรงเรียนจะเก็บข้อมูลให้ ผู้วิจัยจึงอธิบายให้ครูในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าไปเก็บข้อมูลเองได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการตอบแบบวัด และชี้แจงขั้นตอนการเก็บรวบรวมแบบวัดทุกชุดอย่างชัดเจน เมื่อได้รับแบบวัดที่ตอบแล้ว ผู้วิจัยก็ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบวัดทั้งหมด ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ 368 ชุด และเป็นแบบวัดที่สมบูรณ์เพียง 348 ชุด จากนั้นจึงตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อทำการวิเคราะห์ค่าทางสถิติทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลพฤติกรรมการอ่าน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่มีประเภทของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ F- test ซึ่งถ้าพบความแตกต่างจะทำการวิเคราะห์รายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

3. เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ F- test ซึ่งถ้าพบความแตกต่างจะทำการวิเคราะห์รายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffé)

4. เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (Independent Sample t-test)

5. เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (Independent Sample t-test)

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 348 คน เป็นเพศชาย จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 เพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 และศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3

ค่าเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านของนักเรียนเท่ากับ 121.35 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.80 กลุ่มตัวอย่างโดยรวม และกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและระดับชั้น มีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง

2. พฤติกรรมการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่าน ด้านเวลาในการอ่านต่อวัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านต่อวัน 2 ชั่วโมงขึ้นไป รองลงมาคือ 1 ชั่วโมงขึ้นไป-2 ชั่วโมง, 31 นาที-1 ชั่วโมง และ 0-30 นาที ตามลำดับ ซึ่งเมื่อจำแนกตามระดับชั้นก็พบว่า ใช้เวลาในการอ่านต่อวันเช่นเดียวกัน ด้านสิ่งที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวม นักเรียนชั้น ม.2 และ นักเรียนชั้น ม.5 มีสิ่งที่อ่านในสามลำดับแรกเหมือนกัน แต่ความแตกต่างคือ กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและนักเรียนชั้น ม.2 อ่านการ์ตูนมากที่สุด รองลงมาคือ บล็อก/ ชุมชนออนไลน์ และเว็บไซต์ตามลำดับ ในขณะที่นักเรียนชั้น ม.5 อ่านบล็อก/ ชุมชนออนไลน์มากที่สุด รองลงมาคือ การ์ตูน และเว็บไซต์ ตามลำดับ สำหรับช่วงเวลาที่ย่านกลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่อ่านเมื่อมีเวลาว่าง รองลงมาคือ ต้องการความรู้

ส่วนประเภทหนังสือที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมอ่านการ์ตูนให้ความบันเทิงมากที่สุด รองลงมาคือ นิตยสารบันเทิงและหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ นักเรียนระดับชั้น ม.2 อ่านการ์ตูนให้ความบันเทิงมากที่สุด รองลงมาคือ การ์ตูนให้ความรู้ และนิตยสารบันเทิง ตามลำดับ ขณะที่นักเรียนชั้น ม.5 อ่านการ์ตูนให้ความบันเทิงมากที่สุดเช่นกัน รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารบันเทิง ส่วนหนังสือ

ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจอ่านน้อยที่สุดสองลำดับ ได้แก่ บทกวี และสารานุกรม/พจนานุกรม สำหรับจำนวนหนังสือที่อ่านต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่อ่านหนังสือต่อเดือนเพียง 1-3 เล่ม เท่านั้น และมีผู้อ่านหนังสือจำนวน 16-18 เล่ม น้อยที่สุด (ประมาณร้อยละ 6) ส่วนความสุขจากการอ่านนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่มีความสุขจากการอ่าน ร้อยละ 95.1 โดยทั้งสองระดับชั้นมีคะแนนค่าฐานนิยมความสุขจากการอ่าน 8 คะแนน

3. ตัวแบบในการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทของตัวแบบในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่มีตัวแบบในการอ่าน จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 52 ขณะที่ตัวแบบที่กลุ่มตัวอย่างเลือกมากที่สุดคือ บุคคลใกล้ชิด จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 35.1 ได้แก่ พ่อแม่ บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง คุณครู และเพื่อนๆ รองลงมาคือ บุคคลที่มีชื่อเสียง จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 ได้แก่ บุคคลในสาขาอาชีพต่างๆ เช่น ดารา นักแสดง นักร้อง นักเขียน พระสงฆ์ นักการเมือง นักวิชาการ สำหรับตัวแบบสัญลักษณ์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9 ได้แก่ ตัวละคร ในการ์ตูน

คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแบบในการอ่านส่วนใหญ่เลือกตัวแบบในการอ่านจากคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 คุณลักษณะประสบความสำเร็จในอาชีพ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และคุณลักษณะขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก และคุณลักษณะมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์เท่ากัน คือ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 โดยระดับชั้น ม.2 เลือกคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ประสบความสำเร็จในอาชีพ และมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ สำหรับระดับชั้น ม.5 เลือกคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือ และประสบความสำเร็จในอาชีพเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก

สำหรับเหตุผลที่ตัวแบบสร้างแรงบันดาลใจในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่เลือกเหตุผลที่ตัวแบบนำการอ่านไปใช้ประโยชน์ที่ดีกับตัวเองมากที่สุดรองลงมาคือ เป็นผู้นำทางความคิดและเป็นผู้ที่ฉลาดมีไหวพริบ ส่วนกิจกรรมที่อยากให้ตัวแบบในการอ่านทำ กลุ่มตัวอย่างโดยรวมเลือกการแนะนำหนังสือหรือสื่อที่อ่านมากที่สุด รองลงมาคือ การอธิบายให้เห็นความสำคัญของการอ่าน และลำดับสุดท้ายคือ เขียนผลงานลงในหนังสือหรือสื่อต่างๆ ขณะที่การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอยู่ในลำดับที่สี่

4. การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่มีประเภทของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่เลือกตัวแบบสัญลักษณ์เป็นตัวแบบ มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่านมากที่สุดคือ 155.67 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.60 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่เลือกบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นตัวแบบในการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่าน 131.10 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 19.30 และตามมาด้วยกลุ่มตัวอย่างที่เลือกบุคคลใกล้ชิดเป็นตัวแบบ มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่าน 128.28 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15.66 และท้ายสุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่เลือกบุคคลที่ไม่มีตัวแบบในการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยของนิสัยรักการอ่าน 113.85 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15.12

การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่มีประเภทของตัวแบบในการอ่านด้วยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Anova) พบว่า นักเรียนที่มีตัวแบบในการอ่านต่างกัมนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 31.284$) และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé method) พบว่า นักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลใกล้ชิดมีค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านแตกต่างจากนักเรียนที่มีตัวแบบสัญลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลใกล้ชิดกับไม่มีตัวแบบ และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลที่มีชื่อเสียงกับไม่มีตัวแบบ และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทตัวแบบสัญลักษณ์กับไม่มีตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบบุคคลใกล้ชิดกับตัวแบบบุคคลที่มีชื่อเสียง และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบบุคคลที่มีชื่อเสียงกับตัวแบบสัญลักษณ์

5. การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน

การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน

6. การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศและระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน

การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศและระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน ด้วยการใช้สถิติทดสอบที (Independent Sample t-test) พบว่า นักเรียนหญิงมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนชายอย่างไม่มีนัยสำคัญ และนักเรียนชั้น ม.2 มีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนชั้นม.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 2.610$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง

1.1. เวลาในการอ่านต่อวัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านต่อวัน 2 ชั่วโมงขึ้นไป รองลงมาคือ 1 ชั่วโมงขึ้นไป – 2 ชั่วโมง, 31 นาที – 1 ชั่วโมง และ 0 - 30 นาที ตามลำดับ แม้จะเห็นว่าเป็นระยะเวลาที่ไม่น้อยนัก แต่หากวิเคราะห์หลังไปถึงสิ่งที่เด็กอ่านในช่วงเวลาดังกล่าวจะพบว่า อ่านการ์ตูน หรืออ่านเนื้อหาในชุมชนออนไลน์ จึงไม่นับว่าเป็นเวลาการอ่านที่มีสาระ ได้ประโยชน์จากการอ่านหนังสือจริงๆ

1.2. สิ่งที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและนักเรียนระดับชั้น ม.5 ส่วนใหญ่อ่านบล็อก/ ชุมชนออนไลน์มากที่สุด รองลงมาคือ การ์ตูนและเว็บไซต์ ตามลำดับ ส่วนหนังสืออยู่ในลำดับที่สี่ ขณะที่สิ่งที่นักเรียนระดับชั้น ม.2 อ่าน สามลำดับแรก ได้แก่ การ์ตูน, บล็อก/ชุมชนออนไลน์ และเว็บไซต์ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าหนังสือน่าจะเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างอ่านมากที่สุด แต่กลับกลายเป็นสื่อออนไลน์อย่างเว็บไซต์ และบล็อก/ชุมชนออนไลน์ที่ส่งผลมากกว่า ส่วนการ์ตูนที่เป็นสิ่งอมตะที่อยู่คู่กับเด็กและวัยรุ่นมาทุกยุคทุกสมัยก็ยังคงได้รับความนิยมน้อยลงตลอดกาล

จากข้อมูลข้างต้นประกอบกับผลสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ เกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเยาวชนอายุ 12-23 ปี ในเมืองใหญ่ ได้แก่ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ชลบุรี และสงขลา จำนวน 4,920 คน เมื่อปี 2549 พบว่า เยาวชนใช้เวลาอ่านหนังสือที่ไม่ใช่ตำราเรียนเฉลี่ยวันละ 52 นาที และกิจกรรมที่เยาวชนชื่นชอบที่สุดคือการคุยโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต ดูโทรทัศน์-วีซีดี และยังพบอีกว่า เด็กไทยดูโทรทัศน์ เล่นเกม และเล่นอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 8 ชั่วโมงต่อวัน แต่ใช้เวลาอ่านหนังสือเพียง 1.3 ชั่วโมง ต่อวัน ยิ่งอายุมากขึ้น สัดส่วนการอ่านยิ่งลดต่ำลง จึงเป็นการยืนยันได้ว่าเยาวชนไทยอ่านหนังสือน้อยลง แต่ทำกิจกรรมในโลกออนไลน์มากขึ้น อันเนื่องมาจากอิทธิพลของเทคโนโลยีสื่อสารยุคใหม่

1.3. ช่วงเวลาที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและ จำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่ อ่านเมื่อมีเวลาว่าง รองลงมาคือ ต้องการความรู้ แม้จะมีผู้ตอบว่าอ่านเมื่อถูกบังคับ แต่ก็มีจำนวนผู้ตอบน้อยที่สุด และคาดว่าคงหมายถึงการอ่านหนังสือสอบ โดยรวมแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านหนังสือด้วยความสมัครใจ เป็นงานอดิเรก และยังไฝหาความรู้ที่อยากได้จากการอ่านหนังสือด้วย

1.4. ประเภทหนังสือที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมอ่านการ์ตูนให้ความบันเทิงมากที่สุด รองลงมาคือ นิตยสารบันเทิง และหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ นักเรียนระดับชั้น ม.2 อ่านการ์ตูนให้ความบันเทิงมากที่สุด รองลงมาคือ การ์ตูนให้ความรู้ และนิตยสารบันเทิง ตามลำดับ ขณะที่นักเรียนระดับชั้น ม.5 อ่านการ์ตูนให้ความบันเทิงมากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารบันเทิง ส่วนหนังสือที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจอ่านสองลำดับน้อยที่สุดได้แก่ บทกวี และสารานุกรม/พจนานุกรม แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของหนังสือประเภทความบันเทิง อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน มากกว่าการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาด้านสาระความรู้ หรือหนังสือที่อ่านเข้าใจยาก

นอกจากนี้ แม้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับต่ำกว่าจะสนใจอ่านหนังสือที่มีสาระความรู้ แต่ก็ยังต้องเคลือบแฝงไว้ในรูปของความบันเทิง อย่างการ์ตูนให้ความรู้ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนระดับชั้นสูงขึ้น หันมาสนใจข่าวสารบ้านเมืองรอบตัวมากขึ้น สืบเนื่องจากการเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ เป็นลำดับที่สอง

ผลการวิจัยนี้เป็นไปในแนวทางเดียวกับผลสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของประชากรปี พ.ศ. 2548 จาก สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประเภทหนังสือที่เด็กวัย 6-9 ปี และ 10-14 ปีอ่านมากที่สุดคือ นอกเหนือจากตำราเรียน คือการ์ตูน ร้อยละ 29 และ 26, อ่านหนังสือความรู้ทั่วไป ร้อยละ 13 และ 14 ขณะที่เด็กวัยรุ่นอายุ 15-24 ปี อ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุดร้อยละ 23, รองลงมาคือ นวนิยายและการ์ตูน ร้อยละ 19 และอ่านตำราเรียนเท่ากับนิตยสารคือ ร้อยละ 15 (สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย. 2551: 5)

ขณะที่ผลสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของประชากรไทยปี พ.ศ. 2548 โดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่า ประเภทหนังสือที่ประชาชนไทยให้ความสนใจอ่านมากเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 45.4 คือ นวนิยาย การ์ตูน และหนังสืออ่านเล่น, รองลงไปได้แก่ นิตยสาร คิดเป็นร้อยละ 34.4

1.5. จำนวนหนังสือที่อ่านต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและ จำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่อ่านหนังสือต่อเดือนเพียง 1 – 3 เล่ม เท่านั้น และมีผู้อ่านหนังสือจำนวน 16-18 เล่ม น้อยที่สุด (ประมาณร้อยละ 6) พิจารณาแล้วพบว่า จำนวนหนังสือที่กลุ่มตัวอย่างอ่านต่อเดือนนั้นนับว่าน้อยมาก

1.6. ความสุขจากการอ่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและ จำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่มีความสุขจากการอ่าน ร้อยละ 95.1 โดยทั้งสองระดับชั้นมีคะแนนค่าฐานนิยมความสุขจากการอ่าน 8 คะแนน ถือเป็นระดับที่ค่อนข้างน่าพอใจ

2. ตัวแบบในการอ่านของกลุ่มตัวอย่าง

2.1. ประเภทของตัวแบบในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตัวแบบในการอ่าน จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 52 ขณะที่ตัวแบบที่กลุ่มตัวอย่างเลือกมากที่สุดคือ บุคคลใกล้ชิด จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 35.1 รองลงมาคือ บุคคลที่มีชื่อเสียง จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 สำหรับตัวแบบสัญลักษณ์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9 ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับผลวิจัยขององค์กรการรู้หนังสือแห่งชาติอังกฤษ ได้ทำการสำรวจลักษณะของตัวแบบ และตัวแบบในการอ่านของเด็กวัยรุ่นอังกฤษ พบว่า เด็กส่วนใหญ่ยังมีพ่อแม่เป็นตัวแบบในการอ่าน (National Literacy Trust. 2552: 8) และเป็นไปในทางเดียวกันกับรายงานของ เดอะนอร์วิช ยูเนียน อินไซด์ (The Norwich Union Insight Report) ระบุว่าตัวแบบของเด็กส่วนใหญ่คือ สมาชิกในครอบครัว รองลงมา ได้แก่ บุคคลอื่น เช่น บุคคลที่มีชื่อเสียง และนักกีฬา

2.2. คุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแบบในการอ่านส่วนใหญ่เลือกตัวแบบในการอ่านจากคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 คุณลักษณะประสบความสำเร็จในอาชีพ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และคุณลักษณะขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก กับคุณลักษณะมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์เท่ากัน คือ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 โดยระดับชั้น ม.2 เลือกคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือ เป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ประสบความสำเร็จในอาชีพ และมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ สำหรับระดับชั้นม.5 เลือกคุณลักษณะชอบอ่านหนังสือ และประสบความสำเร็จในอาชีพ เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก

เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของตัวแบบที่เด็กและวัยรุ่นเลือกนั้น แอนเดอร์สันและคา-วอลลาโร (Anderson; & Cavallaro. 2002) ศึกษาพบว่าคุณลักษณะของตัวแบบที่เด็กและวัยรุ่นเลือกมากที่สุด คือ นิสัยดี ชอบช่วยเหลือ และเข้าใจผู้อื่น ตามมาด้วยความสามารถและทักษะของตัวแบบ ขณะที่เด็กชายชอบตัวแบบที่เก่งด้านกีฬา (Anderson; & Cavallaro. 2002) สอดคล้องกับผลสำรวจของ บริชชีโนและธอร์นตัน (Bricheno; & Thornton. 2007) พบว่า คุณลักษณะด้านบวกของตัวแบบ เช่น ชื่อสัตย์ ชอบช่วยเหลือ ขยันขันแข็ง เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่พบมากที่สุดในตัวแบบ ตามมาด้วยอารมณ์ขัน และการประสบความสำเร็จในอาชีพ

2.3. เหตุผลที่ตัวแบบสร้างแรงบันดาลใจในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างโดยรวมและ จำแนกตามระดับชั้นส่วนใหญ่เลือกเหตุผลที่ตัวแบบนำการอ่านไปใช้ประโยชน์ที่ดีกับตัวเองมากที่สุดรองลงมา คือ เป็นผู้นำทางความคิดและเป็นผู้ที่ฉลาดมีไหวพริบ ตามลำดับ

2.4. กิจกรรมที่อยากให้ตัวแบบในการอ่านทำ กลุ่มตัวอย่างโดยรวมเลือกการแนะนำหนังสือหรือสื่อที่นำอ่านมากที่สุด รองลงมาคือ การอธิบายให้เห็นความสำคัญของการอ่าน และลำดับสุดท้ายคือ เขียนผลงานลงในหนังสือ หรือสื่อต่างๆ ขณะที่การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอยู่ในลำดับที่สี่

3. การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่มีประเภทของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่มีประเภทของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีตัวแบบในการอ่านต่างกันมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยนิสัยรักการอ่านรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé method) พบว่า นักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลใกล้ชิดมีค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านแตกต่างจากนักเรียนที่มีตัวแบบสัญลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลใกล้ชิดกับไม่มีตัวแบบ และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทบุคคลที่มีชื่อเสียงกับไม่มีตัวแบบ

และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบประเภทตัวแบบสัญลักษณ์กับไม่มีตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนนิสัยรักการอ่านระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบบุคคลใกล้ชิดกับตัวแบบบุคคลที่มีชื่อเสียง และระหว่างนักเรียนที่เลือกตัวแบบบุคคลที่มีชื่อเสียงกับตัวแบบสัญลักษณ์

อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตที่สำคัญเกี่ยวกับผลการวิจัย กล่าวคือ มีจำนวนนักเรียนที่เลือกตอบว่าไม่มีตัวแบบในการอ่านมากถึง 181 คน และมีจำนวนนักเรียนที่เลือกตอบบุคคลใกล้ชิดเป็นตัวแบบในการอ่าน 122 คน ขณะที่จำนวนนักเรียนที่เลือกตอบตัวแบบสัญลักษณ์เป็นตัวแบบในการอ่านเพียง 3 คน ฉะนั้นจำนวนนักเรียน จำแนกตามประเภทของตัวแบบในการอ่านแต่ละกลุ่มจึงไม่เท่ากันและมีจำนวนห่างกันมาก ทำให้ไม่อาจกล่าวได้ว่าผลของการเปรียบเทียบความแตกต่างของนิสัยรักการอ่านนั้นจะเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรประเภทของตัวแบบในการอ่าน

4. การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านจำนวนถึง 20 ข้อ ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ ซึ่งทำให้ได้คำตอบที่กระจัดกระจาย และจำนวนของผู้ตอบในแต่ละคุณลักษณะแตกต่างกันมาก เมื่อนำเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่เลือกคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านแตกต่างกัน จึงไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศและระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างวัยรุ่นที่มีเพศและระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนหญิงมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนชายอย่างไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้ ขณะที่นักเรียนชั้น ม.2 มีนิสัยรักการอ่านมากกว่านักเรียนชั้น ม.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลที่ได้กลับกันกับสมมุติฐานข้อ 4 ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยในสมมุติฐานข้อ 4 สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนระดับชั้น ม.2 มีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนระดับชั้น ม.5 ซึ่งการที่นักเรียนในระดับชั้นที่เล็กกว่ามีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนระดับชั้นที่โตกว่า อาจเนื่องมาจากเมื่อเด็กวัยรุ่นเติบโตอย่างเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย พวกเขาเข้าถึงและถูกชักจูงจากเทคโนโลยี สื่อสิ่งเร้าต่างๆ ทั้งโทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต เกมออนไลน์ ได้ง่ายกว่า จึงอาจเป็นสาเหตุให้อ่านหนังสือน้อยลง แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะคิดว่าหากเทียบกันแล้ว เด็กวัยรุ่นชั้น ม.5 น่าจะมีนิสัย

รักการอ่านสูงกว่าเด็กวัยรุ่น ชั้น ม.2 เพราะต้องอ่านหนังสืออย่างหนักเพื่อเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัย แต่การวิจัยในครั้งนี้ศึกษานิสัยรักการอ่าน โดยวัดจากการอ่านหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือเรียน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลสำรวจ พฤติกรรมการอ่านหนังสือของประชากรปี พ.ศ.2548 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า เด็กประถมศึกษาดอนปลายจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น อายุระหว่าง 10-14 ปี เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนการอ่านหนังสือมากที่สุดถึงร้อยละ 95 จากนั้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นอายุ 15 -24 ปี สัดส่วนการอ่านหนังสือลดลงเป็นร้อยละ 83

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากข้อมูลของพฤติกรรมการอ่านทำให้ทราบว่า ปัจจุบันสื่อต่างๆ เข้ามาส่งผลต่อชีวิตของเด็กและเยาวชนอย่างมาก กระนั้นวัยรุ่นก็ยังคงมีความสุขกับการอ่าน แม้จะอ่านหนังสือน้อยกว่าสื่ออื่นๆ เพลิดเพลินกับการอ่านในยามว่าง อ่านอย่างสมัครใจ แต่รูปแบบของการอ่านของวัยรุ่นก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย คือ อ่านสื่อออนไลน์ ประเภทเว็บไซต์ บล็อก/ชุมชนออนไลน์มากขึ้น ประกอบกับเนื้อหาที่อ่านมักเป็นเรื่องของความบันเทิง การ์ตูน ดารานักแสดง หรือนิยาย ทว่าเนื้อหาด้านวิชาการ เช่น หนังสือสารคดี สารานุกรม หรือพจนานุกรม วัยรุ่นกลับสนใจอ่านน้อยมาก หรือวรรณคดี บทกวี ที่แม้เป็นเรื่องบันเทิงคดี แต่ต้องใช้ความคิด การตีความ ศิลปะในการอ่าน วัยรุ่นก็มองข้ามเช่นกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะเห็นว่าเป็นหนังสือประเภทที่เข้าใจยาก

ข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นได้ชัดว่า วัยรุ่นควรได้รับการส่งเสริมให้อ่านสิ่งที่เป็นเนื้อหาสาระมากขึ้น เพื่อพัฒนาความคิด สติปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากในการดำเนินชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐ หรือภาคเอกชนที่ผลิตสื่อ ทั้งหนังสือ หรือสื่อออนไลน์ ควรจะตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้ โดยปรับปรุงเนื้อหาเชิงวิชาการที่วัยรุ่นอาจมองว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อ พัฒนารูปแบบการนำเสนอให้มีความทันสมัยน่าสนใจมากขึ้นทั้งในรูปแบบหนังสือ และสื่อออนไลน์ เพื่อดึงดูดใจวัยรุ่น นอกจากนี้ครูบรรณารักษ์ และครอบครัวเองก็มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กวัยรุ่นสนใจหนังสือที่มีเนื้อหาสาระมากขึ้น

นอกจากนี้การช่วยคัดกรองคุณภาพของสื่อออนไลน์ ก็น่าจะเป็นสิ่งสำคัญ เพราะปัจจุบันเยาวชนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ประเภทนี้มาก แต่อาจจะไม่สามารถคัดกรองคุณภาพของแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ได้เอง หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้ามามีบทบาทในการช่วยกันคัดกรองคุณภาพสื่อออนไลน์ด้วย

2. ในงานวิจัยนี้เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีตัวแบบในการอ่าน ซึ่งการไม่มีตัวแบบในการอ่านก็แสดงให้เห็นชัดเจนว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยโดยเฉพาะผู้ใหญ่ที่เด็กอยากจะเลียนแบบนั้นไม่อ่านหนังสือ สอดคล้องกับคุณลักษณะของบุคคลที่วัยรุ่นเลือกให้ตัวแบบในการอ่านอันดับต้นๆ คือ ชอบ

อ่านหนังสือ ฉะนั้นแม้การสร้างตัวแบบในการอ่านให้แก่เด็กอาจเป็นหนทางหนึ่งที่สำคัญในการส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นอ่านหนังสือ นอกจากนี้คุณลักษณะของบุคคลที่วัยรุ่นเลือกให้ตัวแบบในการอ่านทำให้เห็นว่า วัยรุ่นยังเชื่อมโยงการอ่านไปสู่คุณลักษณะอื่นๆ ที่พวกเขามองเห็นในตัวแบบด้วย โดยที่วัยรุ่นเลือกเป็นลำดับต้นๆ ได้แก่ คุณลักษณะประสบความสำเร็จในอาชีพ ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก และมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ะ คุณลักษณะเหล่านี้มีความสำคัญต่อการสร้างตัวแบบในการอ่านซึ่งจะเป็นแรงบันดาลใจในการอ่านแก่เด็กต่อไป โดยภาครัฐหรือเอกชนอาจนำไปทำการรณรงค์ หรือโครงการส่งเสริมการอ่านรูปแบบต่างๆ โดยนำผู้มีชื่อเสียงในสาขาอาชีพต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จขยันขันแข็ง หรือมีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์ะ เป็นผู้ดึงดูดวัยรุ่นให้เข้าร่วมโครงการ และอาจจะให้บุคคลเหล่านั้นแนะนำให้อ่านหนังสือ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น
2. หากจะศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่าน ควรแบ่งกลุ่มให้มีจำนวนน้อยลง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ไม่วุ่นวาย ส่งผลให้ได้ผลวิจัยที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาแรงจูงใจในการอ่านการ์ตูน สาเหตุที่เด็กวัยรุ่นชอบอ่านการ์ตูน รวมไปถึงวิเคราะห์ประเภท และเนื้อหาของการ์ตูนที่เด็กชอบอ่านโดยเฉพาะ
4. ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบในการอ่าน เพื่อเป็นการทำความเข้าใจตัวแบบในการอ่านของวัยรุ่นให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
5. ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเป็นรูปแบบการส่งเสริมการอ่านที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบในการอ่าน โดยจัดทำโปรแกรมหรือกิจกรรมกลุ่มที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เพื่อประโยชน์ของการนำไปใช้ส่งเสริมการอ่านให้แก่วัยรุ่น ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2539). *วารสารวิชาการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกสสุรางค์ สักกะบุชา. (2540). *ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน, อรพิณทร์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์. (2529, มกราคม). *การส่งเสริมในครอบครัวกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนวัยรุ่น*. *วารสารบรรณศาสตร์*. 9(1): 47-82.
- ดวงพร พวงเพชร. (2541). *การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถาวร บุปผางษ์. (2546). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดสระบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีศักดิ์ เตชะเลิศ. (2528). *องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชั้นยาภรณ์ พาพลงาม. (2545). *ผลการใช้ตัวแบบวีดิทัศน์เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยแก้วสำราญ ต.หนองม อ.อาจสามารถ จ.ร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- นัดดา นำศรีเจริญสุข. (2536). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนักอ่านที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นันทวัฒน์ ชุนชี. (2546). การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อการเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บันลือ พุกกะวัน. (2534). ยุทธศาสตร์การสอนตามแนวหลักสูตรใหม่. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.
- บุญชัย เกรียงบุรณพันธ์. (2534). ภูมิหลังด้านครอบครัวเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในและนอกเขตเทศบาล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญตา นันทะกุล. (2546). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประณต คำฉิม. (2549). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประทีป จินนี. (2540). เอกสารประกอบการสอนวิชา: การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ประเทือง ภูมิภัทราคม. (2540). การปรับพฤติกรรม: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประเสริฐ เอื้อนครินทร์. (2524). การทดลองใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: บัณฑิตการพิมพ์.
- ผุสดี กุฎอินทร์. (2529). การพัฒนาทักษะการอ่านระดับประถมศึกษา (2). ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มทักษะ 1 (ภาษาไทย หน่วยที่ 1-8). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผู้จัดการรายวัน. (2547, 17 มีนาคม). เด็กไทยไม่อ่านหนังสือ หรือไม่มีหนังสือให้อ่าน. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน.

พรพันธ์ วันศุกร์. (2534). การเปรียบเทียบผลของเทคนิคแม่แบบสไลด์การ์ตูนกับโปรแกรมการพัฒนา
 สุนัขที่มีต่อสุนัขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบันไดม้า จังหวัด
 นครราชสีมา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วันชัย มีกลาง. (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตามและ
 การถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร.
 ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.

วิทยา วิมลถนอม. (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทและทัศนคติของผู้ปกครองในการส่งเสริม
 การอ่านกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนอนุบาล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษ-ศาสตร์).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. (2538). การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน. กรุงเทพฯ:
 ไทยวัฒนาพานิช.

สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย. (2551). เอกสารประกอบการพิจารณา
 เพื่อนำเสนอระเบียบวาระแห่งชาติ : การอ่านหนังสือ: หน้า 5-6.

สมใจ ทองเรือง. (2537, กรกฎาคม). กศน. จะรณรงค์ให้ประชาชนรักการอ่านได้อย่างไร. วารสาร
 การศึกษานอกโรงเรียน ฉบับการศึกษาตลอดชีวิต. 16(5): 18-24.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สวณา พรพัฒน์กุล. (2525). อิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อการพัฒนาทางด้านความคิดและการเรียนรู้
 ทางสังคมของเด็กไทย. ใน รายงานการวิจัยฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร: หน้า 2-7.

สังวร หล้าพระบาง. (2530). การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง. ชลบุรี: ภาควิชาเกษตร
 คณะเกษตรศาสตร์ บางพระ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สหทัยา ชินสมบุญ. (2528). อิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการอ่านของเด็กนักเรียนชั้นประถม
 ศึกษปีที่ 4 โรงเรียนสายน้ำทิพย์. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์) กรุงเทพฯ: บัณฑิต
 วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุขุม เฉลยทรัพย์. (2529). การส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์.
 วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาจลนกรณ์.

สุจิตรา ศรีสุธีวงศ์. (2544). พฤติกรรมการอ่านหนังสือวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี

- ของเด็กในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วส.ม. (การบริหารสื่อสารมวลชน) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติา เชิดชูธรรม. (2546). ความสนใจในการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุพจน์ พันธุ์ยะ. (2535). การส่งเสริมการอ่านโดยการใช้ตัวแบบเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการอ่านในนักเรียนชั้นประถมศึกษา. ปริญญาโท วท.ม. (พฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนทร แก้วลาย. (2512). การส่งเสริมการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนด้วยตนเองซึ่งอาจารย์และบรรณารักษ์จัดให้แก่ศึกษาในวิทยาลัยครู. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- สุวรรณ วิริยะประยูร. (2529). ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกต่อการเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการเนื่องจากสมอง. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 3 แผ่น (136 เฟรม). (วพ MF16400).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2546). สรุปผลการสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ.2546. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2552, จาก <http://service.nso.go.th/nso/data/02/read46.html>
- _____. (2547). การสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ. 2547. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2552, จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/Stimeuse/2547/000/00_S-timeuse_2547_000_000000_00200.xls
- _____. (2548). การสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2548. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2552, จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/file_form.jsp?pro_code=S-reading&year=2548
- สำนักวิจัยเอแบคโพลล์. (2552). พฤติกรรมการอ่านหนังสือของเยาวชน. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2552, จาก <http://www.ryt9.com/s/abcp/56141/>
- อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. (2552, กันยายน). โครงการ “Reader Icon...คนดั่งนักอ่าน ปี 2. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2552, จาก <http://www.amarinpocketbook.com/readericon2009/objective.aspx>
- อภิญชลิต พุทรมาศย์. (2531). การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านและการยืมหนังสือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. ปริญญาโท กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

- อรสา กุมารี ปุกหุด. (2526). เด็กกับหนังสือ. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก*.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2524). หนังสือสำหรับเด็ก. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก*. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรุณณี สายเสมา. (2536). *สัมฤทธิ์ผลด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 โดยวิธีการทำนาย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อุดม เพชรสังหาร. (2552). *วัฒนธรรมเลี้ยงลูกด้วยหนังสือ : วัฒนธรรมสร้างชาติ*. สืบค้นเมื่อ 20
กรกฎาคม 2552, จาก <http://www.bookandreading.com/why-kids-dont-readabook/>

Allen, A. (2000). *The role model argument and faculty diversity*. Retrieved April 4, 2009, from
[http://www.onlineethics.dnsalias.com/CMS/workplace/workplacediv/abstracts
index/fac-diverse.aspx](http://www.onlineethics.dnsalias.com/CMS/workplace/workplacediv/abstracts/index/fac-diverse.aspx).

Anderson, K. J. & Cavallaro, D. (2002). Parents or pop culture? Children's heroes and
role models. *Childhood Education*. Spring. 161-168.

Association of Teachers and Lecturers. (2008, March). Retrieved April 1, 2009, from
[http://www.atl.org.uk/Images/10%20March%202008%20-%20ann%20conf%20-
%20Culture%20of%20celebrity1%20final.pdf](http://www.atl.org.uk/Images/10%20March%202008%20-%20ann%20conf%20-%20Culture%20of%20celebrity1%20final.pdf).

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*.
Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Basow, S. A. & Howe, K. (1980). Role-Model Influence: Effects of Sex and Sex-
Role Attitude in College Students. *Psychology of Women Quarterly*. 4: 558–574.

Biskup, C. & Pfister, G. (1999). I would like to be like her/him: Are athletes role models for
boys and girls? *European Physical Education Review*. 5: 199-218.

Bricheno, P. & Thornton, M. (2007). Role model, hero or champion? Children's views
concerning role models. *Educational Research*. 49: 383-396.

Bryant, A. L. & Zimmerman, M. A. (2003). Role models and psychosocial outcomes

- among African American Adolescents. *Journal of Adolescent Research*. 18: 36-67.
- Bucher, A. (1997). The Influence of Models in Forming Moral Identity. *International Journal of Educational Research*. 27(7).
- Carrington, B. & Skelton, C. (2003). Re-thinking 'role models': Equal opportunities in teacher recruitment in England and Wales. *Journal of Education Policy*. 12: 353-365.
- Clark, C. (2008). *Britain's next top model*. London: National Literacy Trust.
- Clark, C., Osborne, S., & Dugdale, G. (2009). *Reaching out with role models: Role models and young people's reading*. London: National Literacy Trust.
- Eccles, J. S. (1987). Gender roles and women's achievement-related decisions. *Psychology of Women Quarterly*. 11: 135-172.
- Fraser, B. P. & Brown, W. J. (2002). Media, celebrities, and social influence: Identification with Elvis Presley. *Mass Communication and Society*. 5: 183-206.
- Freedman-Doan, C. R. & Eccles, J. S. (1994). *Where have you gone Joe DiMaggio? An examination of adolescents' heroes and identity formation*. Paper presented at the Sixth Biennial Meeting of the Society for Research on Adolescence MArch. Boston: MA.
- Greenwood, D. N. (2007). Are female action heroes risky role models? Character identification, idealization, and viewer aggression. *Sex Roles*. 57: 725-732.
- Kelman, H. (1958). Compliance, identification, and internalization: Three processes of attitude change. *Journal of Conflict Resolution*. 2: 51-60.
- Kelman, H. (1961). Process of opinion change. *Public Opinion Quarterly*. 25: 57-78.
- Kemper, T. D. (1968). Reference groups, socialization and achievement. *American Sociological Review*. 33: 31-45.
- King, M. M. & Multon, K. D. (1996). The effects of television role models on the career aspirations of African American junior high school students. *Journal of Career Development*. 23: 111-125.
- Lockwood, P. & Kunda, Z. (1997). Superstars and me: Predicting the impact of role models on the self. *Journal of Personality and Social Psychology*. 73: 91-103.
- Lockwood, P. & Kunda, Z. (2000). Outstanding role models: Do they inspire or

- demoralize us? In A. Tesser, R.B. Felson et al. (Eds.), *Psychological perspectives on self and identity*. pp. 147-171. Washington, DC: American Psychological Association.
- Lucey, H. (2001). Social class, gender and schooling, In B. Francis & C. Skelton (Eds.), *Investigating gender: Contemporary perspectives in education*. Buckingham: Open University Press.
- Lumpkin, A. (2008). Teachers as role models teaching character and moral virtues. *Joperd*. 79: 45-49.
- Lunenberg, M., Korthagen, F. & Swennen, A. (2007). The teacher educator as a role model. *Teaching and Teacher Education*. 23: 586-601.
- Midlarsky, E., Bryan, J. H., & Brickman, P. (1973). Aversive approval: Interactive effects of modeling and reinforcement on altruistic behavior. *Child Development*. 44: 321-328.
- Miller, Michael C. (1984, May). Factors Related to Book - Sharing Behaviors of Parents and Young Children. *Dissertation Abstracts*. 44(5): 3338 - 3339 - A.
- Neuman, Susan B. (1986, January). The Home Environment and Fifth Grade Student Leisure Reading. *The Elementary School Journal*. 86(3): 335-342.
- Solomon, R. P. (1997). Race, role modeling, representation in teacher education and teaching. *Canadian Journal of Education*. 22(4): 395-410.
- Thomson, B. J. (1981). Parent's perceptions of their roles and needs as related to their children's reading development. Ph.D. thesis, State University of New York: New York. (Diss. Abstr. 42 : 1079-A 1080-A).
- Thomson, J. J. & Sher, G. (1977). reprinted in Cohen. Nagel, & Scanlon, eds. Equality and Preferential Treatment.. *A Philosophy and Public Affair Readers*. 22.
- Wood, J. V. (1989). Theory and research concerning social comparisons of personal attributes. *Psychological Bulletin*. 106: 231.
- Zirkel, S. (2002). Is there a place for me?: Role models and academic identity among white students and students of color. *Teachers College Record*. 104: 357-376.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามการอ่าน ชุดที่ 1

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนเติมข้อความ หรือขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องว่าง ที่ตรงกับความเป็นจริง
ของนักเรียนที่สุด โดยคำตอบจะถือเป็น ความลับ
2. คำว่า “หนังสือ” ที่ใช้ในข้อคำถาม หมายถึง หนังสือทุกประเภท ยกเว้นหนังสือเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ
 หญิง ชาย
2. ระดับชั้นเรียน
 ม.2 ม.5

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการอ่าน

1. ฉันใช้เวลาในการอ่าน (อ่านอะไรก็ได้)
_____ นาที หรือ _____ ชั่วโมง ต่อวัน
2. ฉันอ่านอะไรบ้าง (กรุณาเรียงลำดับจากอ่านมากที่สุดไปหาอ่านน้อยที่สุด)
 หนังสือ การ์ตูน
 หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
 เว็บไซต์ อีเมลล์
 บล็อก/ ชุมชนออนไลน์ เช่น facebook, twitter , bloggng, exteen, hi5 ,
 อื่นๆ ระบุ _____

ในกรณีที่เป็นหนังสือ

3. ฉันอ่านหนังสือเมื่อใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 มีเวลาว่าง อ่านก่อนนอน
 ระหว่างรอคอย เช่น รอรถ รอพ่อแม่
 ต้องการความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
 ถูกบังคับ
 อื่นๆ ระบุ _____

4. ฉันอ่านหนังสือประเภทใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ การ์ตูนให้ความบันเทิง	☐ การ์ตูนความรู้ เช่น การ์ตูนวิทยาศาสตร์	
☐ หนังสือพิมพ์	☐ นิตยสารบันเทิง	☐ นิตยสารให้ความรู้
☐ นิทาน	☐ บทกวี	
☐ วรรณกรรมแฟนตาซี	☐ นิยาย/วรรณกรรมเยาวชน	
☐ สารานุกรม/พจนานุกรม	☐ ประวัติศาสตร์/วรรณคดี/วัฒนธรรม	
☐ ธรรมะ	☐ ท่องเที่ยว	
☐ พัฒนาตนเอง เช่น รูปลักษณ์ สุขภาพ หรือจิตใจ		
☐ คู่มือวิธีทำสิ่งต่างๆ เช่น คู่มือเตรียมสอบ คู่มือทำสวน		
☐ อื่นๆ ระบุ _____		

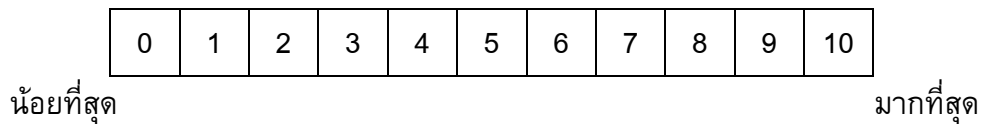
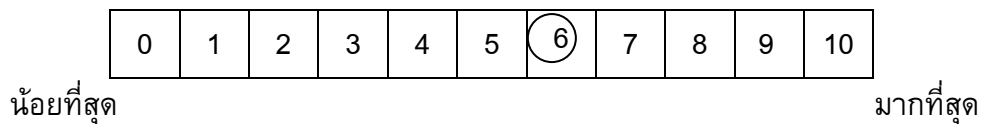
5. ฉันอ่านหนังสือ จำนวน _____ เล่ม ต่อเดือน (ไม่รวมหนังสือเรียน)

6. ฉันมีความสุขจากการอ่านหรือไม่

- มี ไม่มี

หากคิดเป็นคะแนน 0-10 (0 คือ น้อยที่สุด 10 คือ มากที่สุด) ฉันคิดว่าความสุขที่ได้จากการอ่าน อยู่ที่ตำแหน่งใดให้วงกลม

ตัวอย่างการตอบ

ตอนที่ 3 ตัวแบบในการอ่าน

คำชี้แจง คำว่า “ตัวแบบในการอ่าน” ที่ใช้ในข้อคำถาม หมายถึง บุคคลที่นักเรียนยึดถือเป็นแบบอย่างและเป็นแรงบันดาลใจในการอ่าน ซึ่งอาจเป็นบุคคลในครอบครัว บุคคลใกล้ชิด บุคคลที่มีชื่อเสียง หรือบุคคลในหนังสือ ภาพยนตร์ หรือการ์ตูนก็ได้

1. ฉันมีตัวแบบในการอ่านหรือไม่

มี ไม่มี

2. ถ้าฉันมีตัวแบบในการอ่าน (ถ้าไม่มีข้ามไปข้อ 3)

2.1.ใครเป็นตัวแบบในการอ่านที่ฉันยึดถือเป็นแบบอย่างมากที่สุด ได้แก่

ตัวอย่างการตอบ

ระบุชื่อ คุณพ่อ อาชีพ นักธุรกิจ แหล่งที่มา -

ระบุชื่อ นายอภิสิทธิ์ เวชชีวะ อาชีพ นายกรัฐมนตรี แหล่งที่มา -

ระบุชื่อ ลอร่า อิงเกิ้ล อาชีพ นักเขียน แหล่งที่มา ตัวละครใน หนังสือชุดบ้านเล็กในป่าใหญ่

ระบุชื่อ _____ อาชีพ _____ แหล่งที่มา _____

2.2.คุณลักษณะใดของตัวแบบที่ทำให้ฉันเลื่อมใส และเลียนแบบตัวแบบนั้นในการอ่าน

(เลือกได้ข้อเดียว)

- ขยันขันแข็ง/ทำงานหนัก
- มีความกล้าหาญ
- เป็นที่ยอมรับในสังคม
- มีลักษณะของความเป็นผู้นำ
- มีรายได้สูง
- ประสบความสำเร็จในอาชีพ
- มีการศึกษาดี
- ชอบอ่านหนังสือ
- ใจดี/เอาใจใส่ผู้อื่น
- ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
- ช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น
- ซื่อสัตย์
- ไว้วางใจได้
- มีความยุติธรรม
- สุขภาพแข็งแรง

- หน้าตาและบุคลิกดี
- มีความสามารถด้านกีฬา
- มีอารมณ์ขัน
- มีความคิดสร้างสรรค์และสุนทรีย์
- อื่นๆ ระบุ _____

3. ถ้าฉันไม่มีตัวแบบในการอ่าน

3.1. ฉันอยากให้ใครเป็นตัวแบบ (ดูตัวอย่างคำตอบในข้อ 2.1.)

ระบุชื่อ _____ อาชีพ _____

แหล่งที่มา _____

3.2. ฉันอยากได้ตัวแบบที่มีลักษณะอย่างไร (ดูตัวเลือกในข้อ 2.2.)

ระบุ _____

4. เพราะเหตุใดตัวแบบจึงสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านให้ฉันได้ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของการอ่านแม้จะต้อโอกาส
- เป็นผู้ที่นำการอ่านไปใช้ประโยชน์ที่ดีกับตัวเอง
- เป็นผู้ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือโลก
- เป็นผู้รอบรู้ (พหุสูต) ที่ผู้อื่นสามารถพึ่งพาได้
- เป็นผู้นำทางความคิด
- เป็นผู้ที่ฉลาดมีไหวพริบ
- อื่นๆ ระบุ _____

5. ถ้าเป็นไปได้ ฉันอยากให้ตัวแบบในการอ่านที่ฉันชื่นชอบทำกิจกรรมใดต่อไปนี้ให้แกฉัน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- แนะนำหนังสือหรือสื่อที่นำอ่าน
- เขียนอะไรก็ตามลงในหนังสือ นิตยสาร หรือสื่อต่างๆ ที่ฉันสามารถอ่านได้
- อ่านหนังสือให้ฉันฟัง
- อธิบายให้ฉันเห็นความสำคัญของการอ่าน
- จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้ฉันเข้าร่วม
- อื่นๆ ระบุ _____

แบบสอบถามการอ่าน ชุดที่ 2

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องว่าง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนที่สุด เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อความ
2. แบบสอบถามนี้ไม่จำกัดเวลา จึงขอให้นักเรียนตอบให้เรียบร้อย โดยไม่ต้องคำนึงถึงเวลา ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด โดยคำตอบจะถือเป็น **ความลับ** คำตอบที่เป็นประโยชน์ที่สุด คือ คำตอบที่ตรงกับความจริงของนักเรียนมากที่สุด
3. คำว่า “หนังสือ” ที่ใช้ในข้อคำถามทุกข้อ หมายถึง หนังสือทุกประเภท เช่น หนังสืออ่านเล่น หนังสือพิมพ์ การ์ตูน นิตยสาร หรือหนังสือเรียน เป็นต้น

ความหมายของแต่ละช่อง คือ

จริง	หมายถึง	การกระทำที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและเป็นประจำ
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	การกระทำที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ทุกครั้ง
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	การกระทำที่เกิดขึ้นนานๆ ครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	การกระทำที่แทบไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	ฉันชอบอ่านหนังสือมาก				
2.	เมื่อมีเวลาว่างฉันมักจะอ่านหนังสือ				
3.	ฉันจะอ่านหนังสือเฉพาะเวลาที่ใกล้สอบ				
4.	ฉันจะอ่านหนังสือก็ต่อเมื่อครูหรือพ่อแม่สั่งให้อ่าน				
5.	ฉันอ่านหนังสือได้ครั้งละนานๆ โดยไม่รู้สึกรีบ				
6.	ถ้าฉันได้อ่านหนังสือ ฉันจะรู้สึกสบายใจ				
7.	ในวันหยุด ฉันมักใช้เวลาส่วนใหญ่อ่านหนังสือ				
8.	ฉันอ่านหนังสือก็ต่อเมื่อต้องค้นคว้าเรื่องที่ครูสั่งการบ้าน				
9.	ฉันอ่านหนังสือได้ไม่นาน ก็รู้สึกเบื่อและไม่อยากอ่านอีกต่อไป				
10.	เวลาไปไหนมาไหน ฉันมักพกหนังสืออ่านเล่นติดตัวไปด้วยเสมอ				

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
11.	ฉันมักจะอ่านหนังสือไปด้วยในระหว่างที่ต้องรอคอย เช่น รอรถ รอเพื่อน รอพ่อแม่ เป็นต้น				
12.	ในวันหยุดหรือวันเสาร์อาทิตย์ ฉันมักจะอ่านหนังสือมากกว่าออกไปเที่ยวนอกบ้าน				
13.	ฉันชอบไปห้องสมุด เพราะที่นั่นมีหนังสือหลากหลายประเภทให้เลือกอ่าน				
14.	ฉันชอบอ่านหนังสือหลายประเภท ทั้งหนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น หนังสือการ์ตูน				
15.	ฉันชอบแหว่ดูหนังสือตามแผงหนังสือ				
16.	ฉันชอบให้ห้องสมุดแนะนำหนังสือใหม่ๆ				
17.	ฉันชอบอ่านหนังสือประเภทนิตยสารต่างๆ				
18.	ฉันมักอ่านหนังสือพิมพ์หลายๆ ฉบับที่นำเสนอข่าวสารแตกต่างกัน				
19.	เวลาอ่านหนังสือพิมพ์ฉันมักจะอ่านหลายๆ เรื่อง				
20.	ฉันมักอ่านเรื่องที่สนใจจากหนังสือ หรือนิตยสารหลายๆ เล่ม				
21.	ฉันมักจะติดตามอ่านข่าวที่ฉันสนใจ จากหนังสือพิมพ์หลายๆ ฉบับ				
22.	ฉันชอบอ่านหนังสือประเภทสารคดี				
23.	ฉันชอบอ่านเรื่องราวความรักของดารา/นักร้อง/นักดนตรี				
24.	ฉันชอบอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท แก๊งค์				
25.	ฉันชอบอ่านข่าวเหตุการณ์บ้านเมือง				
26.	ฉันชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องชู้สาว และพฤติกรรมทางเพศ				
27.	ฉันชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับการโจรกรรม-ฆาตกรรม เพราะทำให้รู้สึกสนุกตื่นเต้นดี				
28.	ฉันชอบอ่านหนังสือชีวประวัติบุคคลสำคัญ				
29.	ฉันรู้สึกสนุกที่ได้อ่านหนังสือที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการอิจจาริษยากัน				

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
30.	เวลาอ่านหนังสือพิมพ์ ฉันชอบอ่านข่าวการคดีทางเพศ เช่น การล่วงละเมิดทางเพศ เพราะทำให้สนุกและเร้าใจ				
31.	ฉันชอบอ่านหนังสือให้ความรู้ที่นำเสนอในรูปแบบบันเทิงคดี เช่น การ์ตูนประวัติศาสตร์ นิยายอิงประวัติศาสตร์				
32.	เมื่ออ่านหนังสือเรื่องใดเรื่องหนึ่งจบแล้ว ฉันสามารถสรุปได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร				
33.	การอ่านหนังสือทำให้เป็นคนเก่ง				
34.	ฉันจัดเก็บหนังสือที่มีเป็นอย่างดี				
35.	ฉันอยากให้พ่อแม่ซื้อหนังสือให้อ่านบ่อยๆ				
36.	ฉันชอบซื้อหนังสือเก็บไว้เป็นสมบัติของตนเอง				
37.	ฉันมักจะคอยดูแลเก็บรักษาหนังสือไม่ให้ชำรุดเสียหายได้โดยง่าย				
38.	การอ่านหนังสือมากๆ จะช่วยให้ฉันเรียนวิชาต่างๆ ได้ดีขึ้น				
39.	ฉันคิดว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตของฉันมาก				
40.	ฉันมักจะอ่านหนังสืออย่างทะนุถนอม และระวังไม่ให้ยับหรือฉีกขาด				
41.	ถ้าเราอยากรู้เรื่องราวใด เราก็รู้ได้จากการอ่านหนังสือ				
42.	ฉันคิดว่าการอ่านหนังสือมากๆ ทำให้คนเราฉลาดขึ้นได้				
43.	ฉันอยากให้พ่อแม่ให้ของขวัญเป็นหนังสือ				
44.	ฉันเชื่อว่าคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ต้องอ่านหนังสือมากๆ				

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวธิดา สุวรรณสาครกุล
วันเดือนปีเกิด	11 ธันวาคม พ.ศ. 2527
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	750/1 ถนนเตชะวนิช เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	กองบรรณาธิการนิตยสาร Mother&Care
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท จีเอ็ม มัลติมีเดีย จำกัด (มหาชน) 914 ถนนพระราม 5 แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	ระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์
พ.ศ. 2542	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสตรีวิทยา
พ.ศ. 2545	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
พ.ศ. 2549	ปริญญาตรี อักษรศาสตรบัณฑิต (ภาษาเยอรมัน) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2554	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ